

การศึกษาปัจจัยและแนวทางการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ ของศูนย์การศึกษา
นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริม
การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

กรกฎาคม 2562

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยพะเยา

การศึกษาปัจจัยและแนวทางการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ ของศูนย์การศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม
อัธยาศัยจังหวัดเชียงราย

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

กรกฎาคม 2562

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยพะเยา

A STUDY OF FACTORS AND ADMINISTRATIVE APPROACHES FOR ELDERLY SCHOOL IN
DISTRICT NONFORMAL AND INFORMAL EDUCATION CENTRES,CHIANGRAI PROVINCE
NONFORMAL AND INFORMAL OFFICE

MRS.WASANA WICHAI

An Independent Study in Partial Fulfillment of Requirements
for the Master of Education in Educational Administration

July 2019

Copyright of University of Phayao

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

เรื่อง

การศึกษابัณฑิตและแนวทางการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ ของศูนย์การศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม
อัธยาศัยจังหวัดเชียงราย

ของ วาสนา วิชัย

ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยพะเยา

..... อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุนทร คล้ายอ่ำ)

..... คณบดีวิทยาลัยการศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. สมบัติ นพรัตน์)

เรื่อง:	การศึกษาปัจจัยและแนวทางการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย
ผู้ศึกษาค้นคว้า:	วาสนา วิชัย, การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง: กศ.ม. (การบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยพะเยา, 2561
อาจารย์ที่ปรึกษา:	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุนทร คล้ายอ่ำ
คำสำคัญ	โรงเรียนผู้สูงอายุ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาปัจจัยการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงรายที่ได้เข้าไปสนับสนุน ส่งเสริม ดูแลและให้ความช่วยเหลือในการจัดกิจกรรม (2) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายুর่วมกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายในพื้นที่ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงรายประชากรได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 9 คน ข้าราชการครู จำนวน 8 คน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนจำนวน 24 คน และครูหัวหน้ากศน.ตำบลจำนวน 74 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผลการศึกษพบว่า การศึกษาปัจจัยการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงรายตามปัจจัยการบริหาร 4Ms ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านการบริหารจัดการมีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ด้านคน อยู่ในระดับมาก และด้านวัสดุ อุปกรณ์อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านงบประมาณ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดตามลำดับ แนวทางการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายুর่วมกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายในพื้นที่ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงรายตามปัจจัยการบริหาร 4 Ms ด้านคน ได้แนวทางใน โดยสถานศึกษามีการส่งเสริม สนับสนุน ดูแลและให้ความช่วยเหลือในการจัดกิจกรรม ได้มีการชี้แจงแนวทางการดำเนินงานนโยบายระดับ สำนักงาน กศน.ให้บุคลากรเข้าใจในแผนการปฏิบัติงานเกี่ยวกับโรงเรียนผู้สูงอายุ มีการมอบหมายให้ครูหัวหน้ากศน.ตำบลและครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนพื้นที่เข้าไปมีส่วนร่วมกับภาคีเครือข่ายในพื้นที่ ด้านงบประมาณ ได้แนวทางว่า เนื่องจากกศน.อำเภอไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดกิจกรรมโดยตรงสำหรับกลุ่มผู้สูงอายุ จึงใช้การระดมทุนและขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากภาคีเครือข่าย และจากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ที่มาร่วมจัด ด้านวัสดุอุปกรณ์ ได้แนวทางว่าสถานศึกษามีการจัดซื้อจัดหาวัสดุ ตามงบประมาณที่จัดสรรลงสู่ กศน.ตำบล เพื่อวางแผนใช้จ่ายเงินสำหรับจัดกิจกรรมของผู้เรียนในกลุ่มผู้สูงอายุ มีการจัดหาทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น และจากผู้เรียนเตรียมมาเอง ด้านการบริหารจัดการเป็นการบริหารจัดการร่วมกับหน่วยงานภาคีเครือข่าย

Title: A STUDY OF FACTORS AND ADMINISTRATIVE APPROACHES FOR ELDERLY SCHOOL IN DISTRICT NONFORMAL AND INFORMAL EDUCATION CENTRES, CHIANGRAI PROVINCE NONFORMAL AND INFORMAL OFFICE

Author: Mrs. Wasana Wichai, Independent Study: M.Ed. (Educational Administration), University of Phayao, 2018

Advisor: Assistant Professor Dr. Sunthon Khlaium

Keyword Elderly School

ABSTRACT

The objective of this Independent study were : (1) to study the factors of the administration of the elderly school of the district non-formal and informal education centers under the Office of Non-Formal and Informal Education, Chiang Rai Province, which has supported, supported and provided assistance in organizing activities (2) to study the guidelines for managing the elderly school together with the network partners in the area of the district non-formal and informal education centers Under the Office of Non-Formal and Informal Education, Chiang Rai Province. The sample group consisted of 9 school administrators, 8 civil servants, teachers, 24 non-formal education applicants, and 74 teachers of the district head teachers. Questionnaires and interview forms Statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation. And qualitative data analysis The study indicated that the areas with the highest mean value are in the management, followed by the people and the materials, respectively, with the lowest mean, budget. Guidelines for administering the elderly school together with the network partners in the area of the district non-formal and informal education centers Under the Office of Non-Formal and Informal Education, Chiang Rai Province according to 4 Ms. Administrative factors In terms of people, the guidelines in which the school has promoted, supported, and provided assistance in organizing activities Has clarified the guidelines for the implementation of the Office of the Higher Education Commission's policy for personnel to understand the work plan regarding the elderly school Has assigned teachers, head of the district administration office, and non-formal education volunteer teachers to participate in local network partners. The budget can be approached because of the district administration. No budget allocation for direct activities for the elderly Therefore use fundraising and request support from network partners And from various educational institutions that come together to organize. Materials guidelines that the school has procurement of materials According to the budget allocated to the Tambon Administrative Organization to plan for spending money for organizing activities for learners in the elderly group There are resources available locally. And from students preparing themselves Management In the operation of the elderly school Is managed together with the network partners.

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเรื่อง การศึกษาปัจจัยและแนวทางการบริหารโรงเรียน ผู้สูงอายุของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริม การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย สามารถสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีด้วย การสนับสนุนจากบุคคลหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนทร คล้ายอ่ำ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาตลอดจนตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ นางคณินนิตย์ วันนิตย์ รองผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย นางพรมาดา วงศ์หวั่น ศึกษานิเทศก์ ชำนาญการพิเศษ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด เชียงราย และผศ.ดร.รักษิต สุทธิพงษ์ อาจารย์วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ที่ได้ กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความถูกต้อง ให้คำแนะนำแก้ไขตรวจสอบเครื่องมือ และความ เทียบตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า จนทำให้ การศึกษาในครั้งนี้มีความสมบูรณ์และมีคุณค่า

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณะผู้บริหาร บุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่านในศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการ ศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ อำนวยความสะดวกและให้ความ ร่วมมือเป็นอย่างยิ่งในการตอบแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูล จนทำให้การศึกษาค้นคว้า ด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

วาสนา วิชัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	7
ขอบเขตของการวิจัย	7
นิยามศัพท์เฉพาะ	8
ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย.....	10
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
พระราชบัญญัติผู้สูงอายุพ.ศ.2546.....	11
พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551.....	14
แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2545 – 2564).....	15
แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ 4 M.....	18
แนวคิดเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต.....	29
คู่มือโรงเรียนผู้สูงอายุ ของกรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคง ของมนุษย์	32
ที่มาและความสำคัญของโรงเรียนผู้สูงอายุ	34

โครงสร้างโรงเรียนผู้สูงอายุ.....	35
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	41
บทที่ 3 วิธีดำเนินงานวิจัย.....	55
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	55
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	56
การเก็บรวบรวมข้อมูล	58
การวิเคราะห์ข้อมูล	58
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	60
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	62
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	62
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การศึกษาปัจจัยการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุของศูนย์การศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอก ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย	64
ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาแนวทางการบริหาร โรงเรียนผู้สูงอายุของศูนย์ศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย ...	74
บทที่ 5 บทสรุป.....	79
สรุปผลการวิจัย	79
อภิปรายผลการวิจัย	83
ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานวิจัย.....	85
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	86
บรรณานุกรม	87
ภาคผนวก	90
ภาคผนวก ก รายงานผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ.....	91
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา.....	92

ภาคผนวก ค ผลการหาคุณภาพของเครื่องมือ.....	102
ภาคผนวก ง การหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ.....	107
ภาคผนวก จ การหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	108
ภาคผนวก ฉ ตารางแสดงกลุ่มตัวอย่าง	113
ประวัติผู้วิจัย	114

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	62
ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์การศึกษาปัจจัยการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุของศูนย์การศึกษานอก ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย	64
ตาราง 3 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการศึกษาปัจจัยการบริหารโรงเรียน ผู้สูงอายุของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงาน ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงรายด้านคน.....	65
ตาราง 4 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการศึกษาปัจจัยการบริหารโรงเรียน ผู้สูงอายุของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงาน ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงรายด้านงบประมาณ	67
ตาราง 5 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการศึกษาปัจจัยการบริหารโรงเรียน ผู้สูงอายุของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงาน ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงรายด้านวัสดุ อุปกรณ์..	69
ตาราง 6 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการศึกษาปัจจัยการบริหารโรงเรียน ผู้สูงอายุของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงาน ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงรายด้านการบริหาร จัดการ	72
ตาราง 7 แสดงค่าความถี่และ ค่าร้อยละ แนวทางการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุของศูนย์ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอก ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงรายตามปัจจัยการบริหาร ด้านคน	74
ตาราง 8 แสดงค่าความถี่และ ค่าร้อยละ แนวทางการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุของศูนย์ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอก ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงรายตามปัจจัยการบริหาร ด้านงบประมาณ	75

ตาราง 9 แสดงค่าความถี่และ ค่าร้อยละ แนวทางการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุของศูนย์
 การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอก
 ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงรายตามปัจจัยการบริหาร ด้านวัสดุอุปกรณ์ ...76

ตาราง 10 แสดงค่าความถี่และ ค่าร้อยละ แนวทางการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุของศูนย์
 การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอก
 ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงรายตามปัจจัยการบริหาร ด้านการบริหารจัดการ
 77

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 1 แสดงตัวแบบ (Model) โรงเรียนผู้สูงอายุ	33
ภาพ 2 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย	54

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากสภาพสังคมไทยปัจจุบันมีแนวโน้มจะเป็นสังคมผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ทั่วโลก โดยเริ่มจากประเทศที่พัฒนาแล้วมีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีและตามมาด้วยประเทศกำลังพัฒนา เมื่อมีผู้สูงอายุมากขึ้นทำให้ปัจจัยการผลิตทางด้านแรงงานลดลงการออมลดลง รัฐบาลจำเป็นต้องเพิ่มงบประมาณค่าใช้จ่ายทางด้านสวัสดิการและการรักษาพยาบาลเพิ่มขึ้นเพื่อดูแลและปฐมพยาบาลผู้สูงอายุมากขึ้น ทำให้การลงทุนลดลงรายได้ประชาชาติลดลง ทั้งนี้การที่แรงงานลดลงอาจแก้ไขโดยการนำเทคโนโลยีเครื่องจักรมาใช้ทดแทนแรงงานคนหรือใช้แรงงานต่างด้าวซึ่งจะมีผลทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานมากขึ้น หากไม่มีการเตรียมความพร้อมการจัดสรรทรัพยากรแรงงานที่จะลดลงจะมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมทำให้รายได้ประชาชาติลดลงได้ประเทศไทยได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ” มาตั้งแต่ปีพ.ศ. 2548 กล่าวคือมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปเกินกว่า 10 ของประชากรทั้งประเทศ อันเป็นผลมาจากอัตราการเกิดที่ลดลงและความเจริญก้าวหน้าทางการแพทย์ทำให้ผู้สูงอายุมีอายุยืนยาวขึ้น การที่ประชากรวัยสูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มจำนวนมากขึ้น อย่างรวดเร็วทำให้ประเทศต้องมีรายจ่ายด้านสวัสดิภาพผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น ครอบคลุมต้องแบกรับภาระในการดูแลผู้สูงอายุ มากขึ้น ขณะที่ผู้สูงอายุเองเมื่อมีอายุยืนยาวขึ้นก็ยิ่งต้องเผชิญกับปัญหาการขาดแคลนรายได้หรือมีรายได้ไม่เพียงพอแก่การดำรงชีพ รวมถึงความเสี่ยงจากการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังต่าง ๆ ความพิการหรือทุพพลภาพนอกจากนี้สภาพครอบครัวไทยที่เปลี่ยนแปลงไปจากอดีต จากที่มีคนหลายรุ่นอยู่ในครอบครัวเดียวกัน กลายเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้นทำให้ผู้สูงอายุต้องอยู่กันตามลำพังขาดผู้ดูแล และอาจเกิดความรู้สึกว่าชีวิตไร้ความหมาย สถานการณ์ของผู้สูงอายุไทยจึงน่าวิตก ผู้สูงอายุในอนาคตมีแนวโน้ม เพิ่มขึ้น เมื่อเข้าสู่วัยผู้สูงอายุสภาพความเสื่อมถอยทางร่างกายและจิตใจมีมากขึ้นทำให้ขาดความแคล่วคล่องว่องไวความจำเสื่อมความคิดอ่านช้าลงสภาพทางร่างกายเสื่อมถอย ซึ่งทำให้ผู้สูงอายุประสบปัญหาทางด้านสุขภาพและสิ่งที่ ตามมาคือความสามารถในการประกอบอาชีพลดลง (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, 2544, หน้า 7)

อีกทั้งเมื่อบุคคลเข้าสู่ผู้สูงอายุหรือเกษียณอายุงานจะมีเวลาว่างมากขึ้นจึงเกิดความรู้สึก ความเบื่อหน่ายและแยกตัวออกจากสังคมมีผู้สูงอายุจำนวนมากต้องเผชิญกับปัญหาทั้งด้านร่างกายจิตใจอารมณ์และ สังคมและการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ โครงสร้างของประชากรเปลี่ยนแปลงไปมีสัดส่วนของผู้สูงอายุมากขึ้นย่อมทำให้เกิดผลกระทบทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมและมีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจดังนั้นกิจกรรมยามว่างไม่ว่าเพื่อนันทนาการหรือเพื่อ การเรียนรู้สิ่งใหม่หรือให้บริการผู้อื่นเป็นเรื่องสำคัญสำหรับ ผู้สูงอายุ เนื่องจากจะนำมาซึ่งความพึงพอใจและรู้สึกว่าชีวิต มีความหมายมากขึ้น การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจึงควรดำเนินการควบคู่กับ มาตรการอื่น ๆ ของรัฐเพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับการดูแลอย่างทั่วถึง ซึ่งผู้มีบทบาทสำคัญได้แก่สมาชิกในครอบครัวชุมชน และท้องถิ่น โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีภารกิจโดยตรงในการดูแลผู้สูงอายุรวมทั้งส่งเสริมสนับสนุน และแสวงหาความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายเพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีพื้นที่ ในการเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนไม่ว่าจะเป็นการพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้การถ่ายทอดภูมิปัญญาหรือการพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นการ ยกระดับการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุในชุมชน เพื่อให้ผู้สูงอายุมองเห็นคุณค่าและความสำคัญของตนเอง และชุมชนประจักษ์ในศักยภาพและพลังของผู้สูงอายุ ส่งผลให้ผู้สูงอายุใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรีและมีความสุขและในด้าน การศึกษา อนาคตภาพการจัดการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุไทย มีเป้าหมายการจัด เพื่อให้ผู้สูงอายุมีสภาพร่างกายที่สมบูรณ์และมีสุขภาพดี เพื่อให้ผู้สูงอายุมีสัมพันธภาพที่ดีกับครอบครัวและสามารถปรับตัวเข้ากับชุมชน สังคม และสามารถเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคมได้ กิจกรรมการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุไทย เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผสมผสานการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัยแบบบูรณาการในลักษณะสาระบันเทิง มีการสร้างและส่งเสริมแกนนำผู้สูงอายุเพื่อเป็นแกนนำในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (อาชัญญา รัตนอุบล และคณะ, 2554) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มีบทบัญญัติที่บรรจหลักการให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุ ไว้ในหมวดที่ 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา 53 บุคคลซึ่งมีอายุเกิน 60 ปีบริบูรณ์และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ มีสิทธิได้รับสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะอย่างสมศักดิ์ศรี และความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ มาตรา 80 รัฐต้องดำเนินการตามนโยบายด้านสังคม สาธารณสุข การศึกษาและวัฒนธรรมดังนี้ (1) คุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน สนับสนุนการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาปฐมวัย ส่งเสริมความ

เสมอภาคของหญิงและชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของสถาบันครอบครัวและชุมชน รวมทั้งต้องสงเคราะห์และจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุผู้ยากไร้ ผู้พิการ หรือทุพพลภาพ และผู้อยู่ในภาวะยากลำบากให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและพึ่งพิงตนเองได้ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550, หมวด5, หน้า 21-23) และยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2561-2580) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ (4.2) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต (ข้อ 4.2.4) ช่วงวัยผู้สูงอายุ ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุ เป็นพลังในการขับเคลื่อนประเทศ ส่งเสริมให้มีความทำงานหลังเกษียณ ผ่านการเสริมทักษะการดำรงชีวิต ทักษะอาชีพในการหารายได้ มีงานทำที่เหมาะสมกับศักยภาพ มีการสร้างเสริมสุขภาพ พื้นฟูสุขภาพ การป้องกันโรค ให้ผู้สูงอายุ พร้อมกับจัดสภาพแวดล้อมให้เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ และหลักประกันทางสังคมที่สอดคล้องกับความจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต และการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในสังคม (ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580, หน้า37) พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 เป็นกฎหมายว่าด้วยผู้สูงอายุ ที่บัญญัติขึ้นโดยให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นหน่วยงานผู้รับผิดชอบ ในมาตรา 4 กำหนดให้มีคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติเรียกโดยย่อว่า “กผส” ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีเป็นประธานและปลัดกระทรวงศึกษาธิการเป็นหนึ่งในคณะกรรมการโดยตำแหน่ง (พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546, มาตรา 4, หน้า 2) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2545 ตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 ทำหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนาสังคม การสร้างความ เป็นธรรมและความเสมอภาคในสังคม การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพและความมั่นคงในชีวิต สถาบันครอบครัวและชุมชน มีกรมกิจการผู้สูงอายุ (ผส.) เป็นส่วนราชการมีฐานะเป็นกรมในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ก่อตั้งขึ้น ตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ 14) พ.ศ. 2558 ซึ่งมีภารกิจเกี่ยวกับการส่งเสริมและ พัฒนาศักยภาพ การจัดสวัสดิการ และการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุ โดยการเสนอนโยบาย การพัฒนางานวิชาการด้านมาตรการ กลไก องค์ความรู้ และนวัตกรรมในการปฏิบัติงาน การ ส่งเสริมและสนับสนุนในเชิงวิชาการและการปฏิบัติงานในพื้นที่เป้าหมายภายใต้การบูรณาการ ความร่วมมือของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง (กรมกิจการผู้สูงอายุ, สืบค้นเมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม 2562) พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ.2551, มาตรา 14 กำหนดให้มีสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยขึ้นใน สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการเรียกโดยย่อว่า “สำนักงานกศน.” มีอำนาจ

หน้าที่ (1) เป็นหน่วยงานกลางในการดำเนินการ ส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานการศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยและรับผิดชอบงานธุรการของคณะกรรมการ (5) ส่งเสริม สนับสนุนและประสานงานให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันการศึกษา สถานประกอบการ และองค์กรอื่นรวมตัวกันเป็นภาคีเครือข่าย เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง ในการดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มาตรา 6 การส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้ยึดหลักการ (2) การศึกษาตามอัธยาศัย (ก) การเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจ และวิถีชีวิตของผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย(พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ.2551 มาตรา 6, หน้า3)

โรงเรียนผู้สูงอายุ เป็นรูปแบบหนึ่งของเครื่องมือที่ใช้พัฒนาศักยภาพให้แก่ผู้สูงอายุ ภายใต้แนวคิดการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผ่านการถ่ายทอดความรู้ต่างๆ เป็นระบบที่ผู้สูงอายุจะได้เรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ รวมถึงการพัฒนาความสามารถทางกาย จิต สังคม ปัญญา และเศรษฐกิจ เพื่อให้ผู้สูงอายุเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ “Active Aging” การเกิดโรงเรียนผู้สูงอายุในประเทศไทยพัฒนามาจากการรวมกลุ่มชมรมผู้สูงอายุในชุมชนเป็นหลัก และมีการดำเนินการหลากหลายวิธีและหลากหลายกิจกรรม โดยมีวัตถุประสงค์ตามแต่บริบทพื้นที่ แต่ประการหลักสำคัญคือ การแก้ไขปัญหาผู้สูงอายุในชุมชน การสร้างความสุขให้แก่ผู้สูงอายุ และการเพิ่มพูนความรู้และทักษะชีวิตที่จำเป็นให้กับผู้สูงอายุ และการเปิดพื้นที่ทางสังคมให้แก่ผู้สูงอายุ โดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) เป็นหนึ่งในหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนด้านการพัฒนาศักยภาพและสุขภาพองค์รวมของผู้สูงอายุมาโดยตลอด โดยเฉพาะในด้านการช่วยเหลือด้านความรู้และภาคีเครือข่าย เพื่อให้การจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุของพื้นที่นั้น ๆ ประสบผลสำเร็จ (คู่มือการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ, กรมกิจการผู้สูงอายุ, กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, หน้า 2) กิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุจะเป็นเรื่องที่ผู้สูงอายุสนใจและมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต ช่วยเพิ่มพูนความรู้ ทักษะชีวิตที่จำเป็น โดยวิทยากรจิตอาสาหรือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขณะเดียวกันก็เป็นพื้นที่ที่ผู้สูงอายุจะได้แสดงศักยภาพ โดยการถ่ายทอดภูมิความรู้ ประสบการณ์ ที่สั่งสมแก่บุคคลอื่น เพื่อสืบสานภูมิปัญญาให้คงคุณค่าคู่กับชุมชน ต้องการให้ผู้สูงอายุมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต เกิดจากแนวคิดที่ตระหนักถึงคุณค่า ความสำคัญ และพลังของผู้สูงอายุ โดยการสร้างพื้นที่ส่งเสริมการเรียนรู้

และพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นและภาคีเครือข่าย การเกิดขึ้นของโรงเรียนผู้สูงอายุยังสอดคล้องกับแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 – 2564) ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 1 (พ.ศ. 2552) และพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ข้อเสนอเชิงนโยบายในเวทีการประชุมสมัชชาผู้สูงอายุระดับชาติ ปี 2553 และ 2556 และแผนระดับชาติหลายฉบับที่ให้ความสำคัญกับการศึกษาเรียนรู้ตลอดชีวิต การพัฒนาศักยภาพของบุคคลอย่างต่อเนื่องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์โรงเรียนผู้สูงอายุหลายแห่งตั้งขึ้นโดยใช้อาคารเรียนเก่าของโรงเรียนที่เลิกกิจการหรือตั้งอยู่ในชมรมผู้สูงอายุภายในวัดบางแห่งใช้บ้านของผู้ริเริ่มก่อตั้งเป็นสถานที่ดำเนินการการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุในระยะแรก อาจเป็นเพียงการรวมกลุ่มพบปะพูดคุยกัน แล้วจึงค่อย ๆ มีรูปแบบชัดเจนขึ้น มีกิจกรรมที่หลากหลายตามความต้องการของผู้สูงอายุ หรืออาจเป็นการขยายกิจกรรมจากที่มีการดำเนินการอยู่แล้ว เช่น ศูนย์บริการทางสังคมแบบมีส่วนร่วม (ศาลาสว่างสุข) ศูนย์สามวัย ธนาคารความดี เป็นต้น โรงเรียนผู้สูงอายุสามารถมีรูปแบบและกิจกรรมที่หลากหลาย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบริบทของพื้นที่ ความต้องการของผู้สูงอายุ การจัดกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุ จะกำหนดตารางกิจกรรมในแต่ละสัปดาห์ไว้ชัดเจน ระยะเวลาเปิดเรียนอาจเป็นตลอดปีหรือเปิดเป็นช่วงเวลาตามหลักสูตรที่จัดอบรม ส่วนใหญ่จะจัดกิจกรรมสัปดาห์ละ 1 วัน (คู่มือโรงเรียนผู้สูงอายุ:กรมกิจการผู้สูงอายุ)

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย หรือที่เรียกว่าสำนักงาน กศน. เป็นหน่วยงานหนึ่งที่จัดการศึกษาให้กับประชาชนผู้ด้อยโอกาส พลาดโอกาส และขาดโอกาสในการเรียนหนังสือเป็นศูนย์การศึกษาตลอดชีวิตที่จะส่งเสริมการเรียนรู้ของประชาชนทุกเพศทุกวัย โดยในการดำเนินงานของสำนักงาน กศน. โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 สำนักงาน กศน. ได้กำหนดแผนการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์และจุดเน้นการดำเนินงานของ กศน. ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมให้กับผู้สูงอายุเพื่อรองรับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ในด้านที่ 3 ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคนให้มีคุณภาพ ข้อ 3.1 เตรียมความพร้อมการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ (Smart Aging Society) 1) ส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้กับประชาชนเพื่อสร้างตระหนักถึงการเตรียมพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) มีความเข้าใจในพัฒนาการของช่วงวัย รวมทั้งเรียนรู้และมีส่วนร่วมในการดูแลรับผิดชอบผู้สูงอายุในครอบครัวและชุมชน 2) พัฒนาการจัดบริการการศึกษาและการเรียนรู้สำหรับประชาชนในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่วัยสูงอายุที่เหมาะสมและมีคุณภาพ

3) จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุภายใต้แนวคิด “Active Aging” การศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต และพัฒนาทักษะชีวิต ให้สามารถดูแลตนเองทั้งสุขภาพกาย และสุขภาพจิตและรู้จักใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี 4) สร้างความตระหนักถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุ เปิดโอกาสให้มีการเผยแพร่ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ และให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านต่าง ๆ ในชุมชน เช่น ด้านอาชีพ กีฬา ศาสนาและวัฒนธรรม จากสภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาทักษะชีวิตของผู้สูงอายุ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาอำเภอสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย มีบางอำเภอที่ได้เข้าไปร่วมจัดกิจกรรมในด้านการส่งเสริมและพัฒนาทักษะชีวิตให้กับผู้สูงอายุ ร่วมกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายในพื้นที่ ภายใต้การจัดกิจกรรมแบบบูรณาการและมีมีส่วนร่วมของหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ในรูปแบบการจัดตั้งเป็นโรงเรียนผู้สูงอายุซึ่ง มีทิศทางการดำเนินการแต่ละพื้นที่แตกต่างกันบางอำเภอศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ก็มีเข้าไปมีบทบาทการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสนับสนุนและดูแลในด้านการจัดกิจกรรมเป็นอย่างมาก จนมีความโดดเด่นและเป็นที่ประจักษ์เรื่องของการจัดกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุและเป็นต้นแบบที่ดีในการจัดกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุ เช่นโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลห้วยงิ้ว อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ถือว่าเป็นโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบของจังหวัดเชียงรายที่ได้จัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุได้ดีและในการดำเนินงานศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอพาน สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย ก็ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุนดูแลและให้ความช่วยเหลือในการจัดกิจกรรมกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายในพื้นที่

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยและแนวทางการบริหารกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย ที่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุน ดูแลและให้ความช่วยเหลือในด้านการจัดกิจกรรม ตามปัจจัยด้านการบริหาร 4 Ms 4 ด้าน คือ ด้านคน ด้านเงินงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ และด้านการบริหารจัดการ ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย 9 อำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย ได้แก่ กศน.อำเภอพญาเม็งราย กศน.อำเภอเวียงแก่น, กศน.อำเภอเวียงป่าเป้า, กศน.อำเภอพาน, กศน.อำเภอ

เชียงของ, กคน.อำเภอเทิง, กคน.อำเภอแม่จัน, กคน.อำเภอเวียงชัย และกคน.อำเภอเชียงแสน เพื่อนำผลการวิจัยให้ผู้บริหารและครูนำไปใช้ในการบริหารงานสามารถวางแผนการดำเนินงาน และส่งเสริม สนับสนุน ดูแล ให้ความช่วยเหลือการจัดกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุร่วมกับภาคี เครือข่ายในพื้นที่ได้อย่างมีศักยภาพสอดคล้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตและนำไปเป็นแนวทางการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุสอดคล้องกับแผนผู้สูงอายุแห่งชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัจจัยการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงรายที่ได้เข้าไปสนับสนุน ส่งเสริม ดูแลและให้ความช่วยเหลือในการจัดกิจกรรม
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุร่วมกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายในพื้นที่ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร
    - 1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาปัจจัยและแนวทางการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย
      - ประชากร กลุ่มที่ 1 ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 9 คน
      - ประชากร กลุ่มที่ 2 ได้แก่ ข้าราชการครู จำนวน 8 คน
      - ประชากร กลุ่มที่ 3 ได้แก่ ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน จำนวน 38 คน
      - กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน จำนวน 24 คน
      - ประชากร กลุ่มที่ 4 ได้แก่ ครูหัวหน้ากคน.ตำบล จำนวน 138 คน
      - กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูหัวหน้ากคน.ตำบล จำนวน 74 คน
- การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive selection) จากเกณฑ์ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1.1 กศน.อำเภอที่ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลในพื้นที่ โดยสถานศึกษามีการมอบหมายบทบาทหน้าที่ให้ครูที่เกี่ยวข้องรับผิดชอบการจัดกิจกรรมให้ผู้สูงอายุ

1.2 กศน.อำเภอที่มีการจัดกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลในพื้นที่สม่ำเสมอสัปดาห์ละ 1 วัน

1.3 กศน.อำเภอที่มีการจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุอย่างน้อย 1 ปีขึ้นไป

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยทำการกำหนดกรอบแนวคิดในการบริหารงานของโรงเรียนผู้สูงอายุโดยใช้กรอบแนวคิดตามปัจจัยการบริหาร 4Ms ประกอบด้วยด้าน คน(Man) ด้านเงิน(Money) ด้านวัสดุอุปกรณ์(Materials) และด้านการบริหารจัดการ(Management)

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ 1.ความคิดเห็นของข้าราชการครู ครูอาสาสมัคร กศน.และครูหัวหน้ากศน.ตำบลที่มีต่อปัจจัยการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย 2.ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อแนวทางการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย

นิยามศัพท์เฉพาะ

โรงเรียนผู้สูงอายุ หมายถึง สถานที่สำหรับจัดกิจกรรมผู้สูงอายุ ที่ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย จำนวน 9 อำเภอ ได้แก่ กศน.อำเภอพญาเม็งราย, กศน.อำเภอเวียงแก่น, กศน.อำเภอเวียงป่าเป้า, กศน.อำเภอพาน, กศน.อำเภอเชียงของ, กศน.อำเภอเทิง, กศน.อำเภอแม่จัน, กศน.อำเภอเวียงชัย และกศน.อำเภอเชียงแสน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุน ดูแลและให้ความช่วยเหลือในการจัดกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายในพื้นที่ ของกศน.ตำบลโดยการจัดตั้งในรูปแบบเป็นโรงเรียนผู้สูงอายุประจำตำบล มีวัตถุประสงค์ในการกิจกรรมให้ผู้สูงอายุร่วมกัน มีหลักสูตร มีกิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมการรู้หนังสือของกศน.ตำบล มีการฝึกทักษะอาชีพระยะสั้นตามความต้องการของผู้สูงอายุ มีกิจกรรมนันทนาการตลอดจนกิจกรรมอบรมให้ความรู้ด้านต่างๆเพื่อเป็นการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในตำบล ภายใต้รูปแบบการบูรณาการร่วมกัน

ผู้สูงอายุ หมายถึงประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ของ 9 อำเภอ ได้แก่ พื้นที่กศน.อำเภอพญาเม็งราย, กศน.อำเภอเวียงแก่น, กศน.อำเภอเวียงป่าเป้า กศน.อำเภอพาน, กศน.อำเภอเชียงทอง, กศน.อำเภอเทิง, กศน.อำเภอแม่จัน, กศน.อำเภอเวียงชัย และกศน.อำเภอเชียงแสน เป็นผู้เรียนในโรงเรียนผู้สูงอายุที่ได้เข้าร่วมศึกษาเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองและได้ทำกิจกรรมร่วมกับผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุในตำบลอย่างต่อเนื่อง

หลักสูตรผู้สูงอายุ หมายถึง เอกสารที่เป็นคู่มือสำหรับจัดกิจกรรมตามแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 วิชาการศึกษา

1. ศิลธรรม
2. หน้าที่พลเมือง

ส่วนที่ 2 วิชาตามอัธยาศัย

1. โภชนาการ
2. ภูมิปัญญา (ส่งเสริมสุขภาพแพทย์แผนไทย)

ส่วนที่ 3. วิชากิจกรรมสังคม

กิจกรรมนันทนาการโดยยึดแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตและด้าน

ความรู้ 3 ส่วน

1. ความรู้ด้านการดำเนินชีวิต
2. ความรู้การดูแลสุขภาพ
3. ความรู้ที่อยากรู้มาจากความต้องการของผู้สูงอายุเอง

กิจกรรมผู้สูงอายุ หมายถึง ขั้นตอนการดำเนินงานตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร จากคู่มือแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุ ของกรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จัดทำขึ้นโดยกำหนดกิจกรรมด้านกาย จิต อารมณ์ สติ/ปัญญา และสังคม แบ่งออกเป็น 2 ด้านได้แก่กิจกรรมภายในโรงเรียนและกิจกรรมภายนอกโรงเรียน

ปัจจัยการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ หมายถึง การบริหารจัดการตามปัจจัยการบริหาร 4 Ms ในด้านคน ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์และด้านการบริหารจัดการ ของศูนย์ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ 9 อำเภอ ในสังกัดสำนักงานส่งเสริม การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย ที่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการ ส่งเสริม สนับสนุน ดูแลและให้ความช่วยเหลือในการบริหารจัดการ โรงเรียนผู้สูงอายุของกศน. ตำบลในพื้นที่ร่วมกับหน่วยงานภาคีเครือข่าย

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

1. ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางแก่ผู้บริหารในการส่งเสริม สนับสนุน ดูแล และให้ความช่วยเหลือในการจัดกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงรายร่วมกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายในพื้นที่

2. ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้สำหรับครูผู้สอนในการปฏิบัติงานในด้านวิชาการและ กิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงรายร่วมกับหน่วยงานภาคีเครือข่าย

3. ผู้บริหารและครูนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปเป็นข้อมูลในการวางแผนการ พัฒนาการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอ ที่ทำร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลในพื้นที่ ให้เป็นต้นแบบการจัดการศึกษา ศึกษาตลอดชีวิตของ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการศึกษาปัจจัยและแนวทางการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการวิจัย ดังนี้

1. พระราชบัญญัติผู้สูงอายุพ.ศ.2546
2. พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ.2551
3. แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2545 – 2564) ฉบับปรับปรุงพ.ศ.2552
4. นโยบายและจุดเน้นกศน.ปีงบประมาณ 2561
5. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ 4 Ms
6. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต
7. คู่มือโรงเรียนผู้สูงอายุของกรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
9. สรุปกรอบแนวคิด

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุพ.ศ.2546

หลักการและเหตุผล

โดยที่มาตรา 54 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้บัญญัติเกี่ยวกับสิทธิผู้สูงอายุให้มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติและเพื่อให้ได้กฎหมายที่ครอบคลุมทุกด้านสำหรับผู้สูงอายุ ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานเกี่ยวกับการคุ้มครองส่งเสริมและการสนับสนุนต่อสิทธิและประโยชน์ของผู้สูงอายุเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

สาระสำคัญ

1. บุคคลผู้มีสิทธิ ในพระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดให้บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปี บริบูรณ์ขึ้นไปและมีสัญชาติไทยถือเป็นผู้สูงอายุ (มาตรา 3)

2. องค์กรผู้รับผิดชอบ กำหนดให้มีคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติเรียกโดยย่อ ว่า “กผส.” ประกอบด้วย (มาตรา 4)

2.1 นายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ

2.2 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นรองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง

2.3. ประธานสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีเป็นรองประธานกรรมการ คนที่สอง

2.4 ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงแรงงาน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดกระทรวงสาธารณสุข ปลัดกรุงเทพมหานคร ผู้อำนวยการสำนักงานประสานงาน เลขานุการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ประธานสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ เลขานุการสภาการศึกษาไทย เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง

2.5 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้แทนองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้องกับงานในด้านการคุ้มครองการส่งเสริมและการสนับสนุนสถานภาพบทบาทและกิจกรรมของผู้สูงอายุจำนวนไม่เกินห้าคน

2.6 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนไม่เกินห้าคนให้ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็กเยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการและผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นกรรมการและเลขานุการ ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็กเยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการและผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และผู้อำนวยการสถาบันเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุขเป็น ผู้ช่วยเลขานุการ การแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นผู้แทนองค์กรเอกชนตาม (5) ให้แต่งตั้งจากบุคคลซึ่งองค์กรเอกชนได้เลือกกันเองและการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิให้แต่งตั้งจากบุคคลซึ่งไม่เป็นข้าราชการที่มีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำพนักงานหรือลูกจ้างของ

หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐ เว้นแต่เป็นผู้สอนในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ โดย กผส. มีอำนาจหน้าที่ที่สำคัญ (มาตรา 9) เช่น กำหนดนโยบายและแผนหลักเกี่ยวกับการคุ้มครองการส่งเสริมและการสนับสนุน สถานภาพ บทบาท และกิจกรรมของผู้สูงอายุโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี ทั้งนี้ต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้สถาบันครอบครัวได้มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือผู้สูงอายุ พิจารณาให้การสนับสนุนและช่วยเหลือกิจกรรมของหน่วยงานของรัฐและภาคเอกชนเกี่ยวกับการสงเคราะห์และการพัฒนาผู้สูงอายุ เสนอความเห็นและข้อสังเกตต่อคณะรัฐมนตรีให้มีหรือแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนสถานภาพ บทบาท และกิจกรรมของผู้สูงอายุ เป็นต้น นอกจากนี้ มาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ได้กำหนดให้สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการและผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการต่าง ๆ เกี่ยวกับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุและรับผิดชอบในงานธุรการและงานวิชาการของกผส. และให้มีอำนาจหน้าที่อื่น เช่น จัดทำแนวทางปฏิบัติตามนโยบายและแผนหลักเกี่ยวกับการคุ้มครองการส่งเสริมและการสนับสนุนสถานภาพ บทบาท และกิจกรรมของผู้สูงอายุเสนอต่อ กผส. เป็นศูนย์กลางในการประสานงานเผยแพร่และประชาสัมพันธ์งานหรือกิจกรรมเกี่ยวกับผู้สูงอายุร่วมมือและประสานงานกับราชการบริหารส่วนกลาง ราชการบริหารส่วนภูมิภาค ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น และรัฐวิสาหกิจ ตลอดจนองค์กรอื่นในการจัดให้ผู้สูงอายุได้รับการคุ้มครองการส่งเสริมและการสนับสนุนตามพระราชบัญญัตินี้และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

3. สิทธิที่ผู้สูงอายุได้รับ ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการคุ้มครองการส่งเสริมและการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ (มาตรา 11) อาทิเช่น การบริการทางการแพทย์และการสาธารณสุขที่จัดไว้โดยให้ความสะดวกและรวดเร็วแก่ผู้สูงอายุเป็นกรณีพิเศษ การประกอบอาชีพหรือฝึกอาชีพที่เหมาะสม การพัฒนาตนเองและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การช่วยเหลือผู้สูงอายุซึ่งได้รับอันตรายจากการถูกรังแกหรือถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือถูกทอดทิ้ง การให้คำแนะนำ ปรีกษา ดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องในทางคดี หรือในทางการแก้ไขปัญหาคอครอบครัว การจัดที่พักอาศัย อาหารและเครื่องนุ่งห่มให้ตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง ในการดำเนินการข้างต้นให้ กผส. เสนอความเห็นต่อนายกรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาและประกาศกำหนดให้หน่วยงานหนึ่งหน่วยงานใดของกระทรวงหรือทบวงในราชการ

บริหารส่วนกลาง ราชการบริหารส่วนภูมิภาค ราชการบริหารส่วนท้องถิ่นและรัฐวิสาหกิจเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบดำเนินการ ทั้งนี้โดยคำนึงถึงความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านความสัมพันธ์กับภารกิจหลักและปริมาณงานในความรับผิดชอบ รวมทั้งการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนประกอบด้วยเป็นสำคัญ

4. กองทุนผู้สูงอายุ กำหนดให้จัดตั้ง “กองทุนผู้สูงอายุ” เพื่อเป็นทุนใช้จ่ายเกี่ยวกับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนผู้สูงอายุ (มาตรา 13) มีคณะกรรมการบริหารกองทุนคณะหนึ่งประกอบด้วยปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นประธานกรรมการ ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาสคนพิการและผู้สูงอายุเป็นรองประธานกรรมการ ผู้แทนกระทรวงสาธารณสุข ผู้แทนสำนักงานงบประมาณ ผู้แทนกรมบัญชีกลางและผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะกรรมการแต่งตั้งจำนวนห้าคนในจำนวนนี้ต้องเป็นผู้แทนองค์การของผู้สูงอายุจำนวนหนึ่งคน ผู้แทนองค์การเอกชนที่เกี่ยวข้องกับงานในด้านการคุ้มครองการส่งเสริมและการสนับสนุนสถานภาพ บทบาท และกิจกรรมของผู้สูงอายุจำนวนหนึ่งคนและผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการระดมทุนจำนวนหนึ่งคนเป็นกรรมการและให้ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุเป็นกรรมการและเลขานุการ (มาตรา 18) ซึ่งคณะกรรมการบริหารกองทุนมีอำนาจหน้าที่ (มาตรา 20) ดังต่อไปนี้

1. บริหารกองทุนรวมทั้งดำเนินการเกี่ยวกับการจัดหาผลประโยชน์และการจัดการกองทุนให้เป็นไปตามระเบียบที่ กผส. กำหนด
2. พิจารณาอนุมัติการจ่ายเงินเพื่อการคุ้มครองการส่งเสริม และการสนับสนุนผู้สูงอายุตามระเบียบที่ กผส. กำหนด
3. รายงานสถานะการเงินและการบริหารกองทุนต่อ กผส. ตามระเบียบที่กำหนด

พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551

มาตรา 16 ให้มีสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยขึ้นในสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ เรียกโดยย่อว่า “สำนักงาน กศน.” โดยมีเลขาธิการ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเรียกโดยย่อว่า “เลขาธิการ กศน.” ซึ่งมีฐานะเป็นอธิบดีและเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการ พนักงานและลูกจ้าง และรับผิดชอบ การดำเนินงานของสำนักงานมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ (1) เป็นหน่วยงานกลางในการดำเนินการ ส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานการศึกษา นอกระบบและการศึกษาตาม

อัยยาศัย และรับผิดชอบงานธุรการของคณะกรรมการ (2) จัดทำข้อเสนอแนะนโยบาย ยุทธศาสตร์แผนและมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยต่อคณะกรรมการ (3) ส่งเสริม สนับสนุน และดำเนินการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการ การวิจัย การพัฒนาหลักสูตร และนวัตกรรมทางการศึกษาบุคลากรและระบบข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (4) ส่งเสริม สนับสนุนและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์และการเทียบระดับการศึกษา (5) ส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและองค์กรอื่นรวมตัวกันเป็นภาคีเครือข่าย เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (6) จัดทำข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์เครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา วิทยุชุมชน ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา หอสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และแหล่งการเรียนรู้อื่น เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนา คุณภาพชีวิตอย่างต่อเนื่องของประชาชน (7) ดำเนินการเกี่ยวกับการติดตาม ตรวจสอบ และ ประเมินผลการดำเนินงานการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย (8) ปฏิบัติงานอื่นใดตามพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นที่บัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงานหรือ ตามที่รัฐมนตรีมอบหมาย

แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2545 – 2564)

แนวคิดพื้นฐานของการจัดทำแผน

ปรัชญา

1. การสร้างหลักประกันในวัยสูงอายุเป็นกระบวนการสร้างความมั่นคงให้แก่สังคม
2. ผู้สูงอายุมีคุณค่าและศักยภาพ สมควรได้รับการส่งเสริมสนับสนุนให้มีส่วนร่วมอันเป็นประโยชน์ต่อสังคม
3. ผู้สูงอายุมีศักดิ์ศรีและสมควรดำรงชีวิตอยู่ในชุมชนของตนได้อย่างมีคุณภาพที่สมเหตุสมผลและสมวัย
4. ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่ใช่บุคคลด้อยโอกาสหรือเป็นภาระต่อสังคมและถึงแม้ผู้สูงอายุจำนวนหนึ่งจะประสบความทุกข์ยากและต้องการการเกื้อกูลจากสังคมและรัฐ แต่ก็เพียงบางช่วงเวลาของวัยสูงอายุเท่านั้น

วิสัยทัศน์

"ผู้สูงอายุเป็นหลักชัยของสังคม" โดย

1. ประชากรผู้สูงอายุที่มีสถานภาพดี (สุขภาพ ดีทั้งกายและจิต ครอบครัวอบอุ่น มีสังคมที่ดี มีหลักประกันที่มั่นคง ได้รับสวัสดิการและการบริการที่เหมาะสมอยู่อย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรี พึ่งตนเองได้ มีส่วนร่วม มีโอกาสเข้าถึงข้อมูลและข่าวสารอย่างต่อเนื่อง)

2. ผู้สูงอายุที่ทุกข์ยากและต้องการการเกื้อกูล หากมีการดำเนินการที่เหมาะสมจะช่วยให้ผู้สูงอายุเหล่านี้ส่วนใหญ่ดำรงอยู่ใน ชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง

3. ครอบครัวและชุมชนเป็นสถาบันหลักในการเกื้อหนุนผู้สูงอายุ

4. ระบบสวัสดิการและบริการจะต้องสามารถรองรับผู้สูงอายุให้สามารถดำรงอยู่กับครอบครัวและชุมชนได้อย่างมีคุณภาพ

5. รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในระบบบริการ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างจิตสำนึกให้คนในสังคมตระหนักถึงผู้สูงอายุในฐานะบุคคลที่มีประโยชน์ต่อสังคม

2. เพื่อให้ประชากรทุกคนตระหนักถึงความสำคัญของการเตรียมการและมีการเตรียมการเข้าสู่การเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ

3. เพื่อให้ผู้สูงอายุดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี พึ่งตนเองได้ มีคุณภาพชีวิตและมีหลักประกัน

4. เพื่อให้ประชาชน ครอบครัว ชุมชน องค์กรภาครัฐและเอกชนมีส่วนร่วมในการกิจด้านผู้สูงอายุ

5. เพื่อให้มีกรอบและแนวทางปฏิบัติสำหรับส่วนต่าง ๆ ในสังคมทั้งภาคประชาชน ชุมชน องค์กรภาครัฐและเอกชนที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุได้ปฏิบัติงานอย่าง ประสานและสอดคล้องกัน

ยุทธศาสตร์ของแผน

แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2545 – 2564) จัดแบ่งเป็น 5 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ ประกอบด้วย 3 มาตรการหลัก

1.1 มาตรการหลักประกันด้านรายได้เพื่อวัยสูงอายุ

1.2 มาตรการการให้การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

- 1.3 มาตรการการปลูกจิตสำนึกให้คนในสังคมตระหนักถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีของ
ผู้สูงอายุ
2. ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 6 มาตรการหลัก
- 2.1 มาตรการส่งเสริมความรู้ด้านการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกัน ดูแลตนเองเบื้องต้น
  - 2.2 มาตรการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันและสร้างความเข้มแข็งขององค์กรผู้สูงอายุ
  - 2.3 มาตรการส่งเสริมด้านการทำงานและการหารายได้ของผู้สูงอายุ
  - 2.4 มาตรการสนับสนุนผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ
  - 2.5 มาตรการ ส่งเสริม สนับสนุนสื่อทุกประเภทให้มีรายการเพื่อผู้สูงอายุ และ
สนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้ และสามารถเข้าถึงข่าวสารและสื่อ
  - 2.6 มาตรการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่
เหมาะสมและปลอดภัย
3. ยุทธศาสตร์ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 4
มาตรการหลัก
- 3.1 มาตรการคุ้มครองด้านรายได้
  - 3.2 มาตรการหลักประกันด้านคุณภาพ
  - 3.3 มาตรการด้านครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครอง
  - 3.4 มาตรการระบบบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน
4. ยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาทางด้านผู้สูงอายุระดับชาติและ
การพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 2 มาตรการหลัก
- 4.1 มาตรการการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาทางด้านผู้สูงอายุระดับชาติ
  - 4.2 มาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ
5. ยุทธศาสตร์ด้านการประมวลและพัฒนาองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุและการติดตาม
ประเมินผลการดำเนินการ ตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ประกอบด้วย 4 มาตรการหลัก
- 5.1 มาตรการ สนับสนุนและส่งเสริมให้หน่วยงานวิจัยดำเนินการประมวล และ
พัฒนาองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุที่จำเป็นสำหรับการกำหนดนโยบาย และการพัฒนาการบริการ
หรือการดำเนินการที่เป็นประโยชน์แก่ผู้สูงอายุ
  - 5.2 มาตรการ สนับสนุนและส่งเสริมการศึกษาวิจัยด้านผู้สูงอายุ โดยเฉพาะที่เป็น
ประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบาย การพัฒนาการบริการและการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถ
ดำรงชีวิตอยู่ใน สังคมอย่างเหมาะสม

5.3 มาตรการดำเนินการให้มีการติดตามประเมินผลการดำเนินการตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติที่มีมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง

5.4 มาตรการพัฒนาระบบข้อมูลทางด้านผู้สูงอายุให้เป็นระบบและทันสมัย

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ 4 M

จักรกฤษณ์ นรมิตพิศุงการ (2541, หน้า 1-3) ได้เสนอระบบการจัดการด้านปัจจัยในการบริหารงาน (CHAKRITS 5M : Social Development Component) เพื่อนำเอานโยบายของฝ่ายการเมือง หรือนโยบายและคำสั่งของผู้บังคับบัญชาไปปฏิบัติ และจัดทำให้เกิดผลสำเร็จในการดำเนินงานได้เป็นอย่างดี โดยต้องประกอบด้วย การจัดการองค์การ (Mechanism) ด้านการเงิน (Money) ด้านบุคคล (Manpower) การจัดหาและมีทั้งเครื่องมือเครื่องใช้ วัสดุอุปกรณ์สำหรับปฏิบัติงาน (Material & Buildings) และองค์ความรู้และข้อมูลข่าวสารอื่น (Methodology and Information)

สมคิด บางโม (2545, หน้า 61) ได้กล่าวว่า ทรัพยากรในการบริหาร หมายถึง วัตถุและเครื่องใช้ต่าง ๆ เพื่อประกอบการดำเนินงานตามภารกิจให้บรรลุผลสำเร็จ โดยทรัพยากรในการบริหาร ได้แก่ มนุษย์ (Man) เงิน (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) และความสามารถในการจัดการ (Management) เครื่องจักร (Machine) และตลาด (Market) ซึ่งหมายถึงปฏิสัมพันธ์ต่อผู้รับบริการหรือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากภารกิจขององค์การ

อธิปัตย์ คลี่สุนทร (2547) กล่าวว่า การบริหารงานให้ประสบผลสำเร็จได้นั้นมีวิธีการอยู่มากมายหลายวิธีที่ผู้บริหารต้องใช้ความรู้ ความสามารถ เพื่อเลือกวิธีที่เหมาะสมกับความต้องการและสภาพแวดล้อมให้เป็นประโยชน์ต่อการทำงานมากที่สุด ซึ่งแต่เดิมปัจจัยที่ช่วยในการบริหารงานบรรลุประกอบด้วย คน (Man) งบประมาณ (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) และการจัดการ (Management) แต่ในโลกยุคโลกาภิวัตน์จะพบว่า ข้อมูลสารสนเทศ (Information) และ เทคโนโลยี (Technology) ซึ่งเรียกโดยทั่วไปว่า เทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) ได้เข้ามามีบทบาท สำคัญต่อการบรรลุผลสำเร็จในการทำงานมากยิ่งขึ้น

หวน พิณรุพันธ์ (2549, หน้า 15) ได้กล่าวถึงทรัพยากรว่า เป็นสิ่งที่เป็นตัวกลางที่ช่วยในการดำเนินงานขององค์การให้บรรลุผลสำเร็จ โดยทรัพยากรในการบริหาร ที่สำคัญคือ 4 Ms ได้แก่ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุสิ่งของ (Materials) และการจัดการ (Management)

เปรมชัย สโรบล (2550, หน้า 12) กล่าวว่า ปัจจัยการบริหาร หมายถึง ทรัพยากรพื้นฐานสำคัญที่องค์การนำมาใช้เป็นปัจจัยในการดำเนินงานให้เป็นไปได้ด้วยดี และบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ทั้งในแง่ ปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์และภารกิจที่กำหนดไว้ซึ่งปัจจัย

บริหารหรือ ทรัพยากรบริหาร (Administrative Resources) ที่สำคัญประกอบด้วย ปัจจัยด้านบุคลากร (Man) ปัจจัยด้านกระบวนการบริหาร (Management) ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ (Material) ปัจจัยด้านงบประมาณ (Money) และปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (Management Information System : MIS)

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2551, หน้า 47) ได้กล่าวว่า ในการบริหารจัดการเพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุผลสำเร็จได้นั้น จะเกี่ยวข้องกับปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้ (1) การบริหารคน (Man) (2) การบริหารเงิน (Money) (3) การบริหารวัสดุอุปกรณ์ (Material) (4) การบริหารงานทั่วไป (Management) (5) การบริหารการให้บริการประชาชน (Market) (6) การบริหารคุณธรรม (Morality) (7) การบริหารข้อมูล (Message) (8) การบริหารเวลา (Minute) และ (9) การบริหารการวัดผล (Measurement)

รังสรรค์ อินทน์จันทร์ (2552, หน้า 47) ได้กล่าวว่า ทรัพยากรการบริหาร หมายถึง การที่องค์การได้นำสิ่งที่เป็นทรัพยากรการบริหารมาสนับสนุนการดำเนินงาน เพื่อทำให้เกิดการขับเคลื่อนกระบวนการบริหาร และนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยทรัพยากรการบริหาร ได้แก่ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุสิ่งของ (Material) การจัดการ (Management) กระบวนการทำงานหรือวิธีการปฏิบัติงาน (Method) การตลาด (Market) และเวลา (Time)

William T. Greenwood (1965, p. 33) ได้กล่าวว่า ทรัพยากรทางการบริหารมีความสำคัญ และจำเป็นต่อการบริหารงานให้ประสบสำเร็จได้ด้วยดี และช่วยให้การทำงานบรรลุผลสัมฤทธิ์ได้ อย่างมีคุณภาพ โดยมีองค์ประกอบอย่างน้อย 7 ประการ คือ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุสิ่งของ (Material) อำนาจหน้าที่ (Authority) เวลา (Time) กำลังใจในการทำงาน (Will) และความสะอาดต่าง ๆ (Facilities)

Herbert A. Simon (1972, p.28) กล่าวว่า ปัจจัยการบริหารเป็นเครื่องมือที่ช่วยสนับสนุนให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 7 ประการคือ บุคลากร (Man) เงิน (Money) การบริหารทั่วไป (Management) การบริการประชาชน (Market) คุณธรรม (Moral) ข้อมูล ข่าวสาร (Message) การวัดผล (Measurement) สรุปได้ว่าทรัพยากรการบริหาร หมายถึง การนำปัจจัยต่าง ๆ ขององค์การที่เกี่ยวข้องและตรงประเด็น มาใช้ในการกำหนดแนวทางการวางแผนการจัดการและการควบคุมกำกับดูแล ด้วยการใช้องค์ความรู้และศิลปะเพื่อสนับสนุนให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดอกจันทร์ คำมีรัตน์, บุญทัน ดอกไธสง, และอิมรอน มะลูลีม (2552). กล่าวว่า ทรัพยากรในการบริหาร (Resources) ได้แก่ วัตถุและเครื่องใช้เพื่อประกอบการดำเนินงานรวม

ไปถึง ความสามารถในการจัดการ ทรัพยากรในการบริหารสามารถแบ่งแยกได้เป็น 4 ประเภท หรือเรียกย่อ ๆ ว่า 4 M คือ

1. บุคลากร (Man) มีการกำหนดนโยบายการบริหารงานให้พนักงานแต่ละคนต้องผ่านกระบวนการการฝึกฝน ทักษะความสามารถก่อนเข้างาน จึงจะมอบหมายงานที่มีลักษณะเหมาะสมกับทักษะที่มีให้แต่ละคนเป็นไปตามแนวคิดของ Max Weber (1864-1920) ทฤษฎีการจัดการตามระบบราชการ (Bureaucratic management) ที่องค์การควรจะถูกบริหารบนพื้นฐานของเหตุผลและไม่เป็นส่วนตัวโดยการแบ่งงานกันทำเฉพาะด้านมีการส่งเสริมพัฒนาความรู้ความสามารถของพนักงานให้เกิด ความเชี่ยวชาญอยู่ตลอดเวลา สร้างคนให้มีประสิทธิภาพมีความพร้อมต่อการทำงานและการเรียนรู้งานใหม่ ๆ เพื่อให้ชิ้นงานที่ผลิตออกมามีคุณภาพเป็นการบริหารคนให้มีประสิทธิภาพตามแนวคิด ของ วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2548) ที่กล่าวว่า การบริหารคนเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการบริหาร และเรียกได้ว่าเป็นองค์ประกอบของการบริหารที่ผู้บริหารแต่ละคนนำไปใช้ในกระบวนการทำงาน เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

2. งบประมาณ (Money) มีการกำหนดแนวทางการบริหารการใช้จ่ายเงินหรือต้นทุนการผลิตอย่างประหยัดและคุ้มค่าให้ผลลัพธ์มากกว่าต้นทุนที่กำหนดไว้ ซึ่งการบริหารการเงินองค์ประกอบที่สำคัญของการบริหารจัดการตามแนวคิดของ วิรัช วิรัช นิภาวรรณ (2548) การควบคุมการผลิตงานที่มีผลงานที่ไม่มีคุณภาพให้น้อยที่สุด ซึ่งมาจากเทคนิค เครื่องมือเครื่องใช้ และพนักงานผลิตที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงเป็นหลักของการบริหารในด้านการควบคุมของ เฮนรี ฟาโยล (Henry Fayol) และพัฒนาสิ่งเหล่านี้ที่อยู่ตลอดเวลาการใช้เครื่องมืออย่างระมัดระวังและช่วยกันดูแลรักษาเพื่อให้ต้นทุนการผลิตที่มีในกระบวนการต่าง ๆ เป็นไปอย่างประหยัด คุ้มค่า ทำให้องค์กรมีเงินไปพัฒนาด้านอื่น ๆ หรือการจัดสวัสดิการอื่นเพิ่มเติมให้พนักงานได้ต่อไป กล่าวคือการบริหารการเงินเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเชิงกลยุทธ์ได้โดยคำนึงถึง 1) ลักษณะการดำเนินงานขององค์การ 2) ลักษณะธุรกิจในอนาคต 3) สภาพแวดล้อม 4) การจัดสรรทรัพยากร 5) การปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ นอกจากนี้การบริหารการเงินอย่างประหยัดและค้ำค่านั้นมีความสอดคล้องกับการกำหนดกลยุทธ์ระดับธุรกิจที่ต้องการเป็นผู้นำด้านต้นทุนต่ำ (Cost Leadership) ในเชิงการแข่งขันเป็นการกำหนดกลยุทธ์ที่ครอบคลุมวิธีการในการแข่งขันแก่ผู้เกี่ยวข้องในหน่วยงาน (Function) ต่าง ๆ มุ่งเน้นให้แผนงานตามหน้าที่พัฒนากลยุทธ์ขึ้นมาโดยอยู่ภายใต้กรอบของกลยุทธ์ เช่น แผนการผลิต แผนการตลาด แผนการดำเนินงานทั่วไป แผนการด้านทรัพยากรบุคคล แผนการเงิน เป็นต้น

3. วัสดุอุปกรณ์ (Material) โดยการกำหนดแนวทางการใช้งานเครื่องมือเครื่องใช้ที่เป็นส่วนสำคัญของการผลิตออกมาให้มีคุณภาพและผลิตได้ในระยะเวลาที่กำหนด ดังนั้นจึงกำหนดให้พนักงานทุกคน ต้องมีความรู้ ความสามารถในการใช้งานเครื่องมือต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี โดยมีการฝึกฝนและทำความเข้าใจรวมถึง เทคนิคต่าง ๆ ที่จะเป็นการดูแลรักษาและป้องกันอันตรายหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นระหว่างปฏิบัติงานได้

4. การจัดการ (Management) มีการกำหนดกลยุทธ์การบริหารงานที่ดำเนินถึงปัจจัยแวดล้อมภายในและภายนอกองค์กร โดยทำการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและอุปสรรคที่มีผลกระทบต่อการบริหารงานอยู่ตลอดเวลาเพื่อหากกลยุทธ์ในการหลีกเลี่ยงและปรับเปลี่ยนแนวทางการบริหารให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกที่เปลี่ยนแปลงไป เป็นกลยุทธ์การบริหารที่มีความครอบคลุมการจัดการ 4M โดยใช้หลักการควบคุมเป็นส่วนสำคัญของการบริหารจึงจะทำให้เกิดประสิทธิภาพ ในการบริหารจัดการ โดยที่ต้องควบคุมปริมาณงานควบคุมคุณภาพของงานควบคุมเวลาการทำงานของพนักงานและควบคุมค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติงานต่าง ๆ เหล่านี้จะส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กรและต้องสร้างจิตสำนึกรักองค์กรให้เกิดขึ้นกับพนักงานทุกคนรวมทั้งผู้บริหารด้วยกันด้วยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในกระบวนการต่าง ๆ ที่จัดทำขึ้นเพื่อพัฒนาองค์กรให้มุ่งไปสู่ความเป็นเลิศในด้านการจัดการภายใน ได้แก่การรักษามาตรฐานการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพการสร้างเชื่อมั่นในความปลอดภัยในการผลิตให้กับพนักงานและการบริการลูกค้าที่มีประสิทธิภาพรวมถึงการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมไปพร้อมกันด้วย

ไตรรัตน์ จงจิตร (2546, หน้า127-135) และเสกสิริฐ เล้ากิจเจริญ (2550, หน้า7-8) มีความเห็นสอดคล้องกันว่า หลักการ 4M's ได้แก่

1. ด้านบุคลากร หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่ให้บริการหรือปฏิบัติงานเกี่ยวเนื่องกับการจัดกระบวนการเรียนการสอนการนิเทศการบริหารการศึกษาในสถานศึกษาเป็นผู้จัดหาและใช้ทรัพยากรการบริหารอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นเงิน วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการเพื่อนำสถานศึกษาไปสู่ความเจริญก้าวหน้า บุคลากรจะต้องมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการในการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เพื่อให้การดำเนินงานและการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษามีคุณภาพสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. ด้านงบประมาณ หมายถึง แผนการเงินของโรงเรียนที่จัดทำขึ้นโดยการกำหนดรายรับ รายจ่ายของงานโครงการต่าง ๆ ที่จะดำเนินการเพื่อให้การจัดสรรทรัพยากรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ในการบริหารจัดการเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เพื่อการเรียนการสอนของ

สถานศึกษาจะต้องมีการจัดสรรทรัพยากรและบริหารงานงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อ จัดหา พัฒนา ปรับปรุง ซ่อมแซม และใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์อย่างประหยัดสุด เกิด ประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนสูงสุด

3. ด้านวัสดุอุปกรณ์ หมายถึง การจัดซื้อการเรียนการสอน และนวัตกรรมที่มี คุณภาพและเพียงพอต่อการเรียนการสอน โดยมีระบบการจัดหาและบำรุงรักษาที่มี ประสิทธิภาพพร้อมทั้งมีการบริการและส่งเสริมการใช้อย่างทั่วถึงและเป็นระบบการบริหารงาน วัสดุอุปกรณ์ที่ดีจะนำไปสู่การบริหารจัดการเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เพื่อการดำเนินงานและการ จัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพทำให้การใช้วัสดุอุปกรณ์เป็นไปอย่างเหมาะสมและเกิดคุณค่า ตรงกับความต้องการของผู้บริหาร ครูและนักเรียน

4. ด้านการจัดการ หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่กลุ่มบุคคลร่วมกันดำเนินการเพื่อ พัฒนาศาสนาของสังคมในทุก ๆ ด้านนับตั้งแต่บุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ พฤติกรรม และคุณธรรมเพื่อให้มีค่านิยมตรงกันกับความต้องการของสังคมโดยกระบวนการต่าง ๆ ที่ อาศัยการควบคุมสิ่งแวดล้อมให้มีผลต่อบุคคลและอาศัยทรัพยากรตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เพื่อให้บุคคลพัฒนาไปตรงตามเป้าหมายของสังคมที่ตนดำเนินชีวิตอยู่ การ จัดการที่เหมาะสมและคำนึงถึงบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์จะทำให้เกิดการจัดสรร ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและนำไปสู่การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเทคโนโลยีและการ สื่อสารตามเป้าหมายที่วางไว้ ดังนั้น ปรีชา คัมภีร์ปกรณ์ (2541, หน้า10) จึงได้เสนอความเห็น ว่า ในทางบริหารการศึกษา 4M เป็นทรัพยากรที่เป็นปัจจัยพื้นฐานเช่นเดียวกัน กล่าวคือ การ บริหารการศึกษาจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย ต้องอาศัยบุคลากรที่มีคุณภาพและ ปริมาณเพียงพอ ต้องได้รับงบประมาณสนับสนุนดำเนินงานมากพอ ต้องมีวัสดุสิ่งของตาม ความต้องการของโครงการและแผนงานและจะต้องมีระบบบริหารที่ดีและมีประสิทธิภาพเพื่อ ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2553, หน้า 24-26) ได้กล่าวว่า ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญต่อการ จัดการที่เรียกว่า 3M-11M หรืออาจเรียกว่า ทรัพยากรบริหารจัดการ หรือทรัพยากรการ จัดการ(Management Resources) มีดังนี้

1. การบริหารจัดการ 3'M เช่น Man (การบริหารทรัพยากรมนุษย์) Money (การ บริหารงบประมาณ) Management (แปลว่า การบริหารงานทั่วไป หรือการจัดการทั่วไป เช่น การวางแผน การควบคุมดูแล การตัดสินใจ และการประชาสัมพันธ์)

2. การบริหารจัดการ 4'M เช่น Man Money Management Material (การ บริหาร วัสดุอุปกรณ์) หรือ Man Machine Medium Mission

3. การบริหารจัดการ 5'M เช่น Man Money Management Material Morality (การบริหารคุณธรรม หรือจริยธรรมของบุคลากรในหน่วยงาน) หรือ Machinery Manpower Material Method Measurement

4. การบริหารจัดการ 6'M เช่น Man Money Management Material Morality Market (ตลาด ผู้รับบริการหรือประชาชนผู้รับบริการ)

5. การบริหารจัดการ 7'M เช่น Man Money Management Material Morality Market Message (การบริหารข่าวสาร หรือข้อมูลข่าวสาร)

6. การบริหารจัดการ 8'M เช่น Man Money Management Material Morality Market Message Method (วิธีการ ระเบียบ แบบแผน หรือเทคนิค)

7. การบริหารจัดการ 9'M เช่น Man Money Management Material Morality Market Message Method Minute (การบริหารเวลา หรือกรอบเวลาที่ใช้ในการ ปฏิบัติงาน)

8. การบริหารจัดการ 10'M เช่น Man Money Management Material Morality Market Message Method Minute Mediation (การประสานงาน หรือการ ประนีประนอม)

9. การบริหารจัดการ 11'M เช่น Man Money Management Material Morality Market Message Method Minute Mediation Measurement (การวัดผล หรือการ ประเมินผล การปฏิบัติงาน)

สุรศักดิ์ ปริญญารัตนชัย (2544, หน้า11) กล่าวว่าเมื่อก้าวถึงปัจจัยพื้นฐานอันเป็นทรัพยากรในการบริหาร องค์ประกอบที่สำคัญในการบริหารงานประกอบด้วย 4 ปัจจัยหรือที่เรียกว่า ทฤษฎี 4 M's ได้แก่ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุสิ่งของ (Material) และวิธีจัดการ (Management) อย่างไรก็ตามได้มีนักวิชาการบางท่าน อาทิเช่น ศาสตราจารย์ วิลเลียม ที กรีนวูด (William T. Greenwood, 1965, p.74-75) ให้ความเห็นว่า ทรัพยากรการบริหารควรมีปัจจัยในการบริหารอย่างน้อย 7 ประการ ได้แก่ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุสิ่งของ (Material) อำนาจ (Authority) เวลา (Time) กำลังใจในการทำงาน (Will) และความสะดวกต่าง ๆ (Facility) หรือในทางบริหารธุรกิจเอกชน การจัดการเชิงธุรกิจกล่าวถึงปัจจัยการบริหารว่าควรเป็น 6 M's ซึ่งประกอบไปด้วย คน (Man) เงิน (Money) วัสดุสิ่งของ (Material) วิธีการ (Method) ตลาด (Market) และเครื่องจักร (Machine) เป็นต้น ซึ่งปัจจัยเหล่านี้มีการ พัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้การดำเนินงานขององค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้สูงสุดนั่นเอง

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2545, หน้า18) กล่าวว่า 4 M's ถือเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ใช้ในการบริหาร เพราะการบริหารจะประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย ต้องอาศัยบุคลากรที่มีคุณภาพมีปริมาณเพียงพอ ต้องได้รับงบประมาณ สนับสนุนการดำเนินการเพียงพอ ต้องมีวัสดุ

อุปกรณ์ที่เหมาะสมกับความต้องการของแผนงานและโครงการและต้องมีระบบการจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพเพื่อใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดให้เกิดประโยชน์ สูงสุด (วินัย สมมิตร (2527) ,หน้า 17-18)

โดยสรุปแล้ว เมื่อนำ 4 M's มาบวกเข้าด้วยกันก็จะเห็นว่า การจัดการศึกษานั้นเป็นธุรกิจที่มีขอบข่าย กว้างขวาง ต้องการระบบบริหารที่ดีที่สุด กำลังคนมากที่สุดกำลังเงินและวัสดุมากที่สุด ดังนั้นในทุกองค์การรวมถึงองค์การทางการศึกษาจึงต้องบริหารจัดการทรัพยากรการบริหาร (4 M's) ให้เกิดประโยชน์ตามจุดมุ่งหมายขององค์การ มีการพัฒนาการบริหารจัดการอยู่เสมอและต่อเนื่องเพื่อให้องค์การสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลตามศักยภาพขององค์การ

จากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรการบริหาร ทำให้สรุปได้ว่า มีปัจจัยที่สำคัญเกี่ยวข้องกันอยู่หลากหลายปัจจัยและแต่ละปัจจัยย่อมมีน้ำหนักมากน้อยต่อความสำเร็จแตกต่างกันไปโดยขึ้นกับสภาพแวดล้อมและลักษณะของภารกิจเป็นหลักและอาจกล่าวได้ว่าทรัพยากรทางการบริหารที่เกี่ยวข้องและสอดคล้องกับสภาพการทำงานขององค์การ ในปัจจุบันควรประกอบด้วยปัจจัยสำคัญดังต่อไปนี้

1. ทรัพยากรบุคคล

ติน ปรัชญพฤทธิ (2539, หน้า24-26) กล่าวว่า การบริหารงานบุคคล หมายถึง การบริหารงานเกี่ยวกับบุคคลของหน่วยงาน โดยเริ่มต้นตั้งแต่การแสวงหา การบรรจุ การแต่งตั้งการฝึกอบรมและการพัฒนาบุคคลการบำรุงขวัญการเลื่อนขั้นลดขั้น ตลอดจนการพิจารณาให้พ้นจากงาน

จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ (2541, หน้า1-3) ได้กล่าวถึง การจัดการด้านบุคคลของ องค์การนั้นจำเป็นจะต้องได้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถ มีคุณสมบัติที่จำเป็นต่อหน้าที่การงานที่กำหนดไว้ และจะต้องให้มีจำนวนพอเพียง รวมถึงต้องมีการให้ค่าตอบแทนและผลประโยชน์ที่ สมบูรณ์กับสภาพการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร นอกจากนี้ยังต้องมีการเพิ่มพูนความรู้สมรรถภาพในการปฏิบัติงานให้แก่บุคลากรภายในหน่วยเป็นระยะ ๆ ด้วย

พยอม วงศ์สารศรี (2542, หน้า3) กล่าวว่า การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Management) เป็นการวางแผน การจัดองค์การ การอำนวยการ การควบคุม การจัดหา การพัฒนา การจ่ายค่าตอบแทน การธำรงรักษา และการพ้นจากการปฏิบัติงาน แต่เมื่อสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป การบริหารงานบุคคล ต้องมีการปรับเปลี่ยนไปตามด้วยทำให้องค์กรต้องให้ ความสำคัญกับคนว่าเป็นทรัพยากรอย่างหนึ่งที่จะช่วยผลักดันให้องค์กร

ดำเนินงานไปด้วยความราบรื่น และมีประสิทธิภาพจึงเกิดการขยายและพัฒนาแนวความคิด ทางด้านการบริหารงานบุคคล เป็นการบริหารทรัพยากรมนุษย์

ณัฐพันธ์ เขจรันท์ (2546, หน้า3) ได้ให้ความหมายของการจัดการทรัพยากร มนุษย์ว่า หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหาร ผู้มีหน้าที่เกี่ยวกับการงานบุคลากร และหรือบุคคล ที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรขององค์กรร่วมกันใช้ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ในการสรรหา การ คัดเลือก และบรรจุบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมให้เข้าปฏิบัติงานในองค์กร พร้อมทั้ง ดำเนินการ ศึกษารักษาและพัฒนาให้บุคลากรขององค์กรมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่เหมาะสม ตลอดจน เสริมสร้างหลักประกันให้แก่สมาชิกที่ต้องพ้นจากการทำงานร่วมกับองค์กรให้ สามารถ ดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

หวน พิณรุฬห์ (2549, หน้า23) ได้กล่าวว่า การบริหารงานทรัพยากรบุคคลเป็น การดำเนินการเกี่ยวกับตัวบุคคลในองค์กร นับตั้งแต่การสรรหาบุคคลมาปฏิบัติงาน การบรรจุ และแต่งตั้งการพัฒนาบุคคล การประเมินผลการปฏิบัติงานไปจนถึงการพิจารณาให้บุคคลพ้น จากงานเพื่อให้ปฏิบัติงานจนบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เพ็ญรัตน์ วิเศษปรีชา (2550, หน้า13) ได้ให้นิยามว่า การบริหารงานทรัพยากรมนุษย์ เป็นกระบวนการในการจัดการเกี่ยวกับบุคคลทางด้านการจัดหาบุคลากรที่มีคุณสมบัติ เหมาะสมเข้ามาทำงานในองค์กรและใช้บุคคลนั้นให้เกิดประโยชน์แก่องค์กร โดยต้องมีการ พัฒนาขีดความสามารถทั้งทางด้านความรู้ ทักษะและทัศนคติด้วยการฝึกอบรมรวมถึงการ ศึกษารักษา บุคลากรให้ปฏิบัติงานอย่างมีความสุขด้วยการจัดให้มีสวัสดิการที่ดีให้ค่าจ้าง ค่าตอบแทนที่เหมาะสมจนกระทั่งพ้นจากการปฏิบัติงานด้วยการลาออกหรือเกษียณอายุ

วัชรพงษ์ อินทรวงศ์ (2552, หน้า33-34) ได้กล่าวว่า การบริหารทรัพยากรมนุษย์ ในปัจจุบันยังไม่มีข้อสรุปที่เป็นเอกฉันท์ (Lack of Consensus) เนื่องจากยังมีข้อโต้แย้งกัน ระหว่างนักวิชาการด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์กลุ่ม Best Practice กับกลุ่ม Best Fit ที่เห็น ว่าไม่สามารถนำรูปแบบการบริหารทรัพยากรมนุษย์แบบใดแบบหนึ่งมาใช้เป็นมาตรฐานในการ บริหารจัดการได้ ในทุกองค์กร เนื่องจากมีปัจจัยและเงื่อนไขที่แตกต่างกันแต่อย่างไรก็ตาม นักวิชาการส่วนใหญ่ได้ ให้ความเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของวิธีปฏิบัติด้านทรัพยากรมนุษย์ไว้ โกล้เคียงและสอดคล้องกัน วัชรพงษ์ อินทรวงศ์ (2552, หน้า40-41) ได้สรุปวิธีปฏิบัติด้าน ทรัพยากรมนุษย์เพื่อช่วยให้เกิดผลการปฏิบัติงานของพนักงานที่เพิ่มสูงขึ้นจำนวน 4 ประการ คือ (1) การพัฒนาทักษะความสามารถของพนักงานให้สูงขึ้นด้วยการสรรหาและคัดเลือก การ ฝึกอบรมและพัฒนา (2) การ สร้างแรงจูงใจในการทำงานด้วยการกำหนดหลักเกณฑ์การ ประเมินผลการปฏิบัติงาน การกำหนดเป้าหมายและค่าตอบแทนและรางวัลที่เหมาะสมและ

เป็นที่ยอมรับ (3) การสร้างการมีส่วนร่วมในองค์การด้วยการออกแบบงาน การมีส่วนร่วมและการติดต่อสื่อสาร และ (4) การสร้างความผูกพันต่อองค์การด้วยการให้ความเสมอภาคแก่พนักงานอย่างเท่าเทียมกัน การเลื่อนขั้นจากภายในองค์การ และความมั่นคงในการทำงาน

สรุปได้ว่า การบริหารงานทรัพยากรมนุษย์ หมายถึง การดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคลขององค์กรในด้านต่าง ๆ เพื่อช่วยให้การทำงานตามภารกิจขององค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยมีสาระสำคัญในการศึกษาคือ (1) การพัฒนาทักษะความสามารถของพนักงาน (2) การสร้างแรงจูงใจในการทำงาน (3) การสร้างการมีส่วนร่วมใน องค์การ และ (4) การสร้างความผูกพันต่อองค์การ

2. งบประมาณ

จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ (2541, หน้า1-3) ได้กล่าวถึง การจัดการด้านการเงินไว้ว่า องค์กรจะต้องหาเงินมาเพื่อใช้ในการดำเนินกิจกรรมตามที่กำหนดไว้ได้อย่างถูกต้องสอดคล้องกันดังนั้นจึงต้องมีการพิจารณาในส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งเรื่องแหล่งเงินการจัดสรรเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในกิจกรรมและรายการต่าง ๆ ให้เป็นสัดส่วนที่จะได้ผลตอบแทนสูงสุดและสามารถควบคุมการใช้ จ่ายได้อย่างถูกต้องตามหลักเกณฑ์ โดยไม่ปล่อยให้เกิดการรั่วไหล หรือฟุ่มเฟือยโดยไม่จำเป็นแต่ในขณะเดียวกันต้องสนับสนุนให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่นจนสามารถบรรลุเป้าหมายได้ อย่างมีประสิทธิภาพ

ธงชัย สันติวงษ์ (2543, หน้า47) กล่าวว่า การบริหารงานด้านงบประมาณเป็นแผนที่ การดำเนินงานที่ประกอบด้วยข้อความทั้งคำอธิบายผลลัพธ์ที่คิดไว้ล่วงหน้าและแสดงออกมาเป็นตัวเลข บางครั้งประมาณอาจเรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่าแผนงานที่เป็นตัวเลขงบประมาณอาจแสดง ออกมาในรูปของตัวเงิน จำนวนชั่วโมงในการทำงาน จำนวนผลผลิตภัณฑ์ จำนวนชั่วโมงเครื่องจักร หรือวัดได้ด้วยสิ่งอื่น ๆ

พรพรรณ อินทรประเสริฐ (2550, หน้า71) ได้กล่าวถึงการบริหารงบประมาณในหน่วยงานว่า เป็นการวางแผนการใช้งบประมาณและสินทรัพย์ โดยการบริหารจัดการและวางแผน รวมทั้งการระดมทรัพยากร การรายงานผลการใช้งบประมาณ เพื่อความโปร่งใสและตรวจสอบได้ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ตามกิจกรรม แผนงาน โครงการที่หน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องร่วมกัน กำหนดให้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลและยังประโยชน์สูงสุดต่อการบรรลุภารกิจสำหรับขอบข่ายของการบริหารงบประมาณ

นันทสมเดช สีแสง (2545, หน้า539) ได้ กล่าวว่าการบริหารงบประมาณประกอบด้วยขอบข่ายดังนี้ การควบคุมงบประมาณ การเบิกจ่ายเงิน การตรวจสอบ การใช้จ่ายเงิน และการรายงานผลซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของภาวดี ดุลยจินดาและ ธงชัย ลำดับ

วงศ์ (2541, หน้า510) ที่ได้แบ่งขอบข่ายระบบงบประมาณออกได้เป็น 4 ระบบ คือ ระบบงบประมาณแบบเน้นการควบคุม ระบบงบประมาณแบบเน้นการจัดการ ระบบงบประมาณแบบเน้นการวางแผน และระบบงบประมาณแบบเน้นการแก้ปัญหาข้อจำกัดทางทรัพยากร

ธรรมโชติ โชติฤกษ์ (2541, หน้า237) ยังได้กล่าวไว้ว่า การบริหารงบประมาณประกอบด้วยขอบข่าย ดังต่อไปนี้คือ ด้านการวางแผน การเตรียมการงบประมาณ การกำหนดงบประมาณ การเบิกจ่าย งบประมาณ การใช้จ่ายงบประมาณ การรายงานผล

สรุปได้ว่า การบริหารงบประมาณ หมายถึง การวางแผนล่วงหน้าขององค์การสำหรับการใช้จ่ายเงินโดยกำหนดให้ทราบล่วงหน้าและมีระยะเวลาการใช้จ่ายเงินที่แน่นอนได้อย่างเพียงพอกับลักษณะของภารกิจที่กำหนดขึ้น รวมถึงความสามารถในการเบิกจ่ายได้อย่างรวดเร็วทันตามกำหนดเวลาเพื่อช่วยให้การทำงานบรรลุผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยมีสาระสำคัญในการศึกษาคือ (1) การวางแผนควบคุมการใช้จ่ายเงินตามแผนที่กำหนด (2) การบริหารจัดการเพื่อเบิกจ่ายเงินได้ทันตามกำหนดและ (3) การรายงานผลการดำเนินงานตามเป้าหมายโครงการ

3. วัสดุอุปกรณ์

จักรกฤษณ์ นรมิตผดุงการ (2541, หน้า1-3) ได้กล่าวถึง การจัดการด้านเครื่องมือเครื่องใช้วัสดุอุปกรณ์ว่าต้องสามารถดำเนินการได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะสามารถช่วยให้การดำเนินงานบรรลุผลสำเร็จและได้รับผลประโยชน์ที่สุด ทั้งนี้การจัดการด้านเครื่องมือเครื่องใช้ วัสดุอุปกรณ์ยังหมายความรวมถึง การเสาะแสวงหา การคิดค้น การออกแบบการควบคุมการใช้งานการบำรุงรักษาและเปลี่ยนแปลงชิ้นส่วนประกอบที่ชำรุดเสียหาย และการถอดถอนจากประจำการหรือรื้อถอน เพื่อจัดหาทดแทนภายในกำหนดเวลาที่สมควรได้

วรรณวิมล อัมรินทร์นุเคราะห์ (2541, หน้า 2) ได้กล่าวถึงความหมายของการบริหารงานพัสดุไว้ว่าเป็นการนำเอาวิทยาการหรือศิลปะในการบริหารมาใช้ในการจัดพัสดุต่าง ๆ ที่มีอยู่ในคลังและใช้อยู่ในกิจการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุดเพื่อให้เกิดความคล่องตัวและลดค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกิดจากการจัดหา เก็บรักษา และการขนย้ายพัสดุ

เปรมชัย สโรบล (2550, หน้า 40) กล่าวว่า เครื่องมือวัสดุอุปกรณ์คือ ปัจจัยที่สำคัญและ จำเป็นอย่างยิ่งต่อการบริหารงานเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพเนื่องจากวัสดุอุปกรณ์จะเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสนับสนุนให้การดำเนินการเป็นไปตามแผนและบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้และหากขาดวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้การดำเนินงานจะไม่สามารถดำเนินไปสู่จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ สรุปได้ว่าการบริหารวัสดุอุปกรณ์ หมายถึงการที่องค์การสามารถจัดหาวัสดุอุปกรณ์ตามที่ต้องการใช้ในการ

ทำงานได้เพียงพอและสอดคล้องกับภารกิจในแต่ละช่วงปีงบประมาณรวมถึงองค์การมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการบำรุงรักษาให้วัสดุอุปกรณ์อยู่ในสภาพที่พร้อมใช้งาน เพื่อช่วยให้การทำงานบรรลุผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีสาระสำคัญในการศึกษา คือ (1) การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอต่อการทำงาน (2) การใช้งานได้อย่างถูกต้องและการระมัดระวังการให้ ชำรุดเสียหายโดยง่าย (3) การบำรุงรักษา และการทำความสะอาดให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน (4) การจัดทำบัญชีหรือทะเบียนเพื่อควบคุมวัสดุอุปกรณ์สำหรับการตรวจสอบ

4. การจัดการ Ricky W. Griffin (1999, p.4) ได้กล่าวถึงการบริหารจัดการ (Management) ไว้ว่าเป็น ชุดของหน้าที่ต่าง ๆ (A Set of Functions) ที่กำหนดทิศทางในการใช้ทรัพยากรทั้งหลายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายขององค์กร โดยการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (Efficient) หมายถึง การใช้ทรัพยากรได้อย่างเฉลียวฉลาดและคุ้มค่า (Cost-Effective) สำหรับการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective) นั้น หมายถึงการตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง (Right Decision) และมีการปฏิบัติการสำเร็จตามแผนที่กำหนดไว้ ดังนั้นผลสำเร็จของการบริหารจัดการจึงจำเป็นต้องมีทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลควบคู่กัน

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2551, หน้า13) กล่าวว่า การจัดการ หมายถึง การดำเนินงานหรือการปฏิบัติงานที่หน่วยงานและบุคลากรของหน่วยงานนำมาใช้เพื่อนำไปสู่วัตถุประสงค์หรือจุดหมายปลายทางที่ได้กำหนดไว้

กรกนก จรัสหิรัญปริดา (2553, หน้า40) ได้กล่าวสรุปไว้ว่า การจัดการ หมายถึง การใช้ศาสตร์และศิลป์ในการดำเนินกิจกรรมร่วมกันของบุคลากรในองค์การหรือหน่วยงาน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลและบรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ การจัดการจึงเปรียบเสมือนเครื่องจักร ที่คอยควบคุมการดำเนินงานให้องค์การนั้น ๆ ไปสู่เป้าหมายที่วางไว้

จันทิมา ชูวานนท์ (2553, หน้า48) กล่าวว่า การบริหารจัดการคือ กระบวนการที่คณะบุคคลนำนโยบายที่กำหนดไว้ไปปฏิบัติให้เกิดผลโดยการแปลงนโยบายให้เป็นแผนงานและกิจกรรมมีการสั่งการดำเนินการและควบคุมดูแลให้มีการปฏิบัติงานต่าง ๆ ร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า การจัดการเป็นกระบวนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบโดยนำปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกขององค์การมาใช้ร่วมกัน เพื่อช่วยให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีสาระสำคัญในการศึกษา คือ (1) วิธีการบริหารจัดการที่เหมาะสมกับลักษณะงาน (2) การใช้ทรัพยากรทางการบริหารอย่างคุ้มค่า (3) การดำเนินงานได้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต

เอ็ดการ์แฟร์ (Edgar Faure, 1972) อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ประเทศฝรั่งเศสและคณะ ได้ให้ความหมายของการศึกษาตลอดชีวิตว่าการศึกษาตลอดชีวิต ไม่ใช่ระบบการศึกษาแต่อย่างใดหากเป็นแม่บทของการศึกษาโดยรวมการศึกษาแต่ละแบบมา จัดให้มีความต่อเนื่องผสมผสานและเสริมซึ่งกันและกัน อาร์เอชเดฟ (R.H.Dave, 1976) นักการศึกษา ให้ความหมายของการศึกษาตลอดชีวิตว่าเป็นแนวคิดที่พยายามมองการศึกษาในภาพรวมซึ่ง รวมการศึกษาในระบบ (Formal Education) การศึกษานอกระบบ (Non-Formal Education) และ การศึกษาตามอัธยาศัย (Informal Education) ให้มีการประสานสัมพันธ์ทั้งในด้านของความ ต่อเนื่องของเวลา (ช่วงชีวิตคน) และเนื้อหาสาระที่คนต้องนำความรู้ไปใช้ การศึกษาตลอดชีวิต จะต้องมีลักษณะที่ยืดหยุ่นในด้านเวลาสถานที่เนื้อหาและเทคนิคการเรียนการสอนตลอดจน การเรียนรู้มีหลายรูปแบบและหลายวิธีการ

ยูเนสโก (UNESCO, 1970) ได้ให้ความหมายของการศึกษาตลอดชีวิตว่าการศึกษา ตลอดชีวิตเป็นกระบวนการจัดการศึกษาในภาพรวมที่จะสนองความต้องการทางการศึกษาของ แต่ละบุคคลแต่ละของกลุ่มเอกสารสาระหลักการและแนวคิดประกอบการดำเนินงาน กศน. : คัมภีร์ กศน. ตั้งแต่การศึกษาสำหรับเด็กไปจนถึงการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่อย่างเป็นทางการ ที่ต่อเนื่องตลอดชีวิต

สุมาลี สังข์ศรี(2543) กล่าวว่า การศึกษาตลอดชีวิต หมายถึง ภาพรวมของการศึกษา ทุกประเภทที่เกิดขึ้นตลอดชีวิตของมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตายเป็นการศึกษาเพื่อมุ่งพัฒนาบุคคลให้ ปรับตัวเข้ากับความเปลี่ยนแปลงในทุกช่วงชีวิตของบุคคลและพัฒนาต่อเนื่องไปให้เต็มศักยภาพ ของแต่ละบุคคลการศึกษาตลอดชีวิตครอบคลุมการศึกษาทุกรูปแบบทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาแบบไม่เป็นทางการจากทุกแหล่งความรู้ในชุมชนและ สังคม และเกิดขึ้นได้ทุกที่โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่การศึกษาตลอดชีวิตเป็นการศึกษาที่ สัมพันธ์กับชีวิตและผสมผสานกลมกลืนกับการดำเนินชีวิตของบุคคล

สุนทร สุนันท์ชัย (2548) กล่าวว่า การศึกษาตลอดชีวิตเป็นการศึกษาทั้งหมดของชีวิต มนุษย์จากเกิดจนตาย มุ่งพัฒนามนุษย์ให้ปรับตัวเข้ากับความเปลี่ยนแปลงในโลกปัจจุบันและ พัฒนาต่อเนื่องไปให้เต็มศักยภาพของบุคคลแต่ละคนเป็นการศึกษาที่เกิดจากแรงจูงใจที่จะ เรียนรู้ด้วยตนเองจากแหล่งการเรียนรู้ทั้งในระบบนอกระบบและไม่เป็นทางการ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 4 กำหนดความหมายของการศึกษาตลอดชีวิตว่าเป็นการศึกษาที่เกิดขึ้นจากการผสมผสานระหว่างการศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

จากความหมายของการศึกษาตลอดชีวิตที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปความหมายได้ว่าการศึกษาดำเนินชีวิตเป็นกระบวนการศึกษาที่มีผลต่อการเรียนรู้ของบุคคลในรูปแบบของการศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่เกิดขึ้นตลอดชีวิตของบุคคลตั้งแต่เกิดจนตายเพื่อมุ่งให้บุคคลได้พัฒนาตนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาต่อเนื่องไปให้เต็มศักยภาพโดยบุคคลนั้นจะต้องมีแรงจูงใจที่จะศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง และเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยสรุปการศึกษาดำเนินชีวิตเป็นการจัดเตรียมกระบวนการหรือประสบการณ์ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เป้าหมายและแนวคิดสำคัญของการศึกษาดำเนินชีวิต

1. เพื่อให้บุคคลพัฒนาเต็มเต็มตามขีดความสามารถของตนเองและเป็นสมาชิกที่ดีในสังคมที่ตนอาศัยอยู่
2. เป็นการศึกษาทั้งชีวิตอย่างต่อเนื่องตั้งแต่เกิดจนตาย
3. บุคคลมีอิสรภาพที่จะเลือกเรียนรู้จากการศึกษารูปแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับตนเอง
4. มุ่งพัฒนาให้บุคคลได้พัฒนาตนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกเพื่อการทำงานและการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข
5. การศึกษาที่จัดให้แก่ทุกกลุ่มอายุตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยสูงอายุ
6. การจัดการศึกษาที่บริการให้ครอบคลุมทั่วถึงทุกคนในแต่ละช่วงวัย ตลอดชีวิต
7. การจัดการกิจกรรมการศึกษาที่ต่อเนื่องสอดคล้องกับชีวิตจริง
8. การจัดการกิจกรรมการศึกษาที่กลุ่มเป้าหมายสามารถนำความรู้ที่ได้รับนำไปใช้ประโยชน์ ได้ในการดำเนินชีวิตและการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลง

หลักการบริหารมุ่งเน้นการปฏิบัติงานกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องโดยเป็นการทำงานร่วมกันในรูปแบบ “บวร” และใช้ผู้สูงอายุเป็นศูนย์กลาง โดยได้นำแนวทางการจัดการหลักสูตรของ ศ.ศศิพัฒน์ ยอดเพชร นักวิจัยคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และ มส.พส. มาปรับให้สอดคล้องกับหลักสูตรที่มีอยู่เดิม ซึ่งมีรายวิชาที่เปิดสอน แบ่งเป็น 3

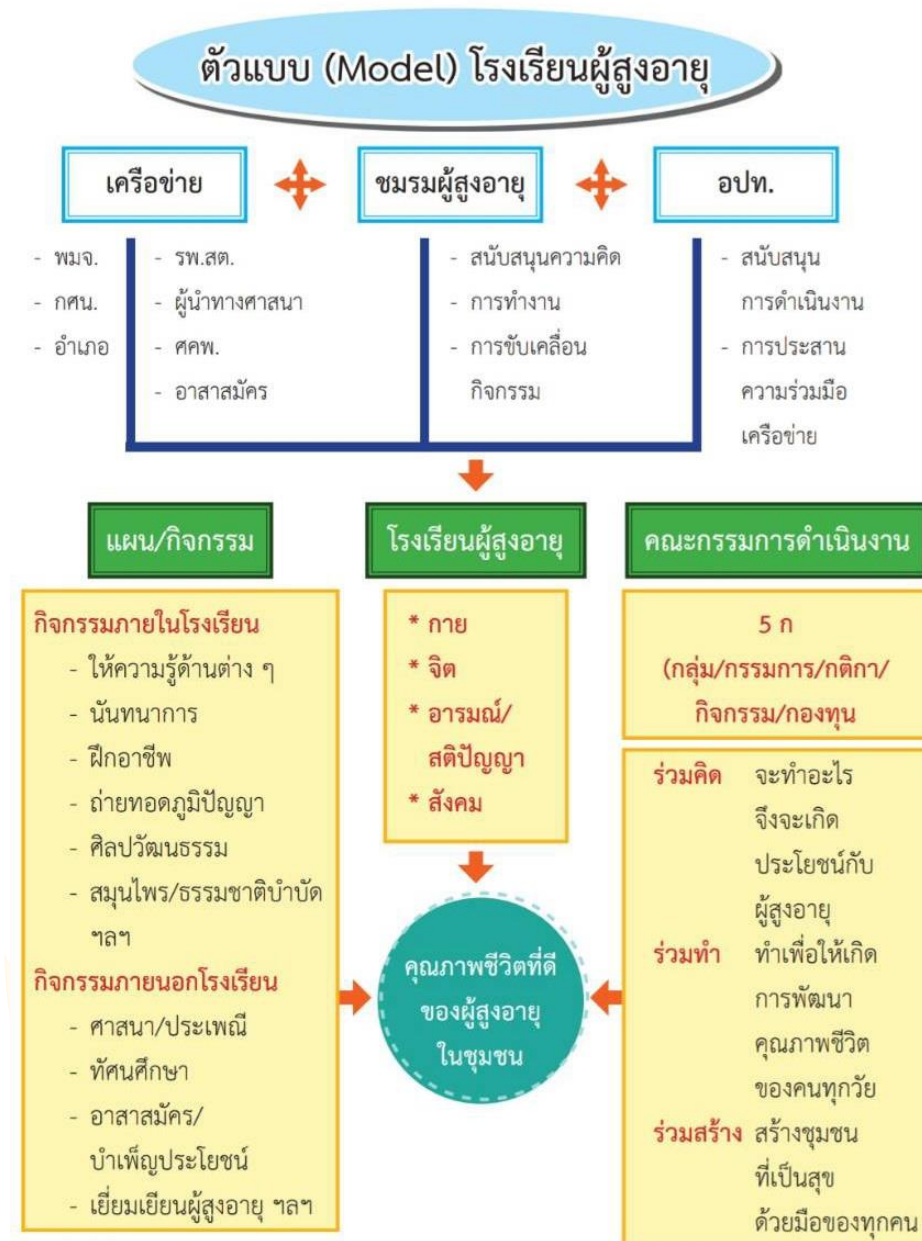
ภาควิชา ได้แก่ 1. ภาควิชาการศึกษา ศีลธรรม หน้าที่พลเมือง 2. ภาควิชาตามอัธยาศัยเน้น โภชนาการ ภูมิปัญญา (ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพแพथแผนไทย) 3. ภาควิชาการสังคม เน้น กิจกรรมนันทนาการ โดยยึดแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการเรียนรู้ 3 ส่วน คือ 1. ความรู้ ที่ผู้สูงอายุต้องรู้ คือ ความรู้ที่สำคัญต่อการดำเนินชีวิต 2. ความรู้ที่ผู้สูงอายุควรรู้ เช่น การดูแลสุขภาพรักษาสุขภาพ 3. ความรู้ที่ผู้สูงอายุอยากรู้ มาจากความต้องการของผู้สูงอายุเอง

กรณีศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุบ้านหนองลาน ต.หนองลาน อ.ท่ามะกา จ.กาญจนบุรี เป็น “โรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบ” ที่ดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้ทำวิจัยถอดบทเรียนเพื่อพัฒนาหลักสูตรเป็นชุดวิชาการพัฒนาความสามารถผู้สูงอายุ โดยมีการปรับให้สอดคล้องกับหลักสูตรที่มีอยู่เดิม ซึ่งมีรายวิชาที่เปิดสอนแบ่งเป็น 3 ภาควิชา ได้แก่ ภาควิชาการศึกษา ศีลธรรม หน้าที่พลเมือง 2. ภาควิชาตามอัธยาศัย เน้นโภชนาการและภูมิปัญญา 3 ภาควิชาการสังคม เน้นกิจกรรมนันทนาการ โดยยึดแนวคิดเรียนรู้ตลอดชีวิต ส่วนการเรียนรู้ประกอบด้วย 3 ชุดความรู้หลัก ได้แก่ ความรู้ที่ผู้สูงอายุต้องรู้ คือความรู้ที่สำคัญต่อการดำเนินชีวิต สิ่งที่ผู้สูงอายุควรรู้ เช่น การดูแลสุขภาพ และสิ่งที่ผู้สูงอายุอยากรู้ ศ.ศศิพัฒน์ ยอดเพชร นักวิจัยคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้กล่าวถึงโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยสรุปได้ว่าโรงเรียนผู้สูงอายุเกิดขึ้นมากมายในประเทศไทย มส.ผส.จึงพัฒนาหลักสูตรดังกล่าว โดยมุ่งเน้นการถ่ายทอดความรู้ตามแนวคิดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้สูงอายุให้เป็นบุคลากรของประเทศที่มีศักยภาพหรือมีภาวะพฤกษพลัง (Active Aging) ของสังคม จากนั้นจึงนำมา นำร่องถ่ายทอดหลักสูตรสู่โรงเรียนผู้สูงอายุบ้านหนองลานแห่งนี้เป็นแห่งแรก ก่อนต่อยอดสู่โรงเรียนผู้สูงอายุที่ดำเนินการโดยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในเครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ที่เป็นภาคีของ สสส.ทั่วประเทศ “ผลจากการทดลองหลักสูตรในพื้นที่บ้านหนองลาน พบว่าผู้สูงอายุได้รับความรู้เรื่องการดูแลตัวเอง มีการเปลี่ยนแปลงด้านการดูแลสุขภาพที่ดี การพัฒนาจิต การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมเพื่อไม่ให้ถูกมองว่าเป็นมนุษย์ป่ามุษย์ลงรวมถึงเทคโนโลยีในโลกยุคใหม่ เราเชื่อว่าหากโรงเรียนผู้สูงอายุมีการกำหนดทิศทางชัดเจนว่าจะสอนหรือถ่ายทอดความรู้ได้ เรามั่นใจว่าจะสามารถพัฒนาผู้สูงอายุให้มีคุณภาพหลากหลายหรือมีศักยภาพ”ไม่เพียงในด้านวิชาการหรือองค์ความรู้

คู่มือโรงเรียนผู้สูงอายุ ของกรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้จัดทำคู่มือโรงเรียนผู้สูงอายุขึ้น สรุปความได้ว่า โรงเรียนผู้สูงอายุได้ดำเนินการภายใต้แนวคิดการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้เรียนรู้พัฒนาทักษะในการดูแลตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยอยู่บนพื้นฐานแนวคิดที่ว่า “ผู้สูงอายุมีคุณค่าและมีศักยภาพ ควรได้รับการส่งเสริม สนับสนุนให้มีส่วนร่วมทำประโยชน์ให้สังคม และส่งเสริมการเรียนรู้ให้ผู้สูงอายุ โดยเชื่อมโยงกับประสบการณ์ของผู้สูงอายุ สารการเรียนรู้จะต้องทำให้ผู้สูงอายุสามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตปัจจุบัน เพิ่มโอกาสในการรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่ายหรือชุมชน” การดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วม โดยทุกภาคส่วน “ร่วมคิด ร่วมทำร่วมสร้าง” และมีส่วนร่วมในการดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ให้ผู้สูงอายุเพื่อให้ผู้สูงอายุมีความสุข เกิดทักษะในการดูแลตนเอง มีคุณภาพชีวิตที่ดีตามตัวแบบ (Model) โรงเรียนผู้สูงอายุ

ภาพ 1 แสดงตัวแบบ (Model) โรงเรียนผู้สูงอายุ

ที่มา: กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ที่มาและความสำคัญของโรงเรียนผู้สูงอายุ

โรงเรียนผู้สูงอายุ เป็นรูปแบบหนึ่งในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การจัดการศึกษา การพัฒนาทักษะเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุจะเป็นเรื่องสำหรับผู้สูงอายุสนใจและมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต ช่วยเพิ่มพูนความรู้ ทักษะชีวิตที่จำเป็น โดยวิทยาการจิตอาสาหรือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของขณะเดียวกันก็เป็นพื้นที่ที่ผู้สูงอายุจะได้แสดงศักยภาพ โดยการถ่ายทอดภูมิความรู้ประสบการณ์ ที่สั่งสมแก่บุคคลอื่น เพื่อสืบสานภูมิปัญญาให้คงคุณค่าคู่กับชุมชน

โรงเรียนผู้สูงอายุหลายแห่งตั้งขึ้นโดยใช้อาคารเรียนเก่าของโรงเรียนที่เลิกกิจการหรือตั้งอยู่ในชมรมผู้สูงอายุ ภายในวัด บางแห่งใช้บ้านของผู้ริเริ่มก่อตั้งเป็นสถานที่ดำเนินการการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุในระยะแรก อาจเป็นเพียงการรวมกลุ่มพบปะพูดคุยกัน แล้วจึงค่อย ๆ มีรูปแบบชัดเจนขึ้น มีกิจกรรมที่หลากหลายตามความต้องการของผู้สูงอายุ หรืออาจเป็นการขยายกิจกรรมจากที่มีการดำเนินการอยู่แล้ว เช่น ศูนย์บริการทางสังคมแบบมีส่วนร่วม (ศาลาสร้างสุข) ศูนย์สามวัย ธนาคารความดี เป็นต้น โรงเรียนผู้สูงอายุสามารถมีรูปแบบและกิจกรรมที่หลากหลาย ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับบริบทของพื้นที่ ความต้องการของผู้สูงอายุ การจัดกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุ จะกำหนดตารางกิจกรรมในแต่ละสัปดาห์ไว้ชัดเจน ระยะเวลาเปิดเรียนอาจเป็นตลอดปีหรือเปิดเป็นช่วงเวลาตามหลักสูตรที่จัดอบรม ส่วนใหญ่จะจัดกิจกรรมสัปดาห์ละ 1 วันโรงเรียนผู้สูงอายุดำเนินการภายใต้แนวคิด การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้เรียนรู้พัฒนาทักษะในการดูแลตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยอยู่บนพื้นฐานแนวคิดที่ว่า “ผู้สูงอายุมีคุณค่าและมีศักยภาพ ควรได้รับการส่งเสริม สนับสนุนให้มีส่วนร่วมทำประโยชน์ให้สังคม และส่งเสริมการเรียนรู้ให้ผู้สูงอายุ โดยเชื่อมโยงกับประสบการณ์ของผู้สูงอายุ สาระการเรียนรู้จะต้องทำให้ผู้สูงอายุสามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตปัจจุบัน เพิ่มโอกาสในการรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่ายหรือชุมชน” การดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วม โดยทุกภาคส่วน “ร่วมคิด ร่วมทำร่วมสร้าง” และมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การจัดการเรียนรู้ให้ผู้สูงอายุเพื่อให้ผู้สูงอายุมีความสุข เกิดทักษะในการดูแลตนเอง มีคุณภาพชีวิตที่ดี

วัตถุประสงค์ของโรงเรียน

1. เพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ
2. เพื่อส่งเสริมการพัฒนาตนเอง การดูแล ค้ำคูณครอง และพิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุ
3. เพื่อเสริมสร้างสุขภาพที่ดีของผู้สูงอายุทั้งด้านร่างกายและจิตใจ
4. เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสร้างสรรค์ประโยชน์แก่ชุมชนและสังคม

5. เพื่อเสริมสร้างศักยภาพ คุณค่าภูมิปัญญาผู้สูงอายุให้เป็นที่ประจักษ์และยอมรับ

6. เพื่อส่งเสริมภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นให้ดำรงสืบทอดต่อไป

ประโยชน์ที่ผู้สูงอายุได้รับจากโรงเรียนผู้สูงอายุ

1. ด้านสุขภาพร่างกาย ทำให้มีสุขภาพแข็งแรง กระฉับกระเฉง ลดความเสี่ยงจากการเจ็บป่วย ลดระยะเวลาการพึ่งพาผู้อื่น อายุยืน

2. ด้านจิตใจ ช่วยให้คลายเหงา จิตใจกระชุ่มกระชวย สดชื่น รู้สึกภาคภูมิใจและตระหนักในคุณค่า ความสามารถของตนเอง มีมุมมองเชิงบวกต่อตนเอง

3. ด้านสังคม มีความสัมพันธ์ที่ดีกับคนวัยเดียวกันและคนต่างวัย ได้รับการยอมรับในฐานะสมาชิกของกลุ่ม

4. ด้านจิตปัญญา รู้เท่าทันและเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น สามารถปรับตัวและดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสมตามวัย

5. ด้านเศรษฐกิจ เรียนรู้ทักษะทางด้านอาชีพ สามารถนำไปประกอบอาชีพสร้างงานสร้างรายได้ ช่วยเหลือตนเองต่อไป

ประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม

1. โรงเรียนผู้สูงอายุเป็นพื้นที่เรียนรู้และถ่ายทอดประสบการณ์ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น ให้ดำรงสืบทอดเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน

2. โรงเรียนผู้สูงอายุเป็น “เวที” ที่เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม รวมทั้งอาจเป็นแรงผลักดันให้เข้าร่วมเป็นอาสาสมัครในชุมชน

แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุ

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. ประชุมประชาคมเพื่อสร้างความเข้าใจและความร่วมมือจากพื้นที่

2. คัดเลือก และแต่งตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุ

3. จัดทำแผนขั้นตอนในการดำเนินงาน

4. จัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ

5. ขับเคลื่อนการดำเนินงาน

6. ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน

โครงสร้างโรงเรียนผู้สูงอายุ

การขับเคลื่อนการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุให้มีประสิทธิภาพ ควรมีองค์ประกอบดังนี้

1. ที่ปรึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุ การตั้งที่ปรึกษาของโรงเรียนผู้สูงอายุเป็นกลยุทธ์ในการสร้างการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ให้มีส่วนร่วมในการรับรู้การดำเนินงานของโรงเรียน และเป็น “ใบเบิกทาง” ให้แก่การดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุ ซึ่งมีผลต่อการสร้างความน่าเชื่อถือในการทำงานและถือเป็นการสร้างพันธมิตรในการทำงานชั้นเยี่ยม ที่ปรึกษาของโรงเรียนผู้สูงอายุ อาจเป็นฝ่ายส่งเสริม ฝ่ายฆราวาส เช่น นายอำเภอ ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนักวิชาการหรือข้าราชการเกษียณ เป็นต้น

2. ครูใหญ่ หรือประธาน หรือผู้อำนวยการโรงเรียนผู้สูงอายุ องค์กรประกอบนี้ เป็นส่วนสำคัญมากและถือเป็น “หัวใจ” ของการขับเคลื่อนงาน ผู้ที่จะทำหน้าที่เป็นครูใหญ่ หรือประธาน หรือผู้อำนวยการโรงเรียนผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่เป็นแกนนำที่เป็นผู้ริเริ่มงานของโรงเรียนผู้สูงอายุในแต่ละพื้นที่ที่ได้รับการยอมรับและศรัทธาจากกลุ่มผู้สูงอายุด้วยกัน เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการประสานงานและรังสรรค์กิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน

3. คณะกรรมการและแกนนำร่วมขับเคลื่อน ถือเป็นอีกหนึ่งเงื่อนไขของความสำเร็จ เพราะกลไกหลักในการเคลื่อนงานของโรงเรียนผู้สูงอายุ การกำหนดจำนวนคณะกรรมการหรือแกนนำร่วมขับเคลื่อนขึ้นอยู่กับภาระหน้าที่ หรือแบ่งงานภายในโรงเรียนผู้สูงอายุแต่ละแห่ง

4. ทีมวิทยากรจิตอาสา เป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นประการหนึ่งของโรงเรียนผู้สูงอายุ เพราะใช้ทุนทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีเป็นตัวตั้งขับเคลื่อน ทำให้กิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เช่น วิทยากรจากสมาชิกกลุ่มผู้สูงอายุด้วยกัน ข้าราชการบำนาญ พระสงฆ์ รวมถึงการขอความอนุเคราะห์วิทยากรจิตอาสาจากหน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ ทั้งในลักษณะเครือข่ายทางสังคม เช่น กศน. ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร รพ.สต. โรงพยาบาลสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในแต่ละจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น

การบริหารจัดการ ด้วยหลัก 5 ก ประกอบด้วย

1. กลุ่มต้องสร้างการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุให้เกิดขึ้น ทั้งที่เป็นกลุ่มแกนนำ คณะทำงาน และกลุ่มสมาชิก หรือกลุ่มนักเรียนผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นเป้าหมายของการทำงาน ในขั้นนี้อาจมีกลยุทธ์ในการสร้างความเป็นกลุ่มก้อนได้หลายวิธี เช่น การเปิดรับสมัครสมาชิกหรือนักเรียนผู้สูงอายุการต่อยอดจากกลุ่มเดิมที่เคยมีอยู่ในชุมชน เช่น ชมรมผู้สูงอายุ การสร้างสัญลักษณ์ของความเป็นกลุ่มสมาชิก อาทิ มีสัญลักษณ์โรงเรียนผู้สูงอายุมีเสื้อสัญลักษณ์ของนักเรียนผู้สูงอายุ เป็นต้น

2. กรรมการ ถือเป็นตัวแทนของสมาชิกกลุ่มที่จะทำหน้าที่ในการบริหารจัดการกลุ่มให้การทำงานประสบความสำเร็จ ทั้งนี้ควรสร้างกระบวนการคัดเลือกผู้ที่จะทำหน้าที่ดังกล่าว

แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ช่วยกันขับเคลื่อนการทำงานให้ประสบความสำเร็จ เป็นการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมให้การบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุมีประสิทธิภาพ

3. กติกาหรือข้อตกลงร่วมกัน ต้องเกิดจากความเห็นพ้องต้องกันของสมาชิกในโรงเรียนผู้สูงอายุ เหมือนเป็นสัญญาใจที่มีต่อกันว่าจะร่วมกันยึดถือและปฏิบัติตาม ซึ่งจะเป็นแนวทางที่ทำให้การดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุมีทิศทางการทำงานที่ชัดเจน แม้ว่าเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการชุดใหม่จะยังคงมีแนวทางการทำงานเดิมให้เห็นและพัฒนาต่อยอดได้

4. กิจกรรม ในระยะเริ่มแรกอาจเน้นไปที่การสร้างกิจกรรมในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ไม่ซับซ้อน เช่น การจัดให้มาพบปะกันทุกเดือน มีกิจกรรมร้องเพลง กิจกรรมนันทนาการรูปแบบอื่น ๆ กิจกรรมถ่ายทอดภูมิปัญญาให้กับเด็กและเยาวชนหรือการรวมกลุ่ม ออกกำลังกาย เมื่อมีประสบการณ์มากขึ้น จึงเคลื่อนไปสู่การทำกิจกรรมที่ตอบสนองปัญหาและความต้องการที่มีความซับซ้อนมากขึ้น เช่น การบูรณาการโรงเรียนผู้สูงอายุเข้ากับการทำงานของ “ธนาคารความดี”

5. กองทุน การขับเคลื่อนงานของโรงเรียนผู้สูงอายุให้เป็นอย่างมั่นคงจำเป็นต้องเรียนรู้วิธีการหางบประมาณเพื่อการดำเนินงานด้วยตนเอง วิธีการหางบประมาณเข้ากองทุนของกลุ่ม อาจจำแนกได้เป็น การสร้างกองทุนของตนเองการเก็บค่าสมาชิก การขอรับบริจาคจากผู้มีจิตศรัทธา การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม การเขียนโครงการเพื่อเสนอขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงาน แหล่งทุนต่าง ๆ เช่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) กองทุนผู้สูงอายุ กองทุนสุขภาพตำบล สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม งบประมาณไม่ใช่หัวใจของการขับเคลื่อนงานได้เท่ากับการมีจิตอาสาหรือจิตสาธารณะที่จะสร้างสรรค์สวัสดิการทางสังคมในการดูแลผู้สูงอายุ

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

1. มีผู้นำการเปลี่ยนแปลง ที่ทุ่มเท เสียสละ และมีความมุ่งมั่นที่จะสร้างสรรค์กิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุ เป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญของความสำเร็จในการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยเฉพาะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่เป็นผู้สูงอายุ หรือผู้นำทางด้านจิตใจ เช่น พระภิกษุ เพราะมีผลโดยตรงต่อการสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นทั้งแก่ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกของโรงเรียนหน่วยงาน และองค์กรต่าง ๆ ซึ่งเป็นที่มาของความร่วมมือและการสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียน

2. มีเป้าหมายชัดเจนและมีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง การกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนถือเป็นการกำหนดทิศทางการทำงานที่สร้างความเข้าใจร่วมกันในหมู่คณะกรรมการ

หรือแกนนำจะเป็นพลังที่เข้มแข็งในการทำงานร่วมกันและการจัดให้มีกิจกรรมอย่างต่อเนื่องเป็นประจำ ถือเป็นกลไกในการเชื่อมร้อยความเป็นกลุ่ม และความเป็นชุมชนของผู้สูงอายุให้เกิดขึ้น ซึ่งส่งผลให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ ในการขับเคลื่อนงานโรงเรียนผู้สูงอายุให้บรรลุผล

3. มีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมจะทำให้เกิดความผูกพันและความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน กลไกที่ทำให้สมาชิกมีส่วนร่วมทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เช่น การประชุมประจำเดือน การสร้างเวทีในการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การร่วมกันดำเนินงาน

4. มีเครือข่ายทางสังคมที่เข้มแข็ง การสร้างเครือข่ายทางสังคมที่เข้มแข็ง อาจพิจารณาได้ 2 ระดับ คือ การสร้างเครือข่ายทางสังคมภายในกลุ่มหรือในหมู่สมาชิกของโรงเรียนผู้สูงอายุด้วยกัน เช่น ในรูปแบบคณะกรรมการ หรือการมีตัวแทนในแต่ละหมู่บ้าน และการให้ความสำคัญกับการสร้างเครือข่ายกับหน่วยงาน องค์กรภายนอก เพื่อประสานพลังในการทำงานร่วมกัน

5. มีการเรียนรู้และพัฒนาการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยการทบทวนตนเองและสรุปบทเรียนในการทำงานเป็นระยะ เรียนรู้จุดแข็ง จุดอ่อน ข้อที่ควรพัฒนาให้ดีขึ้น และนำมาพัฒนากระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง

6. มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหนุนเสริม การสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น งบประมาณ บุคลากร สถานที่ การประสานเครือข่าย เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่สำคัญที่จะผลักดันให้การเคลื่อนงานของโรงเรียนผู้สูงอายุเกิดขึ้นได้ และดำเนินการไปอย่างราบรื่น

หลักสูตรการเรียนรู้

1. หลักสูตรการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ (โรงเรียนผู้สูงอายุ) กรอบหลักสูตรการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 3 กลุ่มวิชาคือ 1) วิชาชีวิต (50 %) หมายถึง ความรู้ทักษะที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุในการนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข 2) วิชาชีพ (30 %) หมายถึง แนวทางการส่งเสริมทักษะความรู้ ทักษะด้านอาชีพที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ 3) วิชาการ (20 %) หมายถึง การสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ

2. จำนวนชั่วโมงที่เรียนตลอดหลักสูตร 2.1 ระยะเวลาเรียน 3 เดือน เรียนสัปดาห์ละ 1 วัน ๆ ละ 4 ชั่วโมง 2.2 เรียนไม่น้อยกว่า 48 ชั่วโมง แบ่งเป็นภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ 2.3 ผู้เรียนไม่ควรเกินห้องละ 25 คน

3. การประเมินผลใช้แบบทดสอบ วัดผลงาน วัดความพึงพอใจของผลการเรียน และไม่น้อยกว่าร้อยละ 50

4. ผลที่คาดหวังผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีอยู่อย่างมีศักดิ์ศรี ตามศักยภาพพึ่งตนเอง ได้นานที่สุด ประเภทกิจกรรมและตัวอย่างกิจกรรมที่มีการดำเนินการในโรงเรียนผู้สูงอายุมีดังนี้

4.1 กิจกรรมประเภทส่งเสริมสุขภาพร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม ของผู้สูงอายุ

4.2 กิจกรรมประเภทการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ

4.3 กิจกรรมประเภทการส่งเสริมสวัสดิการในการดูแลตนเองของผู้สูงอายุและ การทำประโยชน์เพื่อชุมชน

4.4 กิจกรรมประเภทการส่งเสริมความสามารถด้านศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา ผู้สูงอายุมีอยู่

5. กิจกรรมประเภทการส่งเสริมการมีรายได้และการมีงานทำของผู้สูงอายุ

ตัวอย่างกิจกรรมประเภทส่งเสริมสุขภาพร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม ของผู้สูงอายุ กิจกรรมเหล่านี้มีเป้าหมายในการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้ออกกำลังกายและเป็นกลยุทธ์ที่สร้างให้ กิจกรรมรวมกลุ่มในการทำกิจกรรมร่วมกัน ทำให้ความหมั่นเค้นทางด้านจิตใจของผู้สูงอายุได้รับการเยียวยาฟื้นฟูควรคำนึงถึงความพร้อมของสภาพทางร่างกายและความสนใจของผู้สูงอายุที่ เข้าร่วม อาทิ

5.1 กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพร่างกายผ่านการออกกำลังกาย ได้แก่ รำไม้พลองรำวง พื้นบ้าน รำวงย้อนยุค จ๊ิง แอโรบิค สีสลาด โยคะ เปตอง ภายบริหาร เป็นต้น

5.2 กิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้ในการสร้างเสริมสุขภาพ ได้แก่ การเชิญวิทยากร ให้ ความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพร่างกาย ช่องปาก และความสะอาดของผู้สูงอายุ การแลกเปลี่ยนความรู้เรื่องยาสมุนไพรพื้นบ้าน การรับประทานอาหารให้ ถูกสุขลักษณะและวัย สูงอายุ การสร้างเสน่ห์ให้เหมาะสมในวัยสูงอายุ

5.3 กิจกรรมการตรวจสุขภาพของผู้สูงอายุ สามารถบูรณาการการจัดกิจกรรม ร่วมกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพในตำบล

5.4 กิจกรรมเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุและคนวัยอื่น ได้แก่ การส่งเสริม การทำกิจกรรมร่วมกัน ของผู้สูงอายุและเด็กเยาวชน (เช่น อุ้ยสอนหลาน) การประคบประครองชีวิตคู่ การ ดูแลซึ่งกันและกัน

5.5 กิจกรรมนันทนาการ เช่น ร้องเพลงพื้นบ้านเพลงร่วมสมัย หัวเราะบำบัดดนตรี บำบัด ศิลปะบำบัด เช่น ระบายสีพับกระดาษ พิมพ์ภาพ

5.6 การจัดเวทีพบปะ พูดคุย เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องที่อยู่ในความสนใจ

5.7 กิจกรรมการเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุที่ “ติดบ้าน” (ผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตนเองได้บ้างและต้องการความช่วยเหลือบางส่วนเนื่องจากปัญหาด้านสุขภาพทำให้สะดวกที่จะเข้าร่วมกิจกรรมรวมถึงผู้ที่ช่วยเหลือตนเองได้แต่ไม่ชอบออกสังคมและกลุ่มที่ติดภารกิจทางบ้าน)

5.8 กิจกรรมการดูแลผู้สูงอายุที่ “ติดเตียง” (ผู้สูงอายุที่สุขภาพร่างกายไม่แข็งแรงเจ็บป่วย ต้องนอนรักษาตัวและอยู่เฉพาะที่บ้าน ช่วยเหลือตนเองไม่ได้)

ตัวอย่างกิจกรรมประเภทการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้สูงอายุเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้สูงอายุในเรื่องที่ผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญและมีความสนใจ ลดช่องว่างของผู้สูงอายุในการเข้าถึงเทคโนโลยีการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม และอื่น ๆ ตัวอย่าง เช่น

1. กิจกรรมการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีเช่น การใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต
2. กิจกรรมการให้ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม และศาสนา
3. กิจกรรมการให้ความรู้สิทธิตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ
4. กิจกรรมการพัฒนาความรู้ด้านสิทธิและสวัสดิการของผู้สูงอายุตามกฎหมาย
5. กิจกรรมการเรียนรู้จากปุ๋ยอินทรีย์ น้ำหมักชีวภาพและปุ๋ยหมัก แปลงเรียนรู้การปลูกพืช ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง การบริหารจัดการขยะ
6. กิจกรรมทัศนศึกษาออกสถานที่ เช่น เรียนรู้จากพิพิธภัณฑ์
7. กิจกรรมอื่น ๆ

ตัวอย่างกิจกรรมประเภทการส่งเสริมสวัสดิการในการดูแลตนเองของผู้สูงอายุและการทำประโยชน์เพื่อชุมชนเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดสวัสดิการในการดูแลตนเองของผู้สูงอายุและการทำประโยชน์เพื่อชุมชน รวมไปถึงการสร้างรายได้และการมีงานทำที่เหมาะสมในวัยสูงอายุเช่น

1. กิจกรรมการให้ความรู้ด้านอาชีพ และการส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพของผู้สูงอายุ
2. กิจกรรมธนาคารความดี
3. กิจกรรมการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์
4. กิจกรรมจิตอาสา

5. กิจกรรมอื่น ๆ ตัวอย่างกิจกรรมประเภทการส่งเสริมการมีรายได้และการมีงานทำของผู้สูงอายุเช่น การฝึกอาชีพที่ผู้สูงอายุมีความสนใจ ส่งเสริมการรวมกลุ่มผลผลิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากฝีมือของผู้สูงอายุสินค้าของกลุ่มผู้สูงอายุเช่น ผ้าทอ ถักย้อม ผ้าพันคอ ดอกไม้จันทน์ การทำบายศรีงานฝีมือต่าง ๆ การแปรรูปอาหาร วัสดุประดิษฐ์ต่าง ๆ ฯลฯ

ตัวอย่างกิจกรรมประเภทการส่งเสริมความสามารถด้านวัฒนธรรม ภูมิปัญญาที่ผู้สูงอายุมีอยู่เป็นกิจกรรมที่สร้างคุณค่ายกย่องเชิดชูภูมิปัญญาและประสบการณ์ที่สั่งสมมาอย่างยาวนานของผู้สูงอายุและเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้ทำประโยชน์เพื่อชุมชน อาทิ

1. กิจกรรมสืบค้นภูมิปัญญาท้องถิ่นในเรื่องต่าง ๆ ที่มีอยู่ในตัวของผู้สูงอายุ
2. กิจกรรมแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมของผู้สูงอายุ
3. กิจกรรมถ่ายทอดองค์ความรู้และภูมิปัญญาด้านศิลปะ วัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีอยู่ในตัวผู้สูงอายุซึ่งเป็นความรู้ที่มีคุณค่า สังคมควรนำมาเรียนรู้และสืบทอดต่อไปสู่ผู้สนใจ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

วรกาญจน์ สุขสดเขียว (2556) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงบประมาณสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมเขต 9 ผลการศึกษาพบว่าการบริหารงบประมาณสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก 5 ด้านโดยเรียงค่าเฉลี่ยจาก มากไปน้อย ดังนี้การตรวจสอบภายใน การบริหารสินทรัพย์ การกำหนดผลผลิตและการคำนวณ ต้นทุน และการวางแผนงบประมาณ การรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงาน และพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้ การจัดระบบจัดซื้อจัดจ้าง และการบริหารการเงินและควบคุมงบประมาณ 2. แนวทางการบริหารงบประมาณสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล พบว่า สถานศึกษาควรมีบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถทำหน้าที่โดยตรงด้านการจัดทำบัญชี การรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงาน การบริหารการเงินและควบคุมงบประมาณ และ ด้านกฎหมายเกี่ยวกับการจัดระบบจัดซื้อจัดจ้าง กรณีสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรจัดระบบโดยกำหนดเครือข่ายการให้บริการความรู้ด้านการจัดทำบัญชี การรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงาน การบริหารการเงินและควบคุม งบประมาณ ด้านกฎหมายเกี่ยวกับการจัดระบบจัดซื้อจัดจ้าง หรือจัดทำเป็นโรงเรียนคู่พัฒนากับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นบุคคลขนาดใหญ่

เพื่อให้การช่วยเหลือ หรือจัดทำกลุ่มเครือข่ายระหว่างสถานศึกษาชั้นพื้นฐานนิติบุคคลขนาดเล็กด้วยตนเอง และมีศูนย์ที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาการบริหารงบประมาณสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ฐานิตา อ่วมฉิม (2557) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อบรรยากาศองค์การของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1.การบริหารทรัพยากรมนุษย์ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการสรรหาทรัพยากรมนุษย์อยู่ในอันดับสูงสุด รองลงมา คือด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และด้านการให้รางวัลทรัพยากรมนุษย์อยู่ในอันดับต่ำสุด 2.บรรยากาศองค์การของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านความเอื้ออาทรต่อกัน อยู่ในอันดับสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการมีขวัญกำลังใจสูงและด้านการปรับปรุงสถานศึกษา อยู่ในอันดับต่ำสุด 3.การบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อบรรยากาศองค์การของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ในภาพรวมมี 4 ด้าน คือ ด้านการให้รางวัลทรัพยากรมนุษย์ ด้านการธำรงรักษาและป้องกันทรัพยากรมนุษย์ ด้านการสรรหาทรัพยากรมนุษย์และด้านการพัฒนาทรัพยากร มนุษย์โดยรวมกันส่งผลได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 มีประสิทธิภาพในการทำนาย ร้อยละ 91.60

ธณัฐพล ชะอุ่ม และคณะ (2558) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารจัดการที่มีผลต่อประสิทธิผลของเทศบาลตำบลในเขตภาคกลางของประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า การบริหารจัดการในภาพรวม มีระดับการปฏิบัติมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามลำดับ ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือสมรรถนะ/ความสามารถทางการบริหาร รองลงมา คือภาวะผู้นำกลยุทธ์องค์การ วัฒนธรรมองค์การ ทรัพยากรการบริหาร บุคลากร/ทรัพยากรมนุษย์ การมีส่วนร่วมและค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือโครงสร้างองค์การ ปัจจัยสำคัญที่สามารถอธิบายประสิทธิผลการบริหารจัดการเทศบาลตำบลในเขตภาคกลางของ ประเทศไทย ประกอบด้วย ทรัพยากรการบริหาร วัฒนธรรมองค์การการมีส่วนร่วมและสมรรถนะ/ความสามารถทางการบริหาร

รัฐสยาม วงษ์ยี่ (2557) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงานวิชาการของครูอาจารย์วิทยาลัยเทคโนโลยีรัตนโกสินทร์เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ด้านวัสดุอุปกรณ์และสื่อการสอน ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการวิทยาลัยเทคโนโลยีรัตนโกสินทร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทั้งนี้เพราะผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนส่งเสริมให้ครูผลิตสื่อการ

สอนด้วยตนเองและส่งเสริมให้ครูคิดสร้างสรรค์สื่อใหม่ อีกทั้งยังจัดหาสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อช่วยให้การเรียนการสอนได้ผลตามจุดมุ่งหมาย

ปณิธาน นอขุนทด (2556) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใน อำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่าระดับความสำคัญของปัจจัยด้านการวางแผนที่มีผลต่อการบริหารจัดการ ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1.การจัดทำแผนในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ 2.การประชาสัมพันธ์ถึงภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ประชาชนได้ทราบเพื่อให้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงาน 3.การมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบในการดำเนินการตามแผนอย่างชัดเจน ส่วนปัจจัยด้านการดำเนินงานที่มีระดับความสำคัญ ต่อการบริหารจัดการ ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1.ด้านงบประมาณ 2.ด้านวิธีปฏิบัติงาน 3.ด้านวัสดุอุปกรณ์

สมพร ใจคำปัน (2547, หน้า 47-55) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงานบุคลากรของ ผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่าผู้บริหารส่วนใหญ่เห็นว่าการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคลากรในเรื่องการวางแผนใช้บุคลากรให้ได้ประโยชน์สูงสุด มีการใช้แผนปฏิบัติงานควบคู่กับการทำงานมีคำสั่งแต่งตั้งให้บุคลากรเข้าปฏิบัติงานไว้อย่างชัดเจน มีการประชุมชี้แจงบุคลากรก่อนเริ่มปฏิบัติงาน ส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเอง มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างยุติธรรม

โสภณ สวขุณฑ และคณะ (2558:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงานบุคคลด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการกับสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ผลการศึกษาพบว่า 1.การบริหารงานบุคคลด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยภาพรวมและรายด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การพัฒนาระหว่างปฏิบัติหน้าที่ราชการ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การพัฒนาก่อนมอบหมายการปฏิบัติหน้าที่ 2.สมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพครู อยู่ในระดับมากที่สุด โดยภาพรวมและรายด้านเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักสูตรด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือการวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษา 3.ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานบุคคลด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการกับสมรรถนะของผู้ประกอบ วิชาชีพครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด

คือการบริหารงานบุคคลด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ด้านการพัฒนา ก่อนมอบหมายการปฏิบัติหน้าที่กับสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพครู ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนา การศึกษา และด้านที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด คือ การบริหารงานบุคคลด้านการเสริมสร้าง ประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ด้านการพัฒนาก่อน มอบหมายการปฏิบัติหน้าที่กับ สมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพครู ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ภัชราพร มีรสสม (2552) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารจัดการการศึกษานอกระบบ ที่มี คุณภาพผลการศึกษาพบว่า ในการประเมินความคุ้มค่าที่ทำให้การบริหารจัดการการศึกษานอกระบบมีคุณภาพ (กำพล กิจชระภูมิ, 2546) คือการใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์ โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์มากที่สุดคุ้มค่าได้ผลเป็นที่พึงพอใจการใช้ งบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยการกำหนดแผนปฏิบัติงานที่ชัดเจนกำหนดการใช้ จ่ายเงินที่ประหยัดและรัดกุมไม่ผิดพลาดและโปร่งใสมีผู้รับผิดชอบสามารถทำงานได้สำเร็จตาม วัตถุประสงค์ได้อย่างมีคุณภาพดำเนินการออกมาตรการประหยัดกำหนดวิธีการประหยัด กำหนดแผนการควบคุมการใช้วัสดุอุปกรณ์สาธารณูปโภคให้ประหยัดแต่สามารถทำงานได้ อย่างมีคุณภาพ

ศิริพร สุขสวัสดิ์ (2550) ได้ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการสนับสนุน ทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดเชียงราย พบว่า สถานศึกษาใน จังหวัดเชียงรายขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ มีสภาพปัญหา ทรัพยากรทางการศึกษา ด้านวัสดุ ครุภัณฑ์ สิ่งก่อสร้าง และด้านบุคลากรแตกต่างกันอย่างไม่มี นัยสำคัญทางสถิติ ทรัพยากรทางการศึกษาด้านงบประมาณ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ ทรัพยากรทางการ ศึกษาด้านงบประมาณ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 และทรัพยากรด้านการจัดการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ใน ส่วนของความต้องการทรัพยากรทาง การศึกษาด้านงบประมาณและด้านการจัดการแตกต่าง กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติด้านวัสดุ ครุภัณฑ์ สิ่งก่อสร้าง และด้านบุคลากรแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ยุพิน บุญวิเศษ (2555) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาสภาพและปัญหาการบริหาร งบประมาณของโรงเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา ผลการศึกษาพบว่า 1.สภาพการบริหารงบประมาณของโรงเรียนในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเมื่อพิจารณาจากคำร้อยละ พบว่าด้านการระดมทรัพยากรและการบริหารสินทรัพย์มีการระดมทรัพยากรสูงสุดและมีการ จัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของโรงเรียนต่ำสุด ด้านการงบประมาณมีการจำแนกการ

จัดทำงบประมาณของโรงเรียน สูงสุด และมีการบริหารงบประมาณประจำปีที่ได้รับจัดสรรจาก สพม.ต่ำสุด ด้านการพัสดุมีการปรับปรุงระบบข้อมูลพัสดุสูงสุดและมีการสำรวจและจำหน่าย ครุภัณฑ์ต่ำสุด ด้านการเงินและบัญชีมีการดำเนินงานการบริหารงานการเงิน สูงกว่าการ จัดทำบัญชี 2. ปัญหาการบริหารงบประมาณของโรงเรียน พบว่าในภาพรวมและในแต่ละด้านมี ปัญหาอยู่ในระดับน้อยเรียงตามลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปถึงต่ำสุด ดังนี้ 1) การระดม ทรัพยากรและการบริหารสินทรัพย์ 2) ด้านการงบประมาณ 3) ด้านการพัสดุ และ 4) ด้าน การเงินและบัญชี เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ โรงเรียนขาด แคลนงบประมาณในการลงทุนเพื่อการศึกษาและโรงเรียนได้รับการจัดสรรงบประมาณไม่ เพียงพอกับแผนการใช้จ่ายที่กำหนด

วีระชัย ย่อชัย (2554) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงบประมาณในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 5 ผลการวิจัยพบว่า 1. ความคิดเห็นของ ผู้อำนวยการสถานศึกษาและหัวหน้างานบริหารงบประมาณที่มีต่อสภาพการปฏิบัติงานบริหาร งบประมาณในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวมมีสภาพการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก เพื่อ พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านมีสภาพการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก และความคิดเห็นที่ มีต่อปัญหาการปฏิบัติงานบริหารงบประมาณในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมมีปัญหาการ ปฏิบัติงานอยู่ในระดับกลาง 2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อปัญหาการปฏิบัติงานบริหาร งบประมาณของผู้อำนวยการสถานศึกษาและหัวหน้างานบริหารงบประมาณในสถานศึกษาขั้น พื้นฐานจำแนกตามสภาพตำแหน่ง และขนาดของสถานศึกษา พบว่าไม่แตกต่างกัน

ณัฐริจิตตา เทวาลีศสกุล และคณะ (2560) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาผู้สูงอายุ จากภาวะให้เป็นพลังกรณีศึกษาเทศบาลนครรังสิตผลวิจัยพบว่า 1. ปัญหาและอุปสรรคในการ บริหารงานผู้สูงอายุ

1.1 ด้านบุคลากร พบว่า บุคลากรในการดูแลผู้สูงอายุไม่เพียงพอ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า สาเหตุสำคัญอาจเนื่องมาจากบุคลากรของเทศบาลนครรังสิตมีหน้าที่ดูแลผู้สูงอายุในเขต เทศบาลโดยตรงนั้นมีเพียงอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ซึ่งมีจำนวนเพียง 200 กว่าคนเท่านั้น จึงต้องทำหน้าที่ตรวจเยี่ยมผู้สูงอายุแบบกระจายกันออกไป โดยแบ่ง ออกเป็น 6 กลุ่ม ในขณะที่เทศบาลนครรังสิตมีชุมชนถึง 82 ชุมชน จึงทำให้การดูแลผู้สูงอายุไม่ทั่วถึงและครอบคลุมเท่าที่ควร เป็นผลให้เกิดปัญหาบุคลากรในการดูแลผู้สูงอายุไม่เพียงพอ ดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับ มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (2552, หน้า 5) ที่ นำเสนอ มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 10 เมษายน 2550 ที่เห็นชอบให้มีการขยายผลโครงการ อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ ให้ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ ซึ่งนโยบายนี้ควรได้รับการถ่ายทอดสู่

ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้แพร่หลาย และระบุไว้ในแผนชุมชนของท้องถิ่นอย่างชัดเจน

1.2 ด้านงบประมาณ พบว่าการจัดงบประมาณในการดูแลผู้สูงอายุยังไม่ครอบคลุมต่อความต้องการของผู้สูงอายุ เช่น งบประมาณในการจ้างบุคลากรมาดูแลผู้สูงอายุ และงบประมาณกิจกรรมฟื้นฟูและป้องกันการเสื่อมถอยของร่างกายผู้สูงอายุ เป็นต้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า สาเหตุสำคัญที่เทศบาลประสบปัญหาในการจัดสรรงบประมาณที่ไม่ครอบคลุมต่อความต้องการของผู้สูงอายุนั้น อาจเนื่องมาจากความต้องการของผู้สูงอายุมีความหลากหลาย และซับซ้อน อาทิเช่น ด้านสุขภาพ ด้านชีวอนามัย ด้านสภาพแวดล้อม ด้านการศึกษาด้านสวัสดิการสังคม จึงส่งผลให้การจัดทำงบประมาณแต่ละครั้งขาดความครอบคลุมในบางประเด็น จึงทำให้การจัดงบประมาณในการดูแลผู้สูงอายุยังไม่ครอบคลุมต่อความต้องการของผู้สูงอายุเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุวไลสา พายุศิริ (2549, หน้า145) ที่วิจัยเรื่องปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 แล้วพบว่า การจัดสรรงบประมาณขององค์กรที่ดูแลสวัสดิการของผู้สูงอายุนั้นขาดการประสานข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการดูแลผู้สูงอายุ เนื่องจากองค์กรเหล่านี้ต้องดูแลผู้สูงอายุจำนวนมาก และต่างก็มีความชำนาญทางเทคนิคเฉพาะด้านต่าง ๆ กัน จึงควรประสานข้อมูลกัน เพื่อสนองต่อความต้องการที่หลากหลายในหลายด้านของผู้สูงอายุ ไม่ว่าจะเป็นด้านสุขภาพ ด้านการศึกษา ด้านสวัสดิการสังคม อีกทั้งยังพบปัญหาทางงบประมาณที่ไม่เพียงพอ เพราะงานด้านผู้สูงอายุเป็นกิจกรรมที่ต้องใช้เงินเป็นจำนวนมาก

1.3 ด้านการบริหารจัดการ พบว่า (1) ข้อจำกัดในอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของเทศบาลนครรังสิตไม่ครอบคลุมถึงการจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุในทุก ๆ เรื่องอย่างรอบด้าน จึงส่งผลให้การบริหารจัดการด้านการดูแลผู้สูงอายุไม่คล่องตัวไปด้วย (2) เทศบาลนครรังสิตยังไม่มีการบริหารจัดการด้านผู้สูงอายุที่มีความเสื่อมถอยทางสุขภาพร่างกายจนเป็นวัยพึ่งพิง (3) ยังขาดการประเมินผลระบบการบริหารจัดการในการดูแลผู้สูงอายุ และ (4) เทศบาลมีผู้รับผิดชอบด้านการประสานงานผู้สูงอายุไม่เพียงพอ จึงส่งผลให้มีการบริหารจัดการไม่เต็มประสิทธิภาพ

1.4 ด้านร่างกาย พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เกิดจากการมีร่างกายไม่ค่อยแข็งแรงและมีความเจ็บป่วยเพราะความสูงอายุ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าสาเหตุสำคัญอาจเนื่องมาจากระบบในร่างกายของผู้สูงอายุมีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและอวัยวะไม่สามารถทำงานได้ตามปกติส่วนหนึ่งเกิดจากการเสื่อมถอยของอวัยวะต่าง ๆ ความผิดปกติของระบบประสาทและสมองทำให้ประสิทธิภาพการทำงานของสมองและประสาทลดลง จึงทำให้เป็นอุปสรรคต่อการ

ดำรงชีวิตที่ต้องประสบกับความเจ็บป่วยบ่อยครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ศศิพัฒน์ ยอดเพชร (2544, หน้า 44) ได้กล่าวถึงสภาพทางด้านร่างกายของผู้สูงอายุ (Physical Status Aging) ว่าเมื่อก้าวเข้าสู่วัยผู้สูงอายุระบบในร่างกายของผู้สูงอายุมีการเปลี่ยนแปลงอวัยวะต่าง ๆ ในร่างกายเปลี่ยนแปลงและไม่สามารถทำงานได้ตามปกติ อัตราการเผาผลาญในร่างกายลดน้อยลงอีกด้วย และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ บุญทิพย์ ลีธีรรังศรี (2553, หน้า 52) ที่กล่าวถึงปัญหาด้านร่างกายของผู้สูงอายุไว้ว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีปัญหาทุกระบบโดยเฉพาะระบบกล้ามเนื้อและกระดูก เช่น ปวดเมื่อยเนื้อตัว ปวดหลัง ปวดเอว ปวดขา และไม่มีแรง เดินไม่ค่อยได้ เป็นโรคเรื้อรังต่าง ๆ เช่น โรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง โรคหัวใจ ไต เป็นต้น ปัญหาจากการเสื่อมของอวัยวะ เช่น ต้อกระจก ต้องไปหาหมอประจำและบางคนมีหลายโรค เป็นต้น

1.5 ด้านจิตใจและอารมณ์ พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความหงุดหงิดจากปัญหาสุขภาพ และปัญหาสุขภาพแวดล้อม ผู้วิจัยมีความเห็นว่าสาเหตุสำคัญที่ผู้สูงอายุมีความหงุดหงิดกังวลใจจากปัญหาสุขภาพและปัญหาสุขภาพแวดล้อมเป็นเพราะความเสื่อมถอยด้านร่างกายมีผลกระทบต่อระบบประสาท ความทรงจำเกิดอาการหลงลืม เกิดความกังวลใจกลัวถูกทอดทิ้ง เป็นต้น จึงส่งผลให้จิตใจหดหู่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ศศิพัฒน์ ยอดเพชร (2544, หน้า 45) ได้กล่าวถึงสภาพทางด้านจิตใจของผู้สูงอายุ ไว้ว่าสภาพทางด้านจิตใจของผู้สูงอายุ (Psychological Status of Aging) ส่วนหนึ่งเกิดจากการเสื่อมถอยของอวัยวะต่าง ๆ ความผิดปกติของระบบประสาทและสมอง ทำให้ประสิทธิภาพการทำงานของสมองและประสาทลดลง มีผลกระทบต่อระบบความทรงจำ เกิดอาการหลงลืม และความทรงจำย้อนกลับ สามารถจดจำเหตุการณ์ในอดีตได้ดีกว่าเหตุการณ์ในปัจจุบัน จึงทำให้จิตใจเกิดความกังวลอยู่เสมอ

1.6 ด้านครอบครัวและสังคม พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่ขาดการปฏิสัมพันธ์กับครอบครัว และขาดการปฏิสัมพันธ์กับสังคม ผู้วิจัยมีความเห็นว่าสาเหตุสำคัญอาจเนื่องมาจากปัญหาจากเศรษฐกิจในปัจจุบันที่ทุกคนในครอบครัวต้องดิ้นรนและช่วยเหลือกันทำมาหากิน ทำให้ขาดโอกาส และเวลาในการปฏิสัมพันธ์การดูแลร่างกายและจิตใจของผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุเกิดความเหงาและรู้สึกโดดเดี่ยวและที่นอกเหนือจากนี้ยังมีปัญหาของสภาพแวดล้อมชุมชนในปัจจุบัน และปัญหารายได้ที่ลดลงของผู้สูงอายุก็ยิ่งเพิ่มความกังวลแก่ผู้สูงอายุยิ่งขึ้นซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ศศิพัฒน์ ยอดเพชร (2544, หน้า 45) ได้กล่าวถึงสภาพของสถานภาพทางด้านสังคมของผู้สูงอายุ (Social Status of Aging) ไว้ว่า ในอดีตผู้สูงอายุและครอบครัวประกอบด้วยบุตร หลาน และบุคคลอื่นไม่น้อยกว่า 3 รุ่นอายุอาศัยด้วยกันในลักษณะครอบครัวใหญ่ อันเป็นลักษณะครอบครัวขยาย (Extended Family) ซึ่งสมาชิกทุกรุ่นมีความรัก

ใคร่ และเกื้อกูลซึ่งกันและกัน แต่ปัจจุบันโครงสร้างครอบครัวกลายเป็นครอบครัวเดี่ยว (Nuclear Family) ประกอบด้วย บิดา มารดา และบุตรเท่านั้น ทำให้กิจกรรมในครอบครัวเปลี่ยนแปลงไปบางครั้งต้องพึ่งพิงสถาบันจากภายนอกในลักษณะของการซื้อบริการ เช่น การเลี้ยงดูบุตร และการดูแลผู้สูงอายุ เป็นต้น ทำให้ครอบครัวเหินห่างกันออกไป

1.7 ด้านรายได้และสวัสดิการ พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีรายได้ไม่สมดุลกับรายจ่าย ผู้วิจัยมีความเห็นว่า สาเหตุสำคัญที่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีรายได้ไม่สมดุลรายจ่ายเนื่องมาจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่ได้มีอาชีพรับราชการและมีฐานะไม่ค่อยดีเป็นส่วนใหญ่เมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุร่างกายเสื่อมถอยจึงไม่สามารถทำงานได้เหมือนเดิมทำให้รายได้ที่เคยมีลดลงแต่ค่าใช้จ่ายยังคงเท่าเดิมหรือเพิ่มขึ้นจากการเสียค่ารักษาพยาบาลในยามเจ็บป่วยเมื่อเป็นเช่นนี้สวัสดิการของรัฐ เช่น เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเดือนละ 700 บาท จึงไม่เพียงพอต่อการยังชีพของผู้สูงอายุได้อย่างปกติสุข ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ พิกุลทอง อันแปลง (2552, หน้า 58-59) ได้ทำการวิจัย เรื่องสภาพปัญหาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนปัจฉิมทัศน์ 2 เทศบาลเมืองมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม แล้วพบว่าปัญหาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนปัจฉิมทัศน์ 2 มีปัญหาเรื่องรายได้ในการใช้จ่ายแต่ละเดือน มีปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ไม่มีเงินออมใช้ในยามฉุกเฉิน ตามลำดับ

มนัส จันทร์พวง, วิยะณี ดังกอง, ปาริฉัตร กุลเกลี้ยง สุภาพร ธนะขำวง, ณัฐกมล บัวบาน และเอกภพ นิลพัฒน์ (2560) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุ เพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นผลการวิจัยพบว่าหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้ง 6 รายวิชา มีประสิทธิภาพจากการตรวจสอบหลังการเรียนรู้แต่ละรายวิชา ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมสัปดาห์ละ 1 วัน ตั้งเดือน พฤษภาคม ถึง กันยายน 2559 หลังการอบรม ผู้สูงอายุมีสมรรถภาพร่างกายดีขึ้น มีความสนใจใฝ่รู้ในค่าที่ดีขึ้นรอบแวลดลง ความเครียดลดลงความจำดีขึ้นเล็กน้อย ความรู้สึกต่อตนเองคงที่ผู้เข้าอบรมมีความพึงพอใจในการเข้ารับการอบรมระดับมากถึงมากที่สุด

ฤทธิ์ชัย แกมขนาด และสุภัชชา พันเลิศพาณิชย์ (2559) ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุของโรงเรียนผู้สูงอายุวัดหัวฝาย ตำบลสันกลาง อำเภอบ้าน จังหวัด เชียงราย ผลการวิจัยสรุปได้ว่า เป็นการวิจัยเรื่องรูปแบบการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุของโรงเรียนผู้สูงอายุวัดหัวฝาย ตำบลสันกลาง อำเภอบ้าน จังหวัด เชียงราย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์ รูปแบบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และ การส่งเสริมสุขภาพและคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ พัฒนาพฤติกรรมกรรมการสร้างเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุของโรงเรียนและ เสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุของโรงเรียน

ผู้สูงอายุวัดหัวฝาย ตำบลสันกลาง อำเภอ พาน จังหวัดเชียงราย ใช้วิธีการเก็บข้อมูลด้วยแจกแบบสอบถามและการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ การสังเกต แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 60 รูป/คน ผลการวิจัย สรุปผลดังนี้

1. ในการค้นหาสภาพปัญหา ความต้องการ และการรับรู้เกี่ยวกับปัญหาสุขภาพของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุจัดลำดับความสำคัญของสภาพปัญหา ดังนี้ 1) ปัญหาด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ มีดังนี้ มีโรคประจำตัว สุขภาพ ไม่แข็งแรง

2. ปัญหาด้านจิตใจของผู้สูงอายุ มีดังนี้ เหงา และเครียด

3. ปัญหาด้านการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุ มี ดังนี้

3.1 ผู้สูงอายุต้องการมีสุขภาพที่ดี สุขภาพแข็งแรง ไม่มีโรคภัยไข้เจ็บ มีสถานที่ออกกำลังกายและทำกิจกรรม ร่วมกัน

3.2 ผู้สูงอายุต้องการความเอาใจใส่จากครอบครัวและคนใกล้ชิด รวมถึงหน่วยงานที่ดูแลเรื่องของผู้สูงอายุ

3.3 ผู้สูงอายุต้องการมีรายได้เสริม มีอาชีพ และมีตลาดรองรับผลผลิต

ปัญหาสุขภาพของผู้สูงอายุ มีดังนี้

1. ผู้สูงอายุรับรู้ว่า การออกกำลังกายจะช่วยให้ร่างกายแข็งแรง การตรวจสุขภาพประจำปี จะช่วยให้ทราบถึงปัญหาสุขภาพ และ แนวทางป้องกันโรคภัยไข้เจ็บ

2. ผู้สูงอายุรับรู้ว่า การได้รับการดูแลเอาใจใส่จาก ครอบครัว ผู้ใกล้ชิด การมีกิจกรรม ร่วมกันกับชุมชน ช่วยให้ผู้สูงอายุจิตใจดีขึ้น

3. ผู้สูงอายุรับรู้ว่า การมีรายได้เสริมจากอาชีพที่สุจริต อาชีพที่ผู้สูงอายุ สามารถทำได้ ช่วยให้คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุดีขึ้น

2. ได้โครงการสร้างเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ ทั้งหมด 6 กิจกรรม คือ กิจกรรมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ กิจกรรมธรรมบ่าบัด กิจกรรมช่วงพญา กิจกรรมออกกำลังกาย กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ และกิจกรรมอาชีพเสริม สำหรับผู้สูงอายุ เสริมรายได้ผู้สูงอายุบ้านหัวฝาย และได้จัดทำโครงการส่งเสริมและยกระดับศักยภาพการศึกษาของ ผู้สูงวัยด้วยภูมิปัญญาไทยพื้นบ้าน แห่งล้านนา ของโรงเรียนผู้สูงอายุวัดหัวฝาย มี 2 กิจกรรม คือ กิจกรรมการออกกำลังกายและกีฬาผู้สูงอายุ กิจกรรมการประกอบอาชีพเสริมรายได้ ซึ่งการดำเนินงานในกิจกรรมตามโครงการ พบว่าได้รับความร่วมมือจากกลุ่มเป้าหมายสามารถดำเนินงานได้บรรลุเป้าหมายทุกกิจกรรม

ประมุข ดิฉิวโต และคณะ (2558) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานที่ส่งผลต่อประประสิทธิภาพของสถานศึกษาในการดำเนินงานด้านวิชาการในจังหวัด

เพชรบุรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผลการศึกษาพบว่า 1.การบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของสถานศึกษาในจังหวัดเพชรบุรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยมีด้านการวางแผนจัดทำงบประมาณอยู่ในอันดับสูงสุด รองลงมา คือด้านการบริหารการเงินและการควบคุมงบประมาณและด้านการคำนวณต้นทุน ตามลำดับ 2.ประสิทธิภาพของสถานศึกษาในการดำเนินงานด้านวิชาการในจังหวัดเพชรบุรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยมีด้านงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีอยู่ในอันดับสูงสุด รองลงมา คือด้านงานพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนและด้านงานวัดผลและประเมินผลตามลำดับ 3.การบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษาในการดำเนินงาน ด้านวิชาการในจังหวัดเพชรบุรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษามี 4 ด้าน คือด้านการบริหารการเงินและการควบคุมงบประมาณ ด้านการรายงานผลการดำเนินงานด้านการเงิน ด้านการติดตามและประเมินผลและด้านการคำนวณต้นทุนผลผลิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และมีประสิทธิภาพในการทำนายคิดเป็นร้อยละ 80.10 ข้อค้นพบจากงานวิจัยแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาด้านการบริหารการเงินและการควบคุมงบประมาณด้านการรายงานผลการดำเนินงานด้านการเงินด้านการติดตามและประเมินผลและด้านการคำนวณต้นทุนผลผลิตเพื่อให้การดำเนินงานด้านวิชาการมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นขณะเดียวกันควรปรับปรุงงานพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนและงานวัดผลและประเมินผล ซึ่งจะทำให้สถานศึกษามีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

วรนาถ พรหมศวร และศุภรนิช วสุกาญจนเวช (2559) ได้ศึกษาเรื่องโรงเรียนผู้สูงอายุมุมมองตามบริบทชุมชนท้องถิ่นสุรินทร์สรุปได้ดังนี้การศึกษาครั้งนี้เพื่อศึกษามุมมองเรื่องโรงเรียนผู้สูงอายุตามบริบทชุมชนท้องถิ่นสุรินทร์ โดยให้ความสำคัญและเน้นความจำเป็นของการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุตลอดจนค้นหาการให้ความหมายของโรงเรียนผู้สูงอายุเชิงวิพากษ์ของชุมชนท้องถิ่นและการจัดการให้เกิดเป็นรูปธรรมและยั่งยืนและปัจจัยที่ทำให้เกิดความสำเร็จในการดำเนินการโรงเรียนผู้สูงอายุ โรงเรียนผู้สูงอายุเป็นหนึ่งในผลงานนวัตกรรมทางด้านการดูแลสุขภาพซึ่งมีกลุ่มเป้าหมาย คือผู้สูงอายุในเขตจังหวัดสุรินทร์โดยมาจากแนวคิดในการต้องการพัฒนางานการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุเพื่อตอบสนองนโยบายการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุภายใต้บริบทท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์โดยดำเนินการตามรายละเอียด ด้านการสร้างเสริมสุขภาพและกระบวนการพัฒนานวัตกรรมและการจัดการเพื่อการนำใช้และพัฒนา โดยการค้นหาปัญหาที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุในพื้นที่จากนั้นก็จัดการประชุมร่วมออกแบบกิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุและวางแผนการปฏิบัติกิจกรรมใน โรงเรียนผู้สูงอายุกระทั่งค้นพบ

คุณลักษณะของนวัตกรรมกับยุทธศาสตร์การสร้างเสริมสุขภาพโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้งมีการปรับระบบงานการดูแลจากเดิมที่เป็นการให้บริการเฉพาะในโรงพยาบาล หรือในชุมชน/หมู่บ้าน โดย เจ้าหน้าที่สาธารณสุขฝ่ายเดียว ปรับเป็นการดูแลในโรงเรียนผู้สูงอายุที่มีจำนวนผู้สูงอายุมาอยู่รวมกัน ทั้งกลุ่มปกติกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มป่วยเกิดผลลัพธ์และผลกระทบของนวัตกรรมกับการเพิ่มคุณภาพบริการพยาบาลการลดปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพของประชาชน และการพัฒนาระบบบริการสุขภาพของประเทศที่มีการดูแลสุขภาพประชาชนอย่างเป็นรูปธรรม ภายใต้ปัจจัยเงื่อนไขของการพัฒนานวัตกรรมการมีส่วนร่วมการนำไปใช้ทุนทางสังคม และนโยบายในการดูแลผู้สูงอายุเพื่อเป็นการสนองตอบต่อความต้องการเพื่อส่งเสริมการเตรียมความพร้อมเมื่อเข้าสู่วัยผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ นำไปสู่การเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทยผ่านรูปแบบการดูแลสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในระยะยาวโดยชุมชนที่สอดคล้องกับสภาวะการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากรการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยเพื่อนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อไป

วัชรินทร์ เสมามอญ (2556) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและจังหวัดอ่างทอง ผลการศึกษาพบว่าการศึกษาความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องของผู้ที่รับผิดชอบผู้สูงอายุ พบว่าความคิดเห็นที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมนันทนาการผู้สูงอายุในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและจังหวัดอ่างทองในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านผลการดำเนินการมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือด้านการจัดกิจกรรม ด้านสิ่งแวดล้อมและด้านการดำเนินการ ตามลำดับ 2.ความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมนันทนาการผู้สูงอายุจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและจังหวัดอ่างทองผู้สูงอายุมีความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านโปรแกรมการจัดกิจกรรมนันทนาการผู้สูงอายุมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือด้านสถานที่จัดกิจกรรมนันทนาการ ด้านเนื้อหาของหลักสูตรด้านบุคลากรในการดำเนินการจัดกิจกรรมนันทนาการผู้สูงอายุและด้านวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุตามลำดับ

จุฑาทพร แหมยมแก้ว (2554) ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบการจัดกิจกรรมผู้สูงอายุในโรงเรียนสร้างสุข ตำบลท้ายดง อำเภอวังโป่ง จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการศึกษาพบว่า 1.ระดับความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการจัดกิจกรรมผู้สูงอายุในโรงเรียนสร้างสุขตำบลท้ายดง อำเภอวังโป่ง จังหวัดเพชรบูรณ์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$) โดยเรียงลำดับค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านผลการดำเนินการ ($\bar{X} = 4.02$) ด้านการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ ($X = 3.97$)

ด้านรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผู้สูงอายุ ($\bar{X} = 3.85$) ด้านขั้นตอน และกระบวนการในการดำเนินงาน ($\bar{X} = 3.77$) และด้านสถานที่จัดกิจกรรมผู้สูงอายุ ($\bar{X} = 3.74$) 2. ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียนสร้างสุขตำบลท้ายดง อำเภอวังโป่ง จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่าผู้สูงอายุที่มีเพศแตกต่างกัน มีความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียนสร้างสุขไม่แตกต่างกัน ยกเว้น อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ มีความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียนสร้างสุขแตกต่างกัน 3. แนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมผู้สูงอายุในโรงเรียนสร้างสุขตำบลท้ายดง อำเภอวังโป่ง จังหวัด เพชรบูรณ์ พบว่าการจัดกิจกรรมของผู้สูงอายุที่จะได้ผลดีมากที่สุด คือมีกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย และสภาพร่างกายของผู้สูงอายุ รวมทั้งสอดคล้องกับบริบทพื้นที่และความต้องการของผู้สูงอายุจะยิ่งดี และในส่วนของการจัดหาบุคลากรที่มีความรู้ในช่วงของกิจกรรมประเภทส่งเสริมสุขภาพร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม ของผู้สูงอายุ เนื่องจากผู้สูงอายุต้องการกำลังใจ ต้องการความรู้ โดยเฉพาะในเรื่องการดูแลสุขภาพร่างกายและจิตใจ

อาชัญญา รัตนอุบล และคณะ (2554) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุไทย ผลวิจัยพบว่า

1. สภาพการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ จัดขึ้นเพื่อการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ ในช่วงอายุ 60-64 ปี มากที่สุด ผู้จัดการศึกษาและผู้สอนคือ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขในรูปแบบการจัดอบรมระยะสั้น โดยสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่ใช้มากที่สุดคือ สื่อบุคคล ประเมินผลด้วยวิธีการสังเกตโดยใน พ.ศ. 2553 พบว่า มีโครงการที่จัดให้ผู้สูงอายุของหน่วยงานต่าง ๆ มากที่สุด คือ 1-3 โครงการ

2. ความต้องการการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ จัดขึ้นเพื่อการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ ในช่วงอายุ 60-64 ปี มากที่สุด ผู้จัดการศึกษาและผู้สอน คือครูภูมิปัญญาหรือผู้รู้ในชุมชน ในรูปแบบการจัดอบรมระยะสั้น สื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่ต้องการมากที่สุด คือ สื่อบุคคล ประเมินผลด้วยวิธีการประเมินตามสภาพจริง และต้องการให้ชมรมผู้สูงอายุส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายบริหารจัดการการจัดการศึกษาตลอดชีวิต

3. อนาคตภาพการจัดการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุไทย มีเป้าหมายการจัด เพื่อให้ผู้สูงอายุมีสภาพร่างกายที่สมบูรณ์และมีสุขภาพดี เพื่อให้ผู้สูงอายุมีสัมพันธภาพที่ดีกับครอบครัวและสามารถปรับตัวเข้ากับชุมชน สังคม และสามารถเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคมได้ กิจกรรมการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุไทย เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผสมผสานการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน

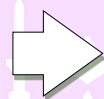
และการศึกษาตามอัธยาศัยแบบบูรณาการในลักษณะสาระบันเทิง มีการสร้างและส่งเสริมแกนนำผู้สูงอายุเพื่อเป็นแกนนำในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับกลุ่มเป้าหมาย 2 กลุ่มหลัก คือ กลุ่มที่พึ่งตนเองได้ และกลุ่มที่พึ่งตนเองไม่ได้ เนื้อหาการเรียนรู้ควรตอบสนองของความต้องการของผู้สูงอายุ ตามความสามารถในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล และควรนำไปสู่การประยุกต์ใช้ได้ ในสถานการณ์ชีวิตที่เป็นจริง แบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านการปรับตัวทางสังคมและจิตใจ ด้านเศรษฐกิจและการออม ด้านการเรียนรู้ และด้านสิทธิของผู้สูงอายุตามกฎหมาย วิธีการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ ได้แก่ การจูงใจให้ผู้สูงอายุเข้ารับการศึกษ ควรเน้นการประชาสัมพันธ์กิจกรรม โดยเสริมแรงจูงใจเรื่องประโยชน์ผู้สูงอายุจะได้รับหลังจากเข้ารับการศึกษ ผู้จัดการศึกษาและผู้สอน ควรเป็นผู้ปฏิบัติงานด้านการพัฒนาผู้สูงอายุในพื้นที่ กิจกรรมการจัดการศึกษาควรบูรณาการอย่างหลากหลายรูปแบบ ในลักษณะพหุวัย เน้นการอภิปรายหรือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยกันอย่างไม่เป็นทางการ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ควรมีบทบาทสำคัญและใกล้ชิดในการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้ผู้สูงอายุเป็นรายบุคคล การประเมินผลควรประเมินตามสภาพจริงด้วยการสังเกต โดยมีการบริหารจัดการในลักษณะที่ส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายร่วมกันบริหารจัดการให้งบประมาณสนับสนุนและจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนร่วมกัน

สุวรรณ เตชะธีระปริดา (2557, หน้า 13) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารจัดการกิจกรรมนันทนาการเพื่อผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลหนองน้ำใส อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่าผู้สูงอายุมีความพึงพอใจและต้องการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการที่ชุมชนและหน่วยงานราชการจัดให้ทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมากโดยกิจกรรมทางสังคมมีความพึงพอใจและต้องการเข้าร่วมงานเทศกาลงานบุญ งานประเพณีงานเทศกาลต่าง ๆ กิจกรรมการออกกำลังกาย มีความพึงพอใจและต้องการทำกายบริหารกิจกรรมการท่องเที่ยวมีความพึงพอใจและต้องการเข้าร่วมการเดินทางท่องเที่ยวตามโบราณสถานต่าง ๆ และกิจกรรมงานอดิเรกมีความพึงพอใจและต้องการเข้าร่วมเป็นวิทยากรในการอบรมวิชาการและวิชาชีพแก่สังคม และการละเล่นพื้นบ้านสำหรับการบริหารจัดการกิจกรรมนันทนาการที่หน่วยราชการได้ดำเนินการ คือ การปรับปรุงและดำเนินการจัดทำแผนการโดยกำหนดช่วงเวลาการจัดกิจกรรมตามเทศกาลงานบุญต่าง ๆ และใช้เจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลหนองน้ำใสและอาสาสมัครเป็นหลักในการติดต่อประสานงานดำเนินการร่วมกับชาวบ้านและผู้สูงอายุตามหมู่บ้าน ในการรวมกลุ่มจัดกิจกรรมนันทนาการทั้งในเวลาเย็นและช่วงเทศกาลต่าง ๆ

กรอบแนวคิดการวิจัย

1. พระราชบัญญัติผู้สูงอายุพ.ศ.2546
2. พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยพ.ศ.2551
3. แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2545 - 2564) ฉบับปรับปรุงพ.ศ.2552
4. นโยบายและจุดเน้นกศน.ปีงบประมาณ 2561
5. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ 4 Ms
6. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต
7. คู่มือโรงเรียนผู้สูงอายุของกรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ตัวแปรที่ศึกษา

การศึกษาปัจจัยและแนวทางการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุของศูนย์การศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอสังกัต สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงรายเป็นรายด้านตามหลักของการบริหาร 4Ms ประกอบด้วย

1. ด้านคน (Man)
2. ด้านงบประมาณ (Money)
3. ด้านวัสดุ อุปกรณ์ (Materials)
4. ด้านการบริหารจัดการ (Management)

ภาพ 2 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินงานวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษาปัจจัยและแนวทางการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงรายผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาโดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาปัจจัยและแนวทางการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย

ประชากร กลุ่มที่ 1 ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 9 คน

ประชากร กลุ่มที่ 2 ได้แก่ ข้าราชการครู จำนวน 8 คน

ประชากร กลุ่มที่ 3 ได้แก่ ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน จำนวน 38 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน จำนวน 24 คน

ประชากร กลุ่มที่ 4 ได้แก่ ครูหัวหน้ากศน.ตำบล จำนวน 138 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูหัวหน้ากศน.ตำบล จำนวน 74 คน

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive selection) จากเกณฑ์ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. กศน.อำเภอที่ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายুর่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลในพื้นที่ โดยสถานศึกษามีการมอบหมายบทบาทหน้าที่ให้ครูที่เกี่ยวข้องรับผิดชอบการจัดกิจกรรมให้ผู้สูงอายุ

2. กศน.อำเภอที่มีการจัดกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลในพื้นที่สัปดาห์ละ 1 วัน

3. กศน.อำเภอที่มีการจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุอย่างน้อย 1 ปีขึ้นไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้ มี 2 ชุดคือ แบบสอบถาม และ แบบสัมภาษณ์

ชุดที่ 1 แบบสอบถาม (Questionnaire) ใช้สอบถามข้าราชการครู ครูอาสาสมัคร การศึกษานอกโรงเรียน และครูหัวหน้ากศน.ตำบล ประกอบไปด้วย 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลโดยทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับโรงเรียนผู้สูงอายุ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นคำถามที่เกี่ยวกับระดับปัจจัยการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุของศูนย์การศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย โดยผู้ศึกษาได้ใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่ามีช่องตัวเลือก 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยทำการสำรวจเกี่ยวกับปัจจัยด้านการบริหารงาน 4Ms 4 ประเด็น คือด้านคน ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุ อุปกรณ์และด้านการบริหารจัดการ โดยมีคำถามทั้งหมด 40 ข้อ ดังนี้

1. ด้านคน จำนวน 10 ข้อ
2. ด้านงบประมาณ จำนวน 10 ข้อ
3. ด้านวัสดุอุปกรณ์ จำนวน 10 ข้อ
4. ด้านการบริหารจัดการ จำนวน 10 ข้อ

ชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์ใช้สัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างในการสัมภาษณ์ แบ่งเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ตอนที่ 2 เป็นคำถามปลายเปิด สอบถามข้อมูลประเด็นเกี่ยวกับแนวทางบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย ประเด็น ตามปัจจัยการบริหาร 4Ms ด้านคน ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์และด้านการบริหารจัดการ เป็นด้านข้อมูลเชิงคุณภาพ มีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดย ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

วิธีการสร้างเครื่องมือการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการพัฒนาและสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพของเครื่องมือตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาต้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ เพื่อนำมาสร้างเครื่องมือ

2. สร้างเครื่องมือให้ครอบคลุมเรื่องที่จะศึกษา

3. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่านตรวจสอบภาษาและความถูกต้องทางวิชาการแล้วปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้เชี่ยวชาญได้แก่

3.1 นางคณินิตย์ วันนิตย์ ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย

3.2.นางพรมาดา วงศ์หวั่น ตำแหน่งศึกษานิเทศก์ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย

3.3 ผศ.ดร.รัถยิต สุทธิพงษ์ ตำแหน่ง อาจารย์ วิทยาลัยการศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา

โดยพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) การใช้ภาษา (Wording) ความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ (Index of Congruence) โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามนั้นกับประเด็นหลักของเนื้อหา ตามวิธีการของโรวินลลีและแฮมเบิลตัน (Rovinelli and Hambleton, 1978 : หน้า 34 – 37 อ้างถึงในพงษ์ศรี วาณิชชัญญ์, 2546 : 140) โดยกำหนดคะแนนไว้ดังนี้

+ 1 เมื่อเห็นว่าตรงกับขอบข่ายเนื้อหาตามที่ระบุไว้

0 เมื่อไม่แน่ใจว่าตรงกับขอบข่ายเนื้อหาตามที่ระบุไว้

- 1 เมื่อแน่ใจว่าไม่ตรงกับขอบข่ายเนื้อหาตามที่ระบุไว้

จากนั้นนำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าเฉลี่ย เลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปถือว่าเป็นข้อคำถามที่อยู่ในเกณฑ์ความตรงเชิงเนื้อหาที่ใช้ได้ และทุกข้อได้ค่า IOC มากกว่า 0.5

4. หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญและความเห็นชอบของอาจารย์ที่ปรึกษาไปทดลองใช้ (Try out) กับครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครู ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนและครูหัวหน้าภาค. ตำบลของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

อำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด เชียงรายที่ไม่ใช่กลุ่มอย่างจริง จำนวน 30 คน

5. นำข้อมูลที่ได้จากการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ มาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของ (Cronbach) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.97

6. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือถึงคณบดีมหาวิทยาลัยการศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อขอความร่วมมือไปยังศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอจำนวน 9 อำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด เชียงราย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล โดยขอเก็บข้อมูลทางออนไลน์

2. เก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยส่งแบบสอบถามออนไลน์ และรอเก็บแบบสอบถามและรวบรวมข้อมูลตามจำนวนที่ส่งไป 106 ฉบับและแบบสัมภาษณ์ 9 ฉบับ

3. ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามออนไลน์ภายในเวลาที่กำหนดและได้จำนวนแบบสอบถาม 106 ฉบับ และแบบสัมภาษณ์ จำนวน 9 ฉบับ

4. สังเคราะห์ความคิดเห็นปัจจัยการบริหารและแสวงหาแนวทางการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย ตามปัจจัยด้านการบริหารงาน 4Ms 4 ประเด็น ด้านคน ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุ อุปกรณ์และด้านการบริหารจัดการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาปัจจัยการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย ดำเนินการดังนี้

1. นำแบบสอบถามแบบสัมภาษณ์และข้อมูลการตอบแบบสอบถามออนไลน์ มาตรวจดูความสมบูรณ์ของแบบสอบถามซึ่งครบถ้วนและสมบูรณ์ทุกฉบับ จำนวน 115 ฉบับ

2. นำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์และข้อมูลแบบสอบถามออนไลน์ที่มีข้อความสมบูรณ์มาลงรหัส

3. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับโรงเรียนผู้สูงอายุโดยใช้ ค่าร้อยละ (%)

4. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นเรื่องปัจจัยการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ค่าความถี่ (f) เป็นรายชื่อ รายด้านและโดยรวมแล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบบรรยาย

5. การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงรายแบ่งเป็น 5 ระดับ ตามวิธีการประเมินค่า (Likert's scale) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนในแต่ละ ระดับดังนี้

ระดับ 5	หมายถึง	การปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
ระดับ 4	หมายถึง	การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
ระดับ 3	หมายถึง	การปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
ระดับ 2	หมายถึง	การปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
ระดับ 1	หมายถึง	การปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

หาค่าคะแนนรวมและค่าคะแนนรวมเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก ซึ่งการแปลความหมายระดับสภาพการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย ใช้หลักเกณฑ์ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.50–5.00	หมายถึง	การปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.50–4.49	หมายถึง	การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.50–3.49	หมายถึง	การปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.50–2.49	หมายถึง	การปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00–1.49	หมายถึง	การปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

6. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย จากแบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา 9 อำเภอ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามชุดที่ 1 ใช้ค่าสถิติดังต่อไปนี้

1. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient)
2. หาค่าสถานภาพส่วนบุคคลใช้ค่าความถี่ และร้อยละ
3. หาค่าเกี่ยวกับความคิดเห็นปัจจัยการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ ใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)

และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

4. วิเคราะห์

จากสูตรการคำนวณดังนี้

1. ค่าร้อยละ

$$P = \frac{F \times 100}{n}$$

เมื่อ P แทน ร้อยละ

F แทน ความถี่ที่ต้องการแปลค่าให้เป็นร้อยละ

n แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

2. ค่าเฉลี่ย

$$\bar{X} = \frac{\sum x}{n}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย

$\sum x$ แทน ผลรวมทั้งหมดของความถี่ คูณ คะแนน

n แทน ผลรวมทั้งหมดของความถี่ซึ่งมีค่าเท่ากับจำนวนข้อมูล

ทั้งหมด

3. ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$$SD = \sqrt{\frac{n \sum x^2 - (\sum x)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ SD แทน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

N แทน จำนวนคู่ทั้งหมด

X แทน คะแนนแต่ละตัวในกลุ่มข้อมูล

$\sum x$ แทน ผลรวมของความแตกต่างของคะแนนแต่ละคู่

2. ในการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ ชุดที่ 2 สอบถามแนวทางการบริหารโรงเรียน ผู้สูงอายุใช้การหาค่าความถี่และค่าร้อยละของการตอบแบบสัมภาษณ์ในแต่ละประเด็นตาม ปัจจัยการบริหาร 4 Ms ด้านคน ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์และด้านการบริหารจัดการ และใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

1. หาค่าร้อยละจากสูตรการคำนวณ

$$P = \frac{F \times 100}{n}$$

เมื่อ P แทน ร้อยละ

F แทน ความถี่ที่ต้องการแปลค่าให้เป็นร้อยละ

n แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาปัจจัยและแนวทางการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุของศูนย์การศึกษานอก
ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย ในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
แบบสอบถาม โดยแบ่ง ออกเป็น 2 ตอนและผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามแบบสัมภาษณ์
ตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุของศูนย์การศึกษานอก
ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์แนวทางการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุของศูนย์การศึกษา
นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่งประสบการณ์การทำงาน
เกี่ยวกับผู้สูงอายุและระดับการศึกษา โดยการแจกแจงความถี่และร้อยละ ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 1 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	34	32.08
หญิง	72	67.92
รวม	106	100.00

ตาราง 1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
อายุ		
ไม่เกิน 30 ปี	5	4.72
31 – 40 ปี	48	45.28
41 – 50 ปี	37	34.91
51 ปี ขึ้นไป	16	15.09
รวม	106	100.00
ตำแหน่ง		
ข้าราชการครู	8	7.55
ครูอาสาสมัครการศึกษา นอกโรงเรียน	24	22.64
ครูหัวหน้ากศน.ตำบล	74	69.81
รวม	106	100.00
ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับโรงเรียนผู้สูงอายุ		
ต่ำกว่า 5 ปี	40	37.74
6-10 ปี	27	25.47
11-15 ปี	13	12.26
16-20 ปี	13	12.26
21 ปี ขึ้นไป	13	12.26
รวม	106	100.00
ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	80	75.47
ปริญญาโท	26	24.53
รวม	106	100.00

จากตาราง 1 ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 106 คนพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 67.92 และเป็นเพศชายจำนวน 34 คนคิดเป็นร้อยละ 32.08 เมื่อจำแนกตามอายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จำนวน 48 คน อายุระหว่าง 31 – 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 45.28 รองลงมา คือ อายุระหว่าง 41 – 50 ปีจำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 34.91 อายุ 51 ปี ขึ้นไปจำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 15.09 และอายุไม่เกิน 30 ปีจำนวน 5 คนคิดเป็นร้อยละ 4.72 ตามลำดับผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นครูหัวหน้ากคน.ตำบลจำนวน 74 คนคิดเป็นร้อยละ 69.81 รองลงมา เป็นครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียนจำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 22.64 และเป็นข้าราชการครู จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 7.55 ตามลำดับจำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับโรงเรียนผู้สูงอายุ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีประสบการณ์ต่ำกว่า 5 ปีจำนวน 40 คนคิดเป็นร้อยละ 37.74 รองลงมา คือ มีประสบการณ์ระหว่าง 6–10 ปีจำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 25.47 มีประสบการณ์ระหว่าง 11–15 ปี จำนวน 13 คนคิดเป็นร้อยละ 12.26 มีประสบการณ์ระหว่าง 16–20 ปี จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 12.26 และมีประสบการณ์ 21 ปี ขึ้นไป จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 12.26 จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีจำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 75.47 รองลงมา คือ จบการศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 24.53

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การศึกษาปัจจัยการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุของศูนย์การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์การศึกษาปัจจัยการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุของศูนย์การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย

ด้าน	สภาพการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ	(n=106)		แปลผล	ลำดับที่
		$\bar{X}$	S.D.		
1	ด้านคน	3.79	0.67	มาก	2

ตาราง 2 (ต่อ)

ด้าน	สภาพการบริหารโรงเรียน ผู้สูงอายุ	(n=106)		แปลผล	ลำดับที่
		$\bar{X}$	S.D.		
2	ด้านงบประมาณ	3.41	0.98	ปานกลาง	4
3	ด้านวัสดุอุปกรณ์	3.55	0.84	มาก	3
4	ด้านการบริหารจัดการ	3.88	0.77	มาก	1
	รวมเฉลี่ย	3.68	0.74	มาก	

จากตาราง 2 พบว่า การศึกษาปัจจัยการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุของศูนย์การศึกษา
นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$) เมื่อพิจารณา
รายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารจัดการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} =$
3.88) รองลงมา คือ ด้านคน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$) และด้านวัสดุและอุปกรณ์ อยู่ใน
ระดับมาก ($\bar{X} = 3.55$)ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านงบประมาณ อยู่ในระดับ
ปานกลาง ($\bar{X} = 3.41$)

ตาราง 3 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการศึกษาปัจจัยการบริหาร
โรงเรียนผู้สูงอายุของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
อำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม
อัธยาศัยจังหวัดเชียงรายด้านคน

ข้อ	ปัจจัยด้านคน	(n = 106)		แปลผล	ลำดับที่
		$\bar{X}$	S.D.		
1	มีคำสั่งมอบหมายงานให้ครูและบุคลากรมี หน้าที่ดำเนินกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุในแต่ละ กคน.ต่ำบล	3.81	1.04	มาก	4
2	ครูและบุคลากรที่ได้รับคำสั่งมอบหมายงาน ตรงกับผู้มีความรู้และประสบการณ์ในการจัด กิจกรรมเกี่ยวกับผู้สูงอายุและโรงเรียนผู้สูงอายุ	3.71	0.86	มาก	7

ตาราง 3 (ต่อ)

ข้อ	ปัจจัยด้านคน	(n = 106)		แปลผล	ลำดับที่
		$\bar{X}$	S.D.		
3	ครูและบุคลากรผู้ได้รับผิดชอบงานโรงเรียนผู้สูงอายุได้รับแต่งตั้งให้เป็นหนึ่งในคณะทำงานในการขับเคลื่อนโรงเรียนผู้สูงอายুর่วมกับหน่วยงานภาคีเครือข่าย	3.83	0.99	มาก	3
4	ครูและบุคลากรมีระเบียบวินัยมีความรับผิดชอบ มีคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่มีจิตอาสาและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี	4.41	0.71	มาก	1
5	ครูและบุคลากรได้รับการส่งเสริมให้มีการพัฒนาตนเองในการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับผู้สูงอายุ	3.88	0.87	มาก	2
6	สถานศึกษามีการสร้างขวัญและกำลังใจยกย่องเชิดชูเกียรติ การให้ได้รับรางวัลหรือโล่เกียรติบัตรเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในด้านการจัดกิจกรรมผู้สูงอายุ	3.47	1.07	มาก	10
7	สถานศึกษาสนับสนุนให้มีการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะเจตคติที่ดีในการจัด	3.79	0.94	มาก	5
8	สถานศึกษามีการวางแผนกิจกรรมและการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ในการจัดกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุ	3.66	1.03	มาก	8
10	สถานศึกษามีการนิเทศติดตามครูและให้คำปรึกษาให้ข้อเสนอแนะและให้ความช่วยเหลือในการดำเนินกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุ	3.64	1.04	มาก	9
รวมเฉลี่ย		3.79	0.67	มาก	

จากตาราง 3 พบว่า การศึกษาปัจจัยการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุของศูนย์การศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย ตามปัจจัยการบริหาร 4Ms ด้านคนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ครูและ

บุคลากรมีระเบียบวินัยมีความรับผิดชอบ มีคุณธรรม จริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ มีจิตอาสา และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$) รองลงมา คือครูและบุคลากรได้รับการส่งเสริมให้มีการพัฒนาตนเองในการดำเนินงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$) และครูบุคลากรผู้ได้รับผิดชอบงานโรงเรียนผู้สูงอายุได้รับแต่งตั้งให้เป็นหนึ่งในคณะทำงานในการขับเคลื่อนโรงเรียนผู้สูงอายุร่วมกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$) ตามลำดับส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือสถานศึกษามีการสร้างขวัญและกำลังใจยกย่องเชิดชูเกียรติ การให้ได้รับรางวัลหรือโล่ เกียรติบัตรเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในด้านการจัดกิจกรรมผู้สูงอายุมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.47$)

ตาราง 4 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการศึกษาปัจจัยการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงรายด้านงบประมาณ

ข้อ	ปัจจัยด้านงบประมาณ	(n = 106)		แปลผล	ลำดับที่
		$\bar{X}$	S.D.		
1	สถานศึกษามีการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนในการจัดกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุของ กศน.แต่ละตำบลอย่างน้อยปีงบประมาณละ 1 ครั้ง	3.21	1.31	ปานกลาง	9
2	สถานศึกษามีการประชุมวางแผนด้านการใช้จ่ายงบประมาณเพื่อสนับสนุนในการจัดกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุแต่ละ กศน.ตำบล	3.42	1.15	ปานกลาง	8
3	สถานศึกษามีการระดมทุนและทรัพยากรในการจัดกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุร่วมกับภาคีเครือข่ายในแต่ละ กศน.ตำบล	3.50	1.10	มาก	5

ตาราง 4 (ต่อ)

ข้อ	ปัจจัยด้านงบประมาณ	(n = 106)		แปลผล	ลำดับที่
		$\bar{X}$	S.D.		
4	โรงเรียนผู้สูงอายุรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรหรือสนับสนุน	3.18	1.23	ปานกลาง	10
5	ครูและบุคลากร ผู้ได้รับมอบหมายมีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณร่วมกับคณะกรรมการโรงเรียนผู้สูงอายุในตำบล	3.45	1.21	ปานกลาง	6
6	โรงเรียนผู้สูงอายุแต่ละ กศน.ตำบลมีการจัดกิจกรรมและเบิกจ่ายเงินงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนอย่างประหยัดและคุ้มค่า	3.78	1.15	มาก	1
8	ครูและบุคลากร ผู้ได้รับมอบหมายมีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณร่วมกับคณะกรรมการโรงเรียนผู้สูงอายุในตำบล	3.67	1.12	มาก	2
9	สถานศึกษามีการกำกับติดตามการใช้จ่ายเงินที่ให้ การสนับสนุนโรงเรียนผู้สูงอายุในแต่ละตำบล	3.58	1.11	มาก	3
10	ครูและบุคลากรและคณะกรรมการของโรงเรียนผู้สูงอายุแต่ละฝ่ายมีการประชุมวางแผนการใช้จ่ายเงินงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุน	3.56	1.06	มาก	4
รวมเฉลี่ย		3.48	0.98	ปานกลาง	

จากตาราง 4 พบว่า การศึกษาปัจจัยการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอสังขะสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย ด้านงบประมาณในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

($\bar{X} = 3.48$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โรงเรียนผู้สูงอายุแต่ละตำบลมีการจัดกิจกรรมและเบิกจ่ายงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนอย่างประหยัด และคุ่มค่ามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก($\bar{X} = 3.78$) รองลงมา คือครูและบุคลากร ผู้ได้รับมอบหมายมีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณร่วมกับคณะกรรมการโรงเรียนผู้สูงอายุในตำบล มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก($\bar{X} = 3.67$)และสถานศึกษามีการกำกับติดตามการใช้จ่ายเงินที่ให้การสนับสนุนโรงเรียนผู้สูงอายุในแต่ละตำบลมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$) ตามลำดับส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ โรงเรียนผู้สูงอายุรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรหรือสนับสนุน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.18$)

ตาราง 5 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการศึกษาปัจจัยการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงรายด้านวัสดุ อุปกรณ์

ข้อ	ปัจจัยด้านงบประมาณ	(n = 106)		แปลผล	ลำดับที่
		$\bar{X}$	S.D.		
1	สถานศึกษา มีการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุแต่ละตำบลอย่างเหมาะสมและเพียงพอ	3.50	0.98	มาก	6
2	สถานศึกษามีการจัดหาสื่อวัสดุอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านวิชาการให้กับโรงเรียนผู้สูงอายุเช่นสมุดดินสอไม้บรรทัดและวัสดุอื่น ๆ ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการรู้หนังสือและการศึกษาขั้นพื้นฐาน	3.61	0.98	มาก	4

ตาราง 5 (ต่อ)

ข้อ	ปัจจัยด้านงบประมาณ	(n = 106)		แปลผล	ลำดับที่
		$\bar{X}$	S.D.		
3	สถานศึกษาสนับสนุนให้ครูได้จัดกิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุ เช่นการจัดทำสื่อผลิตสื่อ หรือ ผลิตภัณฑ์ที่เป็นของใช้ผ่านการจัดฝึกอบรมวิชาชีพ หรือหลักสูตรด้านอาชีพระยะสั้น หรือกิจกรรมฝึกทักษะการประดิษฐ์ตกแต่งต่าง ๆ	3.83	0.94	มาก	2
4	ครูคน.ตำบลมีการประชุมร่วมกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายในการจัดซื้อจัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุ	3.65	1.06	มาก	3
5	ครูคน.ตำบลมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการโรงเรียนผู้สูงอายุในการจัดซื้อจัดหาวัสดุในการจัดกิจกรรม	3.49	1.13	ปานกลาง	7
6	สถานศึกษามีส่วนร่วมในการระดมทุนในการจัดซื้อจัดหาอุปกรณ์ที่จำเป็นเช่น อุปกรณ์เครื่องเสียง โสตทัศนูปกรณ์ จอภาพโปรเจคเตอร์ หรือเครื่องขยายเสียง ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุ	3.23	1.20	ปานกลาง	9
7	โรงเรียนผู้สูงอายุมีการควบคุมดูแลบำรุงรักษาวัสดุอุปกรณ์	3.46	1.03	ปานกลาง	8
8	สถานศึกษามีส่วนร่วมในการระดมทุนในการจัดซื้อจัดหาอุปกรณ์ที่จำเป็นเช่น อุปกรณ์เครื่องเสียง โสตทัศนูปกรณ์ จอภาพโปรเจคเตอร์ หรือเครื่องขยายเสียง ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุ	3.22	1.23	ปานกลาง	10

ตาราง 5 (ต่อ)

ข้อ	ปัจจัยด้านงบประมาณ	(n = 106)		แปลผล	ลำดับที่
		$\bar{X}$	S.D.		
9	โรงเรียนผู้สูงอายุมีการควบคุมดูแลบำรุงรักษาวัสดุอุปกรณ์	3.60	1.05	มาก	5
10	สถานศึกษามีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการจัดซื้อจัดหาพัสดุ	3.91	0.91	มาก	1
รวมเฉลี่ย		3.55	0.84	มาก	

จากตาราง 5 พบว่า การศึกษาปัจจัยการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุของศูนย์การศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอสังขละบุรีสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย ด้านวัสดุ อุปกรณ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.55$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษามีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการจัดซื้อจัดหาพัสดุ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$) รองลงมา คือสถานศึกษาสนับสนุนให้ครูได้จัดกิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุ เช่น การจัดทำสื่อ ผลิตสื่อ หรือ ผลิตภัณฑ์ที่เป็นของใช้ ผ่านการจัดฝึกอบรมวิชาชีพหรือหลักสูตรด้านอาชีพระยะสั้น หรือกิจกรรมฝึกทักษะการประดิษฐ์ตกแต่งต่าง ๆ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$)และครูกศน.ตำบลมีการประชุมร่วมกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายในการจัดซื้อจัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษามีส่วนร่วมในการระดมทุนในการจัดซื้อจัดหาอุปกรณ์ที่จำเป็นเช่นอุปกรณ์เครื่องเสียง โสตทัศนูปกรณ์ จอภาพโปรเจคเตอร์ หรือเครื่องขยายเสียง ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.22$)

ตาราง 6 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการศึกษาปัจจัยการบริหาร
โรงเรียนผู้สูงอายุของศูนย์การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
อำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกกระบบและการศึกษาตาม
อัธยาศัยจังหวัดเชียงรายด้านการบริหารจัดการ

ข้อ	ปัจจัยด้านงบประมาณ	(n = 106)		แปลผล	ลำดับที่
		$\bar{X}$	S.D.		
1	สถานศึกษามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายুর่วมกับภาคีเครือข่ายองค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลในพื้นที่	3.72	0.91	มาก	8
2	สถานศึกษามีจัดทำแผนเพื่อใช้จ่ายงบประมาณในการสนับสนุนงบประมาณจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุเป็นประจำทุกปี	3.51	1.08	มาก	10
3	สถานศึกษาจัดส่งเสริมงานวิชาการให้ผู้เรียนที่เป็นผู้สูงอายุในการเข้ารับการศึกษารุ่นหนึ่งหนังสือให้อ่านออกเขียนได้	3.96	0.95	มาก	6
4	สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมอบรมและพัฒนาคุณภาพชีวิตในกลุ่มผู้สูงอายุของโรงเรียนผู้สูงอายุอย่างน้อยปีงบประมาณละ 1 ครั้ง	4.00	0.92	มาก	4
5	สถานศึกษาให้การสนับสนุนและส่งเสริมการจัดกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุตามความต้องการของผู้สูงอายุเอง เช่นกิจกรรมส่งเสริมทักษะชีวิต กิจกรรมส่งเสริมอาชีพต่าง ๆ	4.11	0.87	มาก	2
6	ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดเรียนการสอนหรือการจัดกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายুর่วมกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายในตำบล	4.02	0.90	มาก	3

ตาราง 6 (ต่อ)

ข้อ	ปัจจัยด้านงบประมาณ	(n = 106)		แปลผล	ลำดับที่
		$\bar{X}$	S.D.		
7	ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมจัดกิจกรรม มี รายงานผลการจัดกิจกรรมของโรงเรียน ผู้สูงอายุให้ผู้บริหารทราบ	3.99	0.94	มาก	5
8	ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการ พัฒนาการจัดเรียนการสอนหรือการจัด กิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุร่วมกับ หน่วยงานภาคีเครือข่ายในตำบล	4.14	0.88	มาก	1
9	ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมจัดกิจกรรมมี การรายงานผลการจัดกิจกรรมของ โรงเรียนผู้สูงอายุให้ผู้บริหารทราบ	3.54	1.03	มาก	9
10	ครูและบุคลากรมีการนำความรู้ภูมิ ปัญญาท้องถิ่นหรือปราชญ์ชาวบ้านมา ประยุกต์ในการจัดการเรียนการสอนหรือ การจัดกิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุ	3.85	0.89	มาก	7
รวมเฉลี่ย		3.88	0.77	มาก	

จากตาราง 6 พบว่า การศึกษาปัจจัยการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุของศูนย์การศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอสังขละบุรีสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย ด้านการบริหารจัดการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมใน การพัฒนาการจัดเรียนการสอนหรือการจัดกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุร่วมกับหน่วยงาน ภาคีเครือข่ายในตำบล มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$) รองลงมา คือสถานศึกษาให้ การสนับสนุนและส่งเสริมการจัดกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุตามความต้องการของผู้สูงอายุ เอง เช่นกิจกรรมส่งเสริมทักษะชีวิต กิจกรรมส่งเสริมอาชีพต่าง ๆ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.11$) และครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดเรียนการสอนหรือการจัด กิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุร่วมกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายในตำบลมีความคิดเห็นอยู่ใน

ระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ สถานศึกษามีจัดทำแผนเพื่อใช้จ่ายงบประมาณในการสนับสนุนงบประมาณจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุเป็นประจำทุกปีมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.51$)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาแนวทางการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุของศูนย์การศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอสังกัตสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย

ในตอนทึ่ 3 ผู้วิจัยมีความประสงค์สอบถามแนวทางการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุของศูนย์การศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอสังกัตสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงรายตามปัจจัยการบริหาร 4 Ms ผลปรากฏดังตาราง 7-10 โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตาราง 7 แสดงค่าความถี่และ ค่าร้อยละ แนวทางการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุของศูนย์การศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอสังกัตสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงรายตามปัจจัยการบริหาร ด้านคน

ลำดับที่	แนวทางการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุตามปัจจัยการบริหารด้านคน	จำนวน	ร้อยละ
1	สถานศึกษามีการชี้แจงแนวทางการนำนโยบายระดับสำนักงาน กศน.ให้บุคลากรเข้าใจในแผนการปฏิบัติงานเกี่ยวกับโรงเรียนผู้สูงอายุ	5	55.56
2	เตรียมบุคลากรของ กศน. โดยการมอบหมายให้ครูหัวหน้ากศน.ตำบลและครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนพื้นที่ปกติ รับผิดชอบงานผู้สูงอายุ โดยการประสานงาน ทำข้อตกลงร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในพื้นที่	3	33.33
3	ให้ครูกศน.ตำบลและครูผู้ได้รับผิดชอบร่วมวางแผนและดำเนินจัดกิจกรรม สำหรับโรงเรียนผู้สูงอายุ อย่างต่อเนื่อง	1	11.11
	รวม	9	100.00

จากตาราง 7 พบว่า ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ มีแนวทางการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ ของศูนย์การศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย ตามปัจจัยการบริหารด้านคน เรียงตามลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย ได้แก่สถานศึกษามีการชี้แจงแนวทางการนำนโยบาย ระดับ สำนักงาน กศน.ให้บุคลากรเข้าใจในแผนการปฏิบัติงานเกี่ยวกับโรงเรียนผู้สูงอายุ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 55.56 เตรียมบุคลากรของ กศน.โดยการมอบหมายให้ครู หัวหน้ากศน.ตำบลและครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนพื้นที่ปกติรับผิดชอบงานผู้สูงอายุ โดยการประสานงาน ทำข้อตกลงร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในพื้นที่ จำนวน 3คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 ให้ครูกศน.ตำบลและครูผู้ได้รับผิดชอบร่วมวางแผนและดำเนินจัดกิจกรรมสำหรับโรงเรียนผู้สูงอายุ อย่างต่อเนื่อง คิดเป็นร้อยละ 11.11

ตาราง 8 แสดงค่าความถี่และ ค่าร้อยละ แนวทางการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุของศูนย์การศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย ตามปัจจัยการบริหาร ด้านงบประมาณ

ลำดับที่	แนวทางการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุตามปัจจัยการบริหารด้านงบประมาณ	จำนวน	ร้อยละ
1	กศน.อำเภอ ไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดกิจกรรมโดยตรงสำหรับกลุ่มผู้สูงอายุ แต่ก็มีการศึกษาต่อเนื่องบ้างกิจกรรมที่สามารถนำมาดำเนินการได้เช่น งบผู้ไม่รู้หนังสือ งบ ฝึกวิชาชีพ ทักษะชีวิต และพัฒนาสังคมและชุมชน	6	66.67
2	ใช้การระดมทุนและขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากภาคีเครือข่าย และจากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ที่ มาร่วมจัด	2	22.22
3	สถานศึกษาใช้งบประมาณตามแผนงานที่ได้รับจัดสรรของตำบล เพื่อจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย ตามศักยภาพ และตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่จัด	1	11.11
	รวม	9	100.00

จากตาราง 8 พบว่า ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ มีข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย ตามปัจจัยการบริหาร ด้านงบประมาณ เรียงตามลำดับความถี่จากมากไปหาน้อยได้แก่เนื่องจากกศน.อำเภอ ไม่ได้ได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดกิจกรรมโดยตรงสำหรับกลุ่มผู้สูงอายุ แต่ก็มีงบการศึกษาต่อเนื่องบ้างกิจกรรมที่สามารถนำมาดำเนินการได้เช่น งบผู้ไม่รู้หนังสือ งบ ฝึกวิชาชีพ ทักษะชีวิต และพัฒนาสังคมและชุมชนจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 ใช้การระดมทุนและขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากภาคีเครือข่าย และจากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ที่มาร่วมจัด จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 22.22 และสถานศึกษาใช้งบประมาณตามแผนงานที่ได้รับจัดสรรของตำบล เพื่อจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย ตามศักยภาพ และตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่จัด จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 11.11

ตาราง 9 แสดงค่าความถี่และ ค่าร้อยละ แนวทางการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย ตามปัจจัยการบริหาร ด้านวัสดุอุปกรณ์

ลำดับที่	แนวทางการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุตามปัจจัยการบริหารด้านวัสดุอุปกรณ์	จำนวน	ร้อยละ
1	องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาลหรือหน่วยงานภาคีเครือข่ายในพื้นที่ จะเป็นผู้จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ที่สำคัญ ในการจัดการศึกษาให้กับผู้สูงอายุ ในส่วนกศน. จะเป็นผู้ที่สนับสนุนการเป็นวิทยากรจิตอาสา ให้ความรู้ เป็นผู้ประสานการขอยืมวัสดุที่จำเป็นสำหรับกิจกรรมผู้สูงอายุ ในพื้นที่ในชุมชน	2	22.22
2	จัดหาทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น และจากผู้เรียนเตรียมมาเอง ขึ้นอยู่กับการจัดกิจกรรมในแต่ละครั้ง	3	33.33
3	สถานศึกษาจัดซื้อจัดหาวัสดุ ตามงบประมาณที่จัดสรรลงสู่ กศน.ตำบล เพื่อวางแผนใช้จ่ายเงินสำหรับจัดกิจกรรมผู้เรียนในกลุ่มผู้สูงอายุ โดยเน้นความประหยัด โปร่งใสและคุ้มค่า	4	44.45
รวม		9	100.00

จากตาราง 9 พบว่า ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ มีข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ ของศูนย์การศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย ตามปัจจัยการบริหารด้านวัสดุอุปกรณ์ เรียงตามลำดับความถี่จากมากไปหาน้อยได้แก่ สถานศึกษาจัดซื้อจัดหาวัสดุตามงบประมาณที่จัดสรรลงสู่กคน.ตำบล เพื่อวางแผนใช้จ่ายเงินสำหรับจัดกิจกรรมผู้เรียนในกลุ่มผู้สูงอายุ โดยเน้นความประหยัด โปร่งใสและคุ้มค่า จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 44.45 จัดหาทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น และจากผู้เรียนเตรียมมาเองขึ้นอยู่กับการจัดกิจกรรมในแต่ละครั้ง จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 และองค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาลหรือหน่วยงานภาคีเครือข่ายในพื้นที่ จะเป็นผู้จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ที่สำคัญ ในการจัดการศึกษาให้กับผู้สูงอายุ ในส่วนกคน. จะเป็นผู้ที่สนับสนุนการเป็นวิทยากรจิตอาสา ให้ความรู้ เป็นผู้ประสานการขอยืมวัสดุที่จำเป็นสำหรับกิจกรรมผู้สูงอายุ ในพื้นที่ในชุมชน จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 22.22

ตาราง 10 แสดงค่าความถี่และ ค่าร้อยละ แนวทางการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุของศูนย์การศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงรายตามปัจจัยการบริหาร ด้านการบริหารจัดการ

ลำดับที่	แนวทางการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุตามปัจจัยการบริหารด้านคน	จำนวน	ร้อยละ
1	การดำเนินงานเกี่ยวกับ โรงเรียนผู้สูงอายุ ใช้ความร่วมมือร่วมกับเครือข่ายเป็นหลัก ใช้หลักการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง และนำวงจรคุณภาพของเดมมิ่งมาใช้ในทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน	4	44.45
2	มีการจัดทำ MOU ร่วมกับโรงเรียนผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบล โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพตำบล วางแผน และให้ความเห็น ในการจัด กิจกรรม สำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่ เพื่อให้ ผู้สูงอายุได้ มีกิจกรรม ทำร่วมกัน	3	33.33
3	ยึดหลักการทำงานที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ตามภารกิจที่ได้รับ มอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัด	2	22.22
	รวม	9	100.00

จากตาราง 10 พบว่า ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ มีข้อเสนอแนะแนวทางการบริหาร โรงเรียนผู้สูงอายุ ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย ตามปัจจัย การบริหารด้านการบริหารจัดการ เรียงตามลำดับความถี่จากมากไปหาน้อยได้แก่ การ ดำเนินงานเกี่ยวกับ โรงเรียนผู้สูงอายุ ใช้ความร่วมมือร่วมกับเครือข่ายเป็นหลัก ใช้หลักการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง และนำวงจรคุณภาพของเดมมิ่งมาใช้ในทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 44.45 มีการจัดทำ MOU ร่วมกับโรงเรียนผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบลโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล วางแผนและให้ความเห็นในการจัด กิจกรรม สำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่ เพื่อให้ ผู้สูงอายุได้ มีกิจกรรม ทำร่วมกัน จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 และยึดหลักการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ตามภารกิจที่ได้รับ มอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัด จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 22.22

บทที่ 5

บทสรุป

การศึกษาปัจจัยการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยและแนวทางการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงรายที่ได้เข้าไปสนับสนุน ส่งเสริม ดูแลและให้ความช่วยเหลือในการจัดกิจกรรม ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ กลุ่มที่ 1 ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 9 คน กลุ่มที่ 2 ได้แก่ ข้าราชการครู จำนวน 8 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน จำนวน 24 คนและครูหัวหน้ากศน.ตำบล จำนวน 74 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ มี 2 ชุดคือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม (Questionnaire) ใช้สอบถามข้าราชการครู ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน และครูหัวหน้ากศน.ตำบล ประกอบไปด้วย 2 ตอน แบบสัมภาษณ์ใช้สัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา(Content Analysis) โดยผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษาปัจจัยการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงรายผลปรากฏตามรายละเอียดดังนี้

1. การศึกษาปัจจัยการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงรายที่ได้เข้าไปสนับสนุน ส่งเสริม ดูแลและให้ความช่วยเหลือในการจัดกิจกรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารจัดการ รองลงมา คือ ด้านคน และด้านวัสดุ อุปกรณ์ ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านงบประมาณ

1.1 ด้านคน พบว่า มีการบริหารในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ครูและบุคลากรมีระเบียบวินัยมีความรับผิดชอบ มีคุณธรรม จริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ มีจิตอาสาและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือครูและบุคลากรได้รับการส่งเสริมให้มีการพัฒนาตนเองในการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับผู้สูงอายุ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และครูบุคลากรผู้ได้รับผิดชอบงานโรงเรียน ผู้สูงอายุได้รับแต่งตั้งให้เป็นหนึ่งในคณะทำงานในการขับเคลื่อนโรงเรียนผู้สูงอายุร่วมกับหน่วยงานภาคีเครือข่าย คิดเห็นอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษามีการสร้างขวัญและกำลังใจยกย่องเชิดชูเกียรติ การให้ได้รับรางวัลหรือโล่ เกียรติบัตรเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในด้านการจัดกิจกรรมผู้สูงอายุมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านงบประมาณ พบว่า มีการบริหาร ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โรงเรียนผู้สูงอายุแต่ละคน.ตำบลมีการจัดกิจกรรมและเบิกจ่ายงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนอย่างประหยัดและคุ้มค่ามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ครูและบุคลากร ผู้ได้รับมอบหมายมีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณร่วมกับคณะกรรมการโรงเรียนผู้สูงอายุในตำบล มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากและสถานศึกษามีการกำกับติดตามการใช้จ่ายเงินที่ให้การสนับสนุนโรงเรียนผู้สูงอายุในแต่ละตำบลมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ตามลำดับส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ โรงเรียนผู้สูงอายุรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรหรือสนับสนุน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

1.3 ด้านวัสดุอุปกรณ์ พบว่า มีการบริหารในภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือสถานศึกษามีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการจัดซื้อจัดหาพัสดุ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือสถานศึกษาสนับสนุนให้ครูได้จัดกิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุ เช่นการจัดทำสื่อ ผลิตสื่อ หรือ ผลิตภัณฑ์ที่เป็นของใช้ ผ่านการจัดฝึกอบรมวิชาชีพหรือหลักสูตรด้านอาชีพระยะสั้น หรือกิจกรรมฝึกทักษะการประดิษฐ์ตกต่าง ๆ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากและครูคน.ตำบลมีการประชุมร่วมกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายในการจัดซื้อจัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษามีส่วนร่วมในการระดมทุนในการจัดซื้อจัดหาอุปกรณ์ที่จำเป็นเช่นอุปกรณ์เครื่องเสียง

โสตทัศนูปกรณ์ จอภาพโปรเจคเตอร์หรือเครื่องขยายเสียง ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมของโรงเรียน ผู้สูงอายุ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

1.4 ด้านการบริหารจัดการ พบว่า มีการบริหาร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดเรียนการสอนหรือการจัดกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุร่วมกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายในตำบล มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือสถานศึกษาให้การสนับสนุนและส่งเสริมการจัดกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุตามความต้องการของผู้สูงอายุเอง เช่นกิจกรรมส่งเสริมทักษะชีวิต กิจกรรมส่งเสริมอาชีพต่าง ๆ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดเรียนการสอนหรือการจัดกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุร่วมกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายในตำบลมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ สถานศึกษามีจัดทำแผนเพื่อใช้จ่ายงบประมาณในการสนับสนุนงบประมาณจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุเป็นประจำทุกปี มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

2. แนวทางการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุร่วมกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายในพื้นที่ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงรายตามปัจจัยการบริหาร 4 Ms

ด้านคน พบว่า ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ มีข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย เรียงตามลำดับความถี่จากมากไปหาน้อยได้แก่ สถานศึกษามีการชี้แจงแนวทางการนำนโยบายระดับสำนักงาน กศน. ให้บุคลากรเข้าใจในแผนการปฏิบัติงานเกี่ยวกับโรงเรียนผู้สูงอายุ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 55.56 การเตรียมบุคลากรของ กศน. โดยการมอบหมายให้ครูหัวหน้ากศน. ตำบลและครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนพื้นที่ปกติ รับผิดชอบงานผู้สูงอายุ โดยการประสานงาน ทำข้อตกลงร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในพื้นที่ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 ให้ครู กศน. ตำบลและครูผู้ได้รับผิดชอบร่วมวางแผนและ ดำเนินจัดกิจกรรม สำหรับโรงเรียนผู้สูงอายุ เป็นรายสัปดาห์จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 11.11

ด้านงบประมาณ ผู้ให้สัมภาษณ์เสนอแนะแนวทางการบริหารด้านงบประมาณ ว่า โดยเรียงตามลำดับความถี่จากมากไปหาน้อยได้แก่ กศน. อำเภอ ไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดกิจกรรมโดยตรงสำหรับกลุ่มผู้สูงอายุ แต่ก็มีการศึกษาต่อเนื่องบ้าง

กิจกรรมที่สามารถนำมาดำเนินการได้เช่น งบประมาณไม่รู้หนังสือ งบประมาณฝึกวิชาชีพ ทักษะชีวิต และพัฒนาสังคมและชุมชนจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 ใช้การระดมทุนและขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากภาคีเครือข่าย และจากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ที่มาร่วมจัดจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 22.22 และสถานศึกษาใช้งบประมาณตามแผนงานที่ได้รับจัดสรรของตำบล เพื่อจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย ตามศักยภาพ และตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่จัดจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 11.11

ด้านวัสดุอุปกรณ์ ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ มีข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ ของศูนย์การศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย ตามปัจจัยการบริหารด้านวัสดุอุปกรณ์ เรียงตามลำดับความถี่จากมากไปหาน้อยได้แก่ สถานศึกษาจัดซื้อจัดหาวัสดุ ตามงบประมาณที่จัดสรรลงสู่ กศน.ตำบล เพื่อวางแผนใช้จ่ายเงินสำหรับจัดกิจกรรมผู้เรียนในกลุ่มผู้สูงอายุ โดยเน้นความประหยัด โปร่งใสและคุ้มค่า จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 44.45 จัดหาทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นและจากผู้เรียนเตรียมมาเองขึ้นอยู่กับการจัดกิจกรรมในแต่ละครั้ง จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 และองค์การบริหารส่วนตำบล จะเป็นผู้จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ที่สำคัญ ในการจัดการศึกษาให้กับผู้สูงอายุด้วยกศน.เป็นผู้ที่ให้ความรู้เป็นผู้ประสานการขอยืมวัสดุที่จำเป็นสำหรับกิจกรรมผู้สูงอายุในพื้นที่ในชุมชน จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 22.22

ด้านการบริหารจัดการ ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ มีข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ ของศูนย์การศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย เรียงตามลำดับความถี่จากมากไปหาน้อยได้แก่ การดำเนินงานเกี่ยวกับ โรงเรียนผู้สูงอายุ ใช้ความร่วมมือร่วมกับเครือข่ายเป็นหลัก ใช้หลักการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง และนำวงจรคุณภาพของเดมมิงมาใช้ในทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 44.45 มีการจัดทำ MOU ร่วมกับโรงเรียนผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบล โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลวางแผนและให้ความเห็นในการจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีกิจกรรมทำร่วมกัน จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 และยึดหลักการทำงานที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัด จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 22.22

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาปัจจัยการและแนวทางการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุของศูนย์การศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงรายในภาพรวมมีปัจจัยการบริหารอยู่ในระดับมากและสามารถอภิปรายผลเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการในภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าครูและบุคลากรมีการนำความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือปราชญ์ชาวบ้านมาประยุกต์ในการจัดการเรียนการสอนหรือการจัดกิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดเรียนการสอนหรือการจัดกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายুর่วมกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายในตำบลและสถานศึกษาให้การสนับสนุนและส่งเสริมการจัดกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุตามความต้องการของผู้สูงอายุเอง เช่น กิจกรรมส่งเสริมทักษะชีวิต กิจกรรมส่งเสริมอาชีพต่าง ๆ ที่ผลปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า เป็นไปตามแนวคิดตามหลักการบริหารของศ. ศศิพัฒน์ ยอดเพชร นักวิจัยคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่มุ่งเน้นการปฏิบัติงานกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องโดยเป็นการทำงานร่วมกันในรูปแบบ “บวร” และใช้ผู้สูงอายุเป็นศูนย์กลาง สอดคล้องกับแนวคิด ของวิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2551, หน้า 41) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญต่อการบริหารจัดการเพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุผลสำเร็จได้ คือ การบริหารทั่วไป (Management) และสอดคล้องกับแนวคิดของสุรพันธ์ ฉันทแดนสุวรรณ (2550, หน้า 9) กล่าวว่าการจัดการหรือการบริหารในองค์กรธุรกิจประกอบด้วยระบบการผลิตหรือระบบการให้บริการต่าง ๆ หากมีระบบที่ชัดเจนตลอดจนมีระเบียบขั้นตอน วิธีการต่าง ๆ ในการดำเนินงานย่อมส่งผลให้องค์กรประสบความสำเร็จได้ด้วยดีซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ธนัฐพล ชะอุ่ม และคณะ (2558) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารจัดการที่มีผลต่อประสิทธิผลของเทศบาลตำบลในเขตภาคกลางของประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า การบริหารจัดการในภาพรวม มีระดับการปฏิบัติมาก

2. ด้านคน ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูและบุคลากรมีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ มีคุณธรรม จริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่มีจิตอาสาและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีครูและบุคลากรได้รับการส่งเสริมให้มีการพัฒนาตนเองในการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับผู้สูงอายุ และครูและบุคลากรผู้ได้รับผิดชอบงานโรงเรียนผู้สูงอายุได้รับแต่งตั้งให้เป็นหนึ่งในคณะทำงานในการขับเคลื่อนโรงเรียนผู้สูงอายুর่วมกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายตามลำดับ ที่ผลปรากฏเช่นนี้อาจเป็นไปตามแนวคิดของ เฉลิมเกียรติ ตุ่นแก้ว (2553, หน้า 21) กล่าวว่าการบริหารบุคคลถือเป็นภารกิจที่สำคัญมากเรื่องหนึ่งของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งนี้

เนื่องจากการบริหารงานโรงเรียนทุกด้านจะสำเร็จเรียบร้อยด้วยดี หรือบรรลุเป้าหมายขึ้นอยู่กับบุคลากรในโรงเรียนทุกคน จำเป็นที่ผู้บริหารจะต้องยึดหลักการ บริหารบุคคลให้รอบคอบ และมุ่งสำเร็จทั้งเรื่องงานและเรื่องคน และแนวคิดของวิทยา ศรีจันทร์หุ้ม (2553, หน้า10) ได้กล่าวว่า การบริหารงานบุคคลมีความจำเป็น เนื่องจากสามารถทำให้บุคลากร ทราบบทบาท และหน้าที่ของตน มีความรู้ ความชำนาญเพิ่มขึ้น สามารถติดตามความเปลี่ยนแปลงของวิทยาการใหม่ ๆ ได้ทันเวลาที่และยังช่วยให้ตนเองมีความก้าวหน้าในหน้าที่การงานและสามารถที่จะพัฒนาหน่วยงานของตนให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของฐานิตา อ่วมฉิม และคณะ (2557) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารทรัพยากรมนุษย์ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3.ด้านวัสดุ อุปกรณ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษามีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการจัดซื้อจัดหาพัสดุ สถานศึกษาสนับสนุนให้ครูได้จัดกิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุ เช่นการจัดทำสื่อ ผลิตสื่อ หรือ ผลิตภัณฑ์ที่เป็นของใช้ ผ่านการจัดฝึกอบรมวิชาชีพหรือหลักสูตรด้านอาชีพระยะสั้นหรือกิจกรรมฝึกทักษะการประดิษฐ์ตกแต่งต่าง ๆ และครูทุกคนต่างก็มีการประชุมร่วมกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายในการจัดซื้อจัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุที่ผลปรากฏเช่นนี้เพราะว่าสำนักงานกศน. จังหวัดเชียงรายได้มีแนวนโยบายให้กศน. อำเภอทุกอำเภอดำเนินการด้านจัดซื้อจัดหาวัสดุให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 สอดคล้องกับงานวิจัยของรัฐสยาม วงษ์ยี่ (2557) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงานวิชาการของครูอาชีววิทยาลัยเทคโนโลยีรัตนโกสินทร์เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ด้านวัสดุอุปกรณ์และสื่อการสอน ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการวิทยาลัยเทคโนโลยีรัตนโกสินทร์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนส่งเสริมให้ครูผลิตสื่อการสอนด้วยตนเองและส่งเสริมให้ครูคิดสร้างสรรค์สื่อใหม่ อีกทั้งยังจัดหาสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อช่วยให้การเรียนการสอนได้ผลตามจุดมุ่งหมาย

4. ด้านงบประมาณ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนผู้สูงอายุแต่ละ กศน.ต่างก็มีการจัดกิจกรรมและเบิกจ่ายเงินงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนอย่างประหยัดและคุ้มค่าครูและบุคลากร ผู้ได้รับมอบหมายมีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณร่วมกับคณะกรรมการโรงเรียนผู้สูงอายุในตำบลสถานศึกษามีการกำกับ

ติดตามการใช้จ่ายเงินที่ให้การสนับสนุนโรงเรียนผู้สูงอายุในแต่ละตำบลที่ผลปรากฏเช่นนี้ เพราะว่าเป็นไปตามมาตรการประหยัดงบประมาณรายจ่ายงบประมาณของสำนักงาน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการที่ได้ให้สำนักงานกศน.จัดทำคู่มือการเบิกจ่ายเงินงบประมาณของ หน่วยงานและสถานศึกษา (2559, หน้า160) เพื่อให้เป็นไปด้วยความถูกต้องตามระเบียบ มุ่งเน้นให้ดำเนินกิจกรรมเป็นไปด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ สอดคล้องกับงานวิจัย ของวราภรณ์ สุขสดเขียว (2556) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงบประมาณสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เป็นนิติบุคคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9 ผลการศึกษาพบว่า ระดับการ บริหารงบประมาณสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานวิจัย

1. ด้านการบริหารจัดการ

ควรมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายুর่วมกับภาคีเครือข่าย มีการ รายงานผลการจัดกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุให้ผู้บริหารทราบและควรจัดทำแผนเพื่อ สนับสนุนงบประมาณจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุเป็นประจำทุกปี ใช้ หลักการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง และนำวงจรคุณภาพของเดมมิงมาใช้ในทุกขั้นตอนของการ ดำเนินงาน มีการจัดทำ MOU ร่วมกับโรงเรียนผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบล โรงพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพตำบล วางแผน และให้ความเห็น ในการจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีกิจกรรมทำร่วมกัน และยึดหลักการทำงานที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุตาม ภารกิจที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัด

2. ด้านคน

ควรมีการสร้างขวัญและกำลังใจของเขตชุมชนเกียรติ การให้ได้รับรางวัลหรือโล่ เกียรติบัตรเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในด้านการจัดกิจกรรมผู้สูงอายุ มีการ นิเทศติดตามครูและให้คำปรึกษาให้ข้อเสนอแนะและให้ความช่วยเหลือในการดำเนินกิจกรรม ควรมีการวางแผนกิจกรรมและการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ในการจัดกิจกรรมโรงเรียน ผู้สูงอายุมุ่งเน้นแนวทางการนำนโยบายระดับสำนักงาน กศน.ให้บุคลากรเข้าใจในแผนการ ปฏิบัติงานเกี่ยวกับโรงเรียนผู้สูงอายุควรมีเตรียมบุคลากรของ กศน. โดยการมอบหมายให้ครู หัวหน้ากศน.ตำบลและครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียนพื้นที่ปกติรับผิดชอบงานผู้สูงอายุ โดยการประสานงาน ทำข้อตกลงร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในพื้นที่ ให้ครูกศน. ตำบลและครูผู้ได้ รับผิดชอบควรร่วมวางแผนและดำเนินจัดกิจกรรมสำหรับโรงเรียนผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง

3. ด้านวัสดุอุปกรณ์

ควรมีการประชุมระหว่างสถานศึกษากับหน่วยงานภาคีเครือข่ายเพื่อลงมติขอความเห็นชอบในการดำเนินการจัดซื้อจัดหา หรือระดมทุนในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่มีความจำเป็นเร่งด่วนก่อน ตามงบประมาณที่มีหรือขอความอนุเคราะห์ยืมอุปกรณ์ต่าง ๆ เหล่านี้จากหน่วยงานภาคีเครือข่ายส่วนราชการอื่น ๆ แทนการจัดซื้อจัดหาหรือระดมทุนและสถานศึกษาควรมีส่วนร่วมในการระดมทุนในการจัดซื้อจัดหาอุปกรณ์ที่จำเป็น เช่น อุปกรณ์เครื่องเสียง โสตทัศนูปกรณ์ จอภาพโปรเจคเตอร์หรือเครื่องขยายเสียงที่ใช้ในการจัดกิจกรรมของโรงเรียน ผู้สูงอายุควรมีการควบคุมดูแล บำรุงรักษาวัสดุอุปกรณ์ร่วมกันซึ่งบางครั้งวัสดุอุปกรณ์บางส่วนเป็นทรัพย์สินที่มีอยู่ในท้องถิ่น ผู้เรียนเตรียมมาเอง

4. ด้านงบประมาณ

ควรมีการประชุมชี้แจงร่วมกับโรงเรียนผู้สูงอายุของแต่ละตำบล ในการดำเนินการรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณที่ได้รับจัดสรรหรือสนับสนุน โดยมีการแต่งตั้งคณะทำงานในด้านการรายงานผลการจัดกิจกรรมร่วมกันและควรมีการจัดสรรงบประมาณในด้านการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้กับโรงเรียนผู้สูงอายุอย่างน้อยปีงบประมาณละ 1 ครั้ง โดยการจัดสรรผ่านการจัดกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ของกศน.ตำบล เช่น กิจกรรมด้านพัฒนาทักษะชีวิต กิจกรรมส่งเสริมการรู้หนังสือ หรือกิจกรรมการฝึกทักษะอาชีพระยะสั้น เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุโดยการศึกษาจากกลุ่มผู้สูงอายุที่เข้าร่วมโครงการ
2. ควรศึกษาการพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการจัดการศึกษา/การเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ

บรรณานุกรม

- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2559). **คู่มือโรงเรียนผู้สูงอายุ** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: กรมกิจการผู้สูงอายุ
- จุฑาทพร แหยมแก้ว. (2554). รูปแบบการจัดกิจกรรมผู้สูงอายุในโรงเรียนสร้างสุข ตำบลท้ายดง อำเภอวังโป่ง จังหวัดเพชรบูรณ์ **วารสารรายงานสืบเนื่องการประชุมสัมมนาวิชาการการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ เครือข่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ**. ปีที่17(1), 1401-1412.
- สุวนิตา อ่วมฉิม. (2557). การบริหารทรัพยากรมนุษย์ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประจวบคีรีขันธ์ เขต 1. **วารสารวิชาการ Veridian E-Journal**, 7(3), 272-284.
- ณัฐจิตริตตา เทวาลีศสกุล, วณิฎา ศิริวรสกุล และชัชชรัญ รอดยิ้ม. (2560). แนวทางการพัฒนาผู้สูงอายุจากภาระให้เป็นพลัง กรณีศึกษาเทศบาลนครรังสิต. ปีที่9(1), **วารสารวิชาการ Veridian E-Journal**, ปีที่9(1), 529-545.
- ธณัฐพล ชะอุ่ม และปรีชา หงษ์ไกรเลิศ. (2558). การบริหารจัดการที่มีผลต่อประสิทธิภาพของเทศบาลตำบลในเขตภาคกลางของประเทศไทย. **วารสารวิทยาการจัดการสมัยใหม่**, ปีที่8(1), 137-152.
- ปัทมทัต นอขุนทด. (2556). **ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น:กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใน อำเภอลำดวน จังหวัดนครราชสีมา**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง วศ.บ., มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. นครราชสีมา.
- ประมุข ดิฐิต และสุเทพ ลิ้มอรุณ. (2558). การบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษาในการดำเนินงาน ด้านวิชาการในจังหวัดเพชรบุรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. **Veridian E-Journal**. ปีที่ 8(1), 274-290.
- พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546. (22 ธันวาคม 2546). **ราชกิจจานุเบกษา**. 120(130 ก). หน้า 7
- พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551. (3 มีนาคม 2551). **ราชกิจจานุเบกษา**. 125(41 ก). หน้า 3

- ภัทรพร มีรสสม. (2552). การบริหารจัดการการศึกษานอกระบบที่มีคุณภาพ. **วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี**. ปีที่2(5), 167-190.
- มนัส จันทร์พวง, วิยะณี ดังกอง, ปาริฉัตร กุลเกลี้ยง, สุภาพร ณะชว่าง, ณัฐกมล บัวบาน และ เอกภพ นิลพัฒน์. (2560). การพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุเพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น. **วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ มจร วิทยาเขตแพร่**. ปีที่3(1), 87-102.
- ยุพิน บุญวิเศษ. (2555). การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงบประมาณของโรงเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. **วิทยานิพนธ์ ค.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.**
- ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2579). (13 ตุลาคม 2561). **ราชกิจจานุเบกษา**. 135(82ก). หน้า 36.
- รัฐสยาม วงษ์ยี่. (2557). การบริหารงานวิชาการของครูอาจารย์วิทยาลัยเทคโนโลยี รัตนโกสินทร์ **เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร**. สารนิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพมหานคร.
- ฤทธิชัย แกมมนาด และสุภัชชา พันเลิศพาณิชย์. (2559). รูปแบบการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุของโรงเรียนผู้สูงอายุวัดหัวฝาย ตำบลสันกลาง อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย. **วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์**, ปีที่11(พิเศษ), 47-62.
- ศิริพร สุขสวัสดิ์. (2550). **สภาพปัญหาและความต้องการในการสนับสนุน ทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดเชียงราย**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.
- วรกาญจน สุขสดเขียว. (2556). **การบริหารงบประมาณสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 9**. วิทยานิพนธ์ ศษ.บ., มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- วรนาถ พรหมศวร และศุภรนิช วสุกาญจนเวช. (2559). โรงเรียนผู้สูงอายุมุมมองตามบริบทชุมชนท้องถิ่นสุรินทร์. **วารสารการประชุมวิชาการระดับชาติ “ราชมงคลสุรินทร์ วิชาการ**. ปีที่8(1), 114-127.
- วีรชัย ย่อชัย. (2554). **การบริหารงบประมาณในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 5**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, บุรีรัมย์.
- วัชรินทร์ เสมามอญ. (2556). **การมีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรม**

นันทนาการสำหรับผู้สูงอายุ ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและจังหวัด

อ่างทอง. วิทยานิพนธ์ ค.บ., มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา,

พระนครศรีอยุธยา.

สมพร ใจปันคำ. (2547). **การบริหารงานบุคลากรของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอฮอด**

จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

สุวรรณ เตชะธีระปรีดา. (2557). **การบริหารจัดการกิจกรรมนันทนาการเพื่อผู้สูงอายุของ**

เทศบาลตำบลหนองน้ำใส อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา, วารสารวิชาการ

บริหารธุรกิจ, ปีที่3(2), 89-100.

โสภณ สวัญนท และปริญญา มีสุข. (2558). **การบริหารงานบุคคลด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพ**

ในการปฏิบัติภารกิจกับสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 4. วารสารวิจัยและพัฒนามาโดยลงกรณ์

ในพระบรมราชูปถัมภ์. ปีที่10(2), 165-175.

สำนักงานกศน. (1 ตุลาคม 2561). **นโยบายและจุดเน้นการดำเนินงานสำนักงานกศน.**

ปีงบประมาณพ.ศ.2561. สืบค้นเมื่อ 15 พฤษภาคม 2562 , จาก

https://drive.google.com/file/d/1yXt27GuC-j9nvael_U5TMi3SKHjvV-47/view

อชาญญา รัตน์อุบล, วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา, วรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา, ปาน กิมปี และระวี

สัจจโสภณ. (2554). การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุไทย.

วิทยานิพนธ์ ค.บ., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยพะเยา

UNIVERSITY OF PHAYAO

ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

1. นางคณิณีนิษฐ์ วันนิษฐ์ รองผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษา
นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด
เชียงราย
2. นางพรมาดา วงศ์หวั่นศึกษานิเทศก์ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ
และการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย
3. ผศ.ดร.รักษิต สุทธิพงษ์ วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การศึกษาปัจจัยและแนวทางการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย แบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย

2. ผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่

2.1 ข้าราชการครู

2.2 ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน

2.3 ครูคนตำบล/หัวหน้าคนตำบล

3. กรุณาตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อตามสภาพความเป็นจริงในการจัดการศึกษา

4. ข้อมูลที่ท่านตอบแบบสอบถามในครั้งนี้จะไม่มีผลต่อการปฏิบัติงานของท่านแต่อย่างใดเพราะผู้วิจัยสรุปผลออกมาในภาพรวม

วาสนา วิชัย

นิสิต หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยพะเยา

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง กรุณาให้รายละเอียดเกี่ยวกับตัวท่านเอง โดยทำเครื่องหมาย / ลงใน ( )

หน้าข้อความที่ตรงกับข้อมูลของท่าน

1. เพศ
  - ( ) ชาย
  - ( ) หญิง
2. อายุ
  - ( ) ไม่เกิน 30 ปี
  - ( ) 31-40 ปี
  - ( ) 41-50 ปี
  - ( ) 51 ปีขึ้นไป
3. ตำแหน่ง
  - ( ) ข้าราชการครู
  - ( ) ครูอาสาสมัครกศน.
  - ( ) ครูหัวหน้ากศน.ตำบล
4. ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับโรงเรียนผู้สูงอายุ
  - ( ) ต่ำกว่า 5 ปี
  - ( ) 6-10 ปี
  - ( ) 11-15 ปี
  - ( ) 16-20 ปี
  - ( ) 21 ปีขึ้นไป
5. ระดับการศึกษา
  - ( ) ปริญญาตรี
  - ( ) ปริญญาโท

ตอนที่ 2 ปัจจัยการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ ของศูนย์การศึกษานอกกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความในแต่ละข้อแล้วทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างทางขวามือ ตามความคิดเห็นของท่านเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ ของศูนย์การศึกษานอก ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงรายว่ามีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับใด โดยในแต่ละช่องมี ความหมายดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ข้อ	ปัจจัยการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
ด้าน คน (Man)						
1	มีคำสั่งมอบหมายงานให้ครูและบุคลากรมีหน้าที่ดำเนิน กิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุในแต่ละคนตำบล					
2.	ครูและบุคลากรที่ได้รับคำสั่งมอบหมายงานตรงกับผู้ มีความรู้และประสบการณ์ในการจัดกิจกรรม เกี่ยวกับผู้สูงอายุและโรงเรียนผู้สูงอายุ					
3	ครูและบุคลากรผู้ได้รับผิดชอบงานโรงเรียนผู้สูงอายุ ได้รับแต่งตั้งให้เป็นหนึ่งในคณะทำงานในการ ขับเคลื่อนโรงเรียนผู้สูงอายุร่วมกับหน่วยงานภาคี เครือข่าย					
4	ครูและบุคลากรมีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ มี คุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่จิตอาสาและ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี					

ข้อ	ปัจจัยการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
5	ครูและบุคลากรได้รับการส่งเสริมให้มีการพัฒนาตนเองในการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับผู้สูงอายุ					
6.	สถานศึกษามีการสร้างขวัญและกำลังใจ ยกย่องเชิดชูเกียรติ การให้ได้รับรางวัลหรือโล่ เกียรติบัตรเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในด้านการจัดกิจกรรมผู้สูงอายุ					
7.	สถานศึกษาสนับสนุนให้มีการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะและเจตคติที่ดี ในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับโรงเรียนผู้สูงอายุ					
8	ครูและบุคลากรเข้าร่วมจัดกิจกรรมให้ผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุอย่างน้อย สัปดาห์ละ 1 วัน					
9	สถานศึกษามีการวางแผนกิจกรรมและการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ในการจัดกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุ					
10	สถานศึกษามีการนิเทศติดตามครูและให้คำปรึกษาให้ข้อเสนอแนะและให้ความช่วยเหลือในการดำเนินกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุ					
ด้านงบประมาณ (Money)						
1	สถานศึกษามีการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนในการจัดกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุของ กศน.แต่ละตำบลอย่างน้อยปีงบประมาณละ 1 ครั้ง					
2	สถานศึกษามีการประชุมวางแผนด้านการใช้จ่ายงบประมาณเพื่อสนับสนุนในการจัดกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุแต่ละ กศน.ตำบล					
3	สถานศึกษามีการระดมทุนและทรัพยากรในการจัดกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุร่วมกับภาคีเครือข่ายในแต่ละ กศน.ตำบล					
4	โรงเรียนผู้สูงอายุรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรหรือสนับสนุน					

ข้อ	ปัจจัยการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
5	ครูและบุคลากรมีการชี้แจงรายละเอียดและรายงานการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนการจัดกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุจาก กศน.อำเภอ					
6	ครูและบุคลากร ผู้ได้รับมอบหมายมีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณร่วมกับคณะกรรมการโรงเรียนผู้สูงอายุในตำบล					
7	โรงเรียนผู้สูงอายุแต่ละกศน.ตำบลมีการจัดกิจกรรมและเบิกจ่ายเงินงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนอย่างประหยัดและคุ้มค่า					
8	ครูและบุคลากรและคณะกรรมการของโรงเรียนผู้สูงอายุแต่ละฝ่ายมีการประชุมวางแผนการใช้จ่ายเงินงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุน					
9	สถานศึกษามีการกำกับติดตามการใช้เงินที่ให้การสนับสนุนโรงเรียนผู้สูงอายุในแต่ละตำบล					
10	ครูและบุคลากรมีการปฏิบัติงานอื่นใดตามที่ได้รับมอบหมายเกี่ยวกับกองทุนเพื่อการจัดกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุ					
ด้านวัสดุ อุปกรณ์ (Materials)						
1	สถานศึกษา มีการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุแต่ละตำบลอย่างเหมาะสมและเพียงพอ					
2	สถานศึกษามีการจัดหาสื่อวัสดุอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านวิชาการให้กับโรงเรียนผู้สูงอายุ เช่น สมุดดินสอ ไม้บรรทัดและวัสดุอื่น ๆ ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการรู้หนังสือและการศึกษาขั้นพื้นฐาน					

ข้อ	ปัจจัยการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
3	สถานศึกษาสนับสนุนให้ครูได้จัดกิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุ เช่นการจัดทำสื่อ ผลิตสื่อ หรือ ผลิตภัณฑ์ที่เป็นของใช้ ผ่านการจัดฝึกอบรมวิชาชีพหรือหลักสูตรด้านอาชีพระยะสั้น หรือกิจกรรมฝึกทักษะการประดิษฐ์ตกแต่งต่าง ๆ					
4	ครูคน.ตำบลมีการประชุมร่วมกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายในการจัดซื้อจัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุ					
5	ครูคน.ตำบลมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการโรงเรียนผู้สูงอายุในการจัดซื้อจัดหาวัสดุในการจัดกิจกรรม					
6	สถานศึกษามีส่วนร่วมในการระดมทุนในการจัดซื้อจัดหาอุปกรณ์ที่จำเป็นเช่นอุปกรณ์เครื่องเสียง โสตทัศนูปกรณ์ จอภาพโปรเจคเตอร์ หรือเครื่องขยายเสียง ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุ					
7	โรงเรียนผู้สูงอายุมีการควบคุมดูแล บำรุงรักษาวัสดุอุปกรณ์					
8	สถานศึกษามีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการจัดซื้อจัดหาพัสดุ					
9	สถานศึกษาให้ความอนุเคราะห์ในการยืมวัสดุอุปกรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุของคน.ตำบล					
10	ครูและบุคลากรผู้รับผิดชอบจัดกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุมีการนำเอาวัสดุท้องถิ่นและทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรม					

ข้อ	ปัจจัยการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
ด้านการบริหารจัดการ (Management)						
1	สถานศึกษามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุร่วมกับภาคีเครือข่ายองค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลในพื้นที่					
2	สถานศึกษามีจัดทำแผนเพื่อใช้จ่ายงบประมาณในการสนับสนุนงบประมาณจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุเป็นประจำทุกปี					
3	สถานศึกษาจัดส่งเสริมงานวิชาการให้ผู้เรียนที่เป็นผู้สูงอายุในการเข้ารับการศึกษาเช่นการเรียนรู้หนังสือให้อ่านออกเขียนได้					
4	สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมอบรมและพัฒนาคุณภาพชีวิตในกลุ่มผู้สูงอายุของโรงเรียนผู้สูงอายุอย่างน้อยปีงบประมาณละ 1 ครั้ง					
5	สถานศึกษาให้การสนับสนุนและส่งเสริมการจัดกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุตามความต้องการของผู้สูงอายุเอง เช่นกิจกรรมส่งเสริมทักษะชีวิต กิจกรรมส่งเสริมอาชีพต่าง ๆ					
6	ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดเรียนการสอนหรือการจัดกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุร่วมกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายในตำบล					
7	ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมจัดกิจกรรมมีการรายงานผลการจัดกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุให้ผู้บริหารทราบ					
8	ครูและบุคลากรมีการนำความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือปราชญ์ชาวบ้านมาประยุกต์ในการจัดการเรียนการสอนหรือการจัดกิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุ					

ข้อ	ปัจจัยการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
9	ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการดูแลอาคารสถานที่ที่จัดกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุ					
10	สถานศึกษามีการจัดทำระบบสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการดำเนินการจัดกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุร่วมกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายในพื้นที่ทุกรูปแบบ					

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ท่านกรุณาตอบแบบสอบถาม

แบบสัมภาษณ์ประกอบการวิจัย

เรื่อง การศึกษาปัจจัยและแนวทางการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ ของศูนย์
การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงาน
ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย

คำชี้แจง

1. แบบสัมภาษณ์ชุดนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยและแนวทางการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย
2. แบบสัมภาษณ์นี้ใช้สำหรับการวิจัยเท่านั้นจะไม่มีผลกระทบ ต่อการให้ข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์เพราะผู้วิจัยสรุปผลออกมาในภาพรวม การให้ข้อมูลที่ไม่ตรงกับความเป็นจริงนอกจากจะไม่เป็นประโยชน์ต่อผู้ใดแล้ว ยังนำไปสู่การสรุปและแปลผลที่ผิดพลาด ดังนั้นขอให้ตอบแบบสัมภาษณ์ตรงกับความเป็นจริง
3. ผู้ให้สัมภาษณ์ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ 9 อำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย

ขอขอบพระคุณอย่างสูง

นางวาสนา วิชัย

นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยพะเยา

ตอนที่ 1 ข้อมูลของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....สกุล.....อายุ.....ปี
 ตำแหน่ง.....สถานที่ทำงาน.....
 เบอร์ที่ติดต่อได้.....วันที่สัมภาษณ์.....
 สถานที่ให้สัมภาษณ์.....เริ่มการสัมภาษณ์เวลา.....
 เสร็จการสัมภาษณ์เวลา.....

ตอนที่ 2 ประเด็นเกี่ยวกับแนวทางการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุของศูนย์การศึกษานอก
 ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ
 และการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย ท่านมีแนวทางอย่างไรในการบริหารจัดการ
 โรงเรียนผู้สูงอายุ ตามปัจจัยการบริหารดังนี้

1. ด้าน คน (Man)

.....
 .....

2.ด้านงบประมาณ (Money)

.....
 .....

3.ด้านวัสดุ อุปกรณ์(Materials)

.....
 .....

4.ด้านการบริหารจัดการ (Managements)

.....
 .....

ขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูง

ภาคผนวก ค ผลการหาคุณภาพของเครื่องมือ

การหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตารางแสดงผลการหาค่าดัชนี
ความสอดคล้องของเครื่องมือตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน

ข้อ	ปัจจัยการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ				ค่า IOC	แปลผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	รวม		
ด้านคน (Man)							
1	มีคำสั่งมอบหมายงานให้ครูและบุคลากรมีหน้าที่ดำเนินกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุในแต่ละคน.ต่ำบล	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
2	ครูและบุคลากรที่ได้รับคำสั่งมอบหมายงานตรงกับผู้มีความรู้และประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับผู้สูงอายุและโรงเรียนผู้สูงอายุ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
3	ครูและบุคลากรผู้ได้รับผิดชอบงานโรงเรียนผู้สูงอายุ ได้รับแต่งตั้งให้ เป็นหนึ่งในคณะทำงานในการขับเคลื่อนโรงเรียนผู้สูงอายุร่วมกับหน่วยงานภาคีเครือข่าย	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
4	ครูและบุคลากรมีระเบียบวินัยมีความรับผิดชอบมีคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่มีจิตอาสาและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
5	สถานศึกษามีการสร้างขวัญและกำลังใจ ยกย่องเชิดชูเกียรติ การให้ได้รับรางวัลหรือโล่เกียรติบัตรเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในด้านการจัดกิจกรรมผู้สูงอายุ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
6	สถานศึกษาสนับสนุนให้มีการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะและเจตคติที่ดี ในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับโรงเรียนผู้สูงอายุ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
7	ครูและบุคลากรเข้าร่วมจัดกิจกรรมให้ผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุอย่างน้อย สัปดาห์ละ 1 วัน	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

8	สถานศึกษามีการวางแผนกิจกรรมและการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ในการจัดกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
9	สถานศึกษามีการนิเทศติดตามครูและให้คำปรึกษาให้ข้อเสนอแนะและให้ความช่วยเหลือในการดำเนินกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
ด้านงบประมาณ (Money)							
1	สถานศึกษามีการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนในการจัดกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุของ กศน.แต่ละตำบลอย่างน้อยปีงบประมาณละ 1 ครั้ง	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
2	สถานศึกษามีการประชุมวางแผนด้านการใช้จ่ายงบประมาณเพื่อสนับสนุนในการจัดกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุแต่ละ กศน.ตำบล	+1	0	+1	2	0.67	ใช้ได้
3	สถานศึกษามีการระดมทุนและทรัพยากรในการจัดกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุร่วมกับภาคีเครือข่ายในแต่ละ กศน.ตำบล	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
4	โรงเรียนผู้สูงออกรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรหรือสนับสนุน	+1	+1	0	2	0.67	ใช้ได้
5	ครูและบุคลากรมีการชี้แจงรายละเอียดและรายงานการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนการจัดกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุจาก กศน.อำเภอ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
6	ครูและบุคลากร ผู้ได้รับมอบหมายมีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณร่วมกับคณะกรรมการโรงเรียนผู้สูงอายุในตำบล	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
7	โรงเรียนผู้สูงอายุแต่ละ กศน.ตำบลมีการจัดกิจกรรมและเบิกจ่ายเงินงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนอย่างประหยัดและคุ้มค่า	0	+1	+1	2	0.67	ใช้ได้
8	ครูและบุคลากรและคณะกรรมการของ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

	โรงเรียนผู้สูงอายุแต่ละฝ่ายมีการประชุม วางแผนการใช้จ่ายเงินงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุน						
9	สถานศึกษามีการกำกับติดตามการใช้จ่ายเงินที่ให้การสนับสนุนโรงเรียนผู้สูงอายุในแต่ละตำบล	+1	0	+1	2	0.67	ใช้ได้
10	ครูและบุคลากรมีการปฏิบัติงานอื่นใดตามที่ได้รับมอบหมายเกี่ยวกับกองทุนเพื่อการจัดกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
ด้านวัสดุ อุปกรณ์ (Materials)							
1	สถานศึกษา มีการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุแต่ละตำบลอย่างเหมาะสมและเพียงพอ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
2	สถานศึกษามีการจัดหาสื่อวัสดุอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านวิชาการให้กับโรงเรียนผู้สูงอายุเช่นสมุดดินสอไม้บรรทัดและวัสดุอื่น ๆ ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้หนังสือและการศึกษาขั้นพื้นฐาน	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
3	สถานศึกษาสนับสนุนให้ครูได้จัดกิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุ เช่นการจัดทำสื่อ ผลิตสื่อหรือ ผลิตภัณฑ์ที่เป็นของใช้ ผ่านการจัดฝึกอบรมวิชาชีพหรือหลักสูตรด้านอาชีพระยะสั้นหรือกิจกรรมฝึกทักษะการประดิษฐ์ตกแต่งต่าง ๆ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
4	ครู กศน. ตำบล มีการประชุมร่วมกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายในการจัดซื้อจัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
5	ครู กศน. ตำบลมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการโรงเรียนผู้สูงอายุในการจัดซื้อจัดหาวัสดุในการจัดกิจกรรม	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
6	สถานศึกษามีส่วนร่วมในการระดมทุนในการจัดซื้อจัดหาอุปกรณ์ที่จำเป็นเช่นอุปกรณ์	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

	เครื่องเสียง โสตทัศนูปกรณ์ จอภาพ โปรเจคเตอร์ หรือเครื่องขยายเสียง ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุ						
7	โรงเรียนผู้สูงอายุมีการควบคุมดูแลบำรุงรักษาวัสดุอุปกรณ์	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
8	สถานศึกษามีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการจัดซื้อจัดหาพัสดุ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
9	สถานศึกษาให้ความอนุเคราะห์ในการยืมวัสดุอุปกรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุของกศน.ตำบล	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
10	ครูและบุคลากรผู้รับผิดชอบจัดกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุมีการนำเอาวัสดุท้องถิ่นและทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรม	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
ด้านการบริหารจัดการ (Management)							
1	สถานศึกษามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายรร่วมกับภาคีเครือข่ายองค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลในพื้นที่	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
2	สถานศึกษามีจัดทำแผนเพื่อใช้จ่ายงบประมาณในการสนับสนุนงบประมาณจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุเป็นประจำทุกปี	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
3	สถานศึกษาจัดส่งเสริมงานวิชาการให้ผู้เรียนที่เป็นผู้สูงอายุในการเข้ารับการศึกษาเช่นการเรียนรู้นั่งสื่อนี้ให้อ่านออกเขียนได้	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
4	สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมอบรมและพัฒนาคุณภาพชีวิตในกลุ่มผู้สูงอายุของโรงเรียนผู้สูงอายุอย่างน้อยปีงบประมาณละ 1 ครั้ง	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
5	สถานศึกษาให้การสนับสนุนและส่งเสริม	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

	การจัดกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุตามความต้องการของผู้สูงอายุเอง เช่นกิจกรรมส่งเสริมทักษะชีวิต กิจกรรมส่งเสริมอาชีพต่างๆ						
6	ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดเรียนการสอนหรือการจัดกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุร่วมกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายในตำบล	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
7	ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมจัดกิจกรรมมีการรายงานผลการจัดกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุให้ผู้บริหารทราบ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
8	ครูและบุคลากรมีการนำความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือปราชญ์ชาวบ้านมาประยุกต์ในการจัดการเรียนการสอนหรือการจัดกิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
9	ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการดูแลอาคารสถานที่ที่จัดกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
10	สถานศึกษามีการจัดทำระบบสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการดำเนินการจัดกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุร่วมกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายในพื้นที่ทุกรูปแบบ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

ภาคผนวก ง การหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.97	40

ภาคผนวก จ การหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

Sex

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ชาย	34	32.08	32.08	32.08
หญิง	72	67.92	67.92	100.00
Total	106	100.00	100.00	

Age

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ไม่เกิน 30 ปี	5	4.72	4.72	4.72
31-40ปี	48	45.28	45.28	50.00
41-50ปี	37	34.91	34.91	84.91
51ปีขึ้นไป	16	15.09	15.09	100.00
Total	106	100.00	100.00	

Career

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ข้าราชการครู	8	7.55	7.55	7.55
ครูอาสาสมัคร	24	22.64	22.64	30.19
หัวหน้ากศน.ตำบล	74	69.81	69.81	100.00
Total	106	100.00	100.00	

Exp

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ต่ำกว่า 5 ปี	40	37.74	37.74	37.74
6-10 ปี	27	25.47	25.47	63.21
11-15 ปี	13	12.26	12.26	75.47
16-20 ปี	13	12.26	12.26	87.74
21 ปีขึ้นไป	13	12.26	12.26	100.00
Total	106	100.00	100.00	

Grade

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ป.ตรี	80	75.47	75.47	75.47
ป.โท	26	24.53	24.53	100.00
Total	106	100.00	100.00	

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
a1	106	1	5	3.81	1.04
a2	106	1	5	3.71	.86
a3	106	1	5	3.83	.99
a4	106	2	5	4.41	.71
a5	106	2	5	3.88	.87
a6	106	1	5	3.47	1.07
a7	106	1	5	3.79	.94
a8	106	1	5	3.72	1.07
a9	106	1	5	3.66	1.03
a10	106	1	5	3.64	1.04
TotalA	106	1.70	5.00	3.79	.67
Valid N (listwise)	106				

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
b1	106	1	5	3.21	1.31
b2	106	1	5	3.42	1.15
b3	106	1	5	3.50	1.10
b4	106	1	5	3.18	1.23
b5	106	1	5	3.43	1.21
b6	106	1	5	3.45	1.21
b7	106	1	5	3.78	1.15
b8	106	1	5	3.67	1.12
b9	106	1	5	3.58	1.11
b10	106	1	5	3.56	1.06
TotalB	106	1.10	5.00	3.48	.98
Valid N (listwise)	106				

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
c1	106	1	5	3.50	.98
c2	106	1	5	3.61	.98
c3	106	1	5	3.83	.94
c4	106	1	5	3.65	1.06
c5	106	1	5	3.49	1.13
c6	106	1	5	3.23	1.20
c7	106	1	5	3.46	1.03
c8	106	1	5	3.22	1.23
c9	106	1	5	3.60	1.05
c10	106	1	5	3.91	.91
TataIC	106	1.60	5.00	3.55	.84
Valid N (listwise)	106				

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
d1	106	1	5	3.72	.91
d2	106	1	5	3.51	1.08
d3	106	1	5	3.96	.95
d4	106	1	5	4.00	.92
d5	106	1	5	4.11	.87
d6	106	2	5	4.02	.90
d7	106	1	5	3.99	.94
d8	106	2	5	4.14	.88
d9	106	1	5	3.54	1.03
d10	106	1	5	3.85	.89
TataD	106	1.20	5.00	3.88	.77
Valid N (listwise)	106				

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
TataIA	106	1.70	5.00	3.79	.67
TataIB	106	1.10	5.00	3.48	.98
TataIC	106	1.60	5.00	3.55	.84
TataD	106	1.20	5.00	3.88	.77
TataIAII	106	1.40	4.98	3.68	.74
Valid N (listwise)	106				

ภาคผนวก ฉ ตารางแสดงกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารกศน.อำเภอที่มีการจัดกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุร่วมกับองค์กรบริหารส่วนตำบลและเทศบาลในพื้นที่ โดยเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 9 คน จาก 9 อำเภอ ได้แก่ 1.กศน.อำเภอพญาเม็งราย 2.กศน.อำเภอเวียงแก่น 3.กศน.อำเภอเวียงป่าเป้า 4.กศน.อำเภอพาน 5.กศน.อำเภอเชียงทอง 6.กศน.อำเภอเทิง 7.กศน.อำเภอแม่จัน 8.กศน.อำเภอเวียงชัย 9.กศน.อำเภอเชียงแสน และ ครูตำแหน่ง ข้าราชการครู ตำแหน่ง หัวหน้ากศน.ตำบลและตำแหน่งครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียนพื้นที่ปกติ ที่อยู่ในสังกัดกศน.อำเภอ ทั้ง 9 อำเภอตั้งตารางสรุปจำนวนดังนี้

ที่	กศน.อำเภอ	ผู้บริหารสถานศึกษา	ข้าราชการครู	ครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียน	ครูหัวหน้ากศน.ตำบล	รวม
1	พญาเม็งราย	1	1	2	5	9
2	เวียงแก่น	1	1	2	5	9
3	เวียงป่าเป้า	1	1	3	7	12
4	พาน	1	1	3	15	20
5	เชียงทอง	1	1	3	7	12
6	เทิง	1	-	3	10	15
7	แม่จัน	1	1	4	13	19
8	เวียงชัย	1	1	2	6	10
9	เชียงแสน	1	1	2	6	10
	รวม	9	8	24	74	115

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	วาสนา วิชัย
วัน เดือน ปี เกิด	30 มกราคม 2525
สถานที่เกิด	เชียงราย
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2547 ศศ.บ. (ภาษาอังกฤษ), มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.
ที่อยู่ปัจจุบัน	395/43 หมู่ 22 ตำบลรอบเวียง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย 57000
ผลงานตีพิมพ์	วาสนา วิชัย (ผู้บรรยาย). (8 มิถุนายน 2562). การศึกษาปัจจัยและแนวทางการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย. ใน การประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 5 (หน้า 356-365). พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา.

